

landscape
LA[®]
architecture

04-06 2022/23

ЛАНДШАФТ
і архітектура

ЖИВЕ МІСТО/LIVING CITY

GLDA 2022-2023 COUNCIL MEMBERS

TOP FROM LEFT:

Ingrid Smyth (Chairperson), Lisa Murphy (Director), Vyvian White (Hon. Treasurer), Patricia Tyrrell, Michael O'Reilly, Deirdre Prince

LOWER FROM LEFT:

Kinta Oakes, John Smyth, Mark McDowall, Nicola Haines, Marion Keogh, Frazer McDonogh (GLDA Pre-Reg)

The Garden and Landscape Design Association (GLDA) represents and promotes the very best in garden design in Ireland. The Guild has a rigorous professional assessment process for all those wishing to join the Association as fully certified garden and landscape designers working on the island of Ireland. The GLDA promotes all that is good and sets & promotes the highest standards for all our members, through Hosting regular Continual Professional Development days and online webinars.

We promote online via the GLDA activities & events through Fb, Instagram & Twitter.

We have the following categories: Founder Fellows (FF GLDA), Fellows FGLDA, members MGLDAS, Corporate Members, Pre Reg members, Students, Friend members, & Overseas Friend members

We have 3 x GLDA directors (Peter Stam, Susan Maxwell & Lisa Murphy) & 10 x GLDA Council members & Council meets monthly.

By publishing our bi-monthly digital Newsletter (editor Marion Keogh MGLDA) GLDA holds an annual competition in Ireland for landscape architecture and garden design students and graduates (organised by Kinta Oakes and Nicola Gaines).

GLDA is blessed to have 6 GLDA members who are not Ukrainian friends abroad. Every year in February in Dublin, we hold an international seminar on landscape architecture and garden design, which invites speakers from all over the world.

Асоціація садового та ландшафтного дизайну (GLDA) представляє і просуває найкраще в садовому дизайні з того, що є в Ірландії. Керівництво має суворий професійний процес оцінки для всіх, хто бажає вступити до Асоціації в якості повністю сертифікованих садових і ландшафтних дизайнерів, які працюють на острові Ірландія.

GLDA встановлює і просуває найвищі стандарти для всіх своїх членів, регулярно проводячи дні професійного розвитку та онлайн-вебінари.

GLDA просуває онлайн заходи та події через Fb, Instagram і Twitter.

У GLDA є такі категорії: Стипендіати-засновники (FF GLDA), Fellows FGLDA, члени MGLDAS, корпоративні члени, члени Pre Reg, студенти, члени Friend, і члени Overseas Friend.

У GLDA 3 директори (Пітер Стем, Сьюзан Максвелл і Ліза Мерфі) і 10 членів Ради GLDA, Рада збирається щомісяця.

Ми публікуємо наш цифровий інформаційний бюлетень раз на два місяці (редактор Маріон Кеог, MGLDA).

GLDA проводить в Ірландії щорічний конкурс серед студентів і випускників факультетів ландшафтно-архітектури та садового дизайну (організатори – Кінта Оакс і Нікола Гейнс).

GLDA благословенна тим, що нині має 6 членів GLDA, які є українськими закордонними друзями.

Щороку в лютому в Дубліні ми проводимо міжнародний семінар з ландшафтно-архітектури та садового дизайну, на який запрошуються доповідачі з усього світу.

WWW.GLDA.IE

ЯКІСНІ РОСЛИНИ - ВНЕСОК ЩО ПЕРЕДАЄТЬСЯ У СПАДОК

**NURSERY OF
DECORATIVE
PLANTS**

**Розсадник декоративних рослин Гарди
Великий вибір листяних, хвойних дерев
та кущів європейської якості!**

www.gardi.biz

Розсадник декоративних рослин:

м. Кременчук +380 67 531-55-12, +380 99 777-35-35, nursery@gardi.biz

Оранжерея квіткових рослин:

м. Горішні Плавні, +380 67 530-99-76, flowers@gardi.biz

L&A Honorary Editor
MICHAEL O'REILLY
FGLDA. Garden & planting designer, civil engineer
GLDA Council & Compass editor, The Garden Design Shop

Гостьовий редактор L&A
МАЙКЛ О'РЕЙЛІ,
FGLDA, дизайнер садів та озеленення, інженер-будівельник,
редактор Ради GLDA та журналу «Компас»

CÉAD MÍLE Fáilte: A 100 000 IRISH WELCOMES!

The world loves Ukraine, its wonderful people and world-class jewel-like birth-city Kyiv. Everyone who visits eventually leaves in awe, enriched, inspired and a lot wiser & more respectful.

Kyiv's Slavic founder's Kyi, Shchek, Khoryv & Lybid's vision to create a river-side city full of iconic architectural buildings, sprawling parklands, wide streets, partial city walls & gateways squares still standing a 1000 years later. They look down admiring the nations steely, resiliently talented creative custodians protecting Kyiv & Ukraine today.

The world watches horrified daily, but all remain confident Ukraine and its fabulous landscape industry's future is bright. Social media platforms give us all hope as we see Ukrainians living and working bravely, day to day, undeterred and so infectiously optimistic.

Looking ahead, the Ukrainian landscape industry already astutely plans to massively up-scale, restore, repair & rebuild the 50k damaged workplaces, homes & landscapes. This monumental challenge creates a huge opportunity for clever innovative pre-planning, sustainable engineering and creation of greener, beautifully planted community lifestyle-centric spaces, with flowing streams, natural water habitats, introducing stress-resilient native trees, rewilded parkland corridors designed to allow animals, nature humans to co-exist, allowing the introduction of river-side pedestrian walks and cycleways. A healthier 21st C contemporary living in new low-carbon engineered apartment blocks, green-walls filtered air, insulated & cooled by roof-top community gardens. Cooler tree lined laden arteries are planned to allow pollution-free community squares, full of art, water, biomass friendly flowering trees, vegetable plots, native meadows and drought-resistant perennials, all pollinating by day & 'blues' music entertains by night.

Fresh new sustainability focused high-tech Ukrainian cities & landscapes will combat & 'Sustainability embrace 2030', powered by innovative renewable green technologies including nuclear, hydro, solar, hydrogen, electric helping energise new greener rewilded calmer spaces, designed to improve community lifestyle, health, fitness, mental health & well-being.

As an Irish garden designer, I feel so proud, blessed, and humbled to have often visited Ukraine & and embrace its amazingly dynamic landscape industry and appreciate their 'U-factor' in action! 'Up-standing', 'Un-deterred' and impressively 'Unified nation'. Ireland itself, is known as a nation of 'Saint's & Scholars', has its own C-factor: - Celts, Care, Compassion & Communicators. Our island of Ireland currently welcomes 83k Ukrainian guests & the GLDA has proudly welcomed six Ukrainian Overseas Friend members.

I want to sincerely thank and congratulate Olga & Valeri for their amazing resilience, good humour and consummate dedication, to continue publishing your amazing L&A magazine and as current Compass editor, Ireland's sister journal, I know how hard our voluntary team of eight work to produce in peacetime. Personally, it is a huge honour to write in L&A & I must personally thank our chairperson Ingrid and Irish article writers Peter, Bernie & Mary who kindly donated Irish Compass articles and of course Gary Foran & Niamh Foran who helped compile our Compass article's sent.

CÉAD MÍLE Fáilte ABO 100 000 ІРЛАНДСЬКИХ ВІТАНЬ!

Світ любить Україну, її чудових людей та перлину світового класу, подібну до коштовного діаманту-місто-праматір Київ. Кожен, хто його відвідує, врешті-решт їде звідси у захваті, збагаченим, натхненним та мудрішим. Місто на березі Дніпра, засноване півтора тисячоліття тому, все ще стоїть, воно досі повне знакових архітектурних споруд, розлогих парків, широких вулиць, та жвавих площ. Легендарні Кий, Щек, Хорив та Либідь дивляться вниз, захоплюючись сталевими, стійкими, талановитими творчими людьми, які захищають сьогодні Київ та Україну. Світ щодня спостерігає за подіями в Україні, але ми всі впевнені, що майбутнє України – світле. Ми маємо цю надію, оскільки ми бачимо, як українці завзято живуть і хоробро воюють, день у день, не зупиняючись ні перед чим.

Забігаючи наперед, можна сказати, що українська ландшафтна індустрія вже зараз планує масштабне оновлення, реставрацію, ремонт та відбудову тисяч будинків та ландшафтів. Цей монументальний виклик створює можливості для розумного інноваційного планування, сталого інжинірингу та створення більш зелених, красиво озелених просторів, орієнтованих на спосіб життя громади, стійкими до стресу місцевими деревами, відновленими парковими коридорами, призначеними для співіснування людей та природи, з пішохідними та велосипедними доріжками уздовж річок. Громадські простори, дружні до природи, будуть насичені мистецтвом, з квітучими деревами, овочевими ділянками, міськими лугами із посухостійких багаторічників. Нові низькоуглецеві будинки із зеленими стінами та громадськими садами на дахах, що фільтрують повітря та охолоджують будівлю, зроблять життя містян більш здоровим, як це і має бути у XXI столітті.

Як ірландський ландшафтний дизайнер, я відчуваю гордість, благословення і захват кожен раз, коли відвідую Україну. Я можу оцінити її динамічну ландшафтну індустрію та її «U-фактор» у дії! «Вистояти», «Не зупинятися», «Нація єдина». Наш острів наразі приймає 83 тисячі українських гостей, і GLDA щиро вітає членів Української асоціації закордонних друзів.

Я хочу щиро подякувати Ользі та Валерію за їхню дивовижну стійкість, добрий гумор і неперевершену відданість справі, за те, що вони продовжують видавати ваш дивовижний журнал L&A. Як редактор «Компасу», ірландського журналу-побратима, я знаю, як важко працює наша волонтерська команда з восьми осіб, щоб випускати журнал у мирний час.

3D GROUND

IMPROVEMENT LANDSCAPE NETWORK

12

YEARS

РОКІВ
НА РИНКУ

100+

PROJECTS

РЕАЛІЗОВАНО
ОБ'ЄКТІВ

Only a quality result thanks to the professional team and the best suppliers.

Тільки якісний результат завдяки професійній команді та найкращим постачальникам.

+38 (044) 360 3139
+38 (044) 337 3139
www.3dground.biz
info@3dground.biz

- Landscape design
Ландшафтне проектування
- Outdoor space Improvement
Озеленення та благоустрій
- Vertical gardening
Вертикальне планування
- Drainage systems
Системи водовідведення та дренажу
- Automatic watering systems
Системи автоматичного поливу
- Landscape lighting systems
Системи ландшафтного освітлення
- Autonomous sewage systems
Системи автономної каналізації

Видавчиня
ОЛЬГА КАМОЛІКОВА

Publisher of the Landscape
and Architecture magazine
OLGA KAMOLIKOVA

Головний редактор
ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ

Editor-in-chief
VALERY KOTELNIKOV

НА ШЛЯХУ ДО ЖИВОГО МІСТА

Вже сьогодні в Україні провідні фахівці активно працюють над проектами відновлення зруйнованих міст. Якими вони стануть – покаже час, але дуже важливо, щоб вже сьогодні містяни почувалися затребуваними, причетними до майбутнього своїх міст, щоб вони приймали більш активну участь у обговорюванні того чи іншого проекту, тому що без цього неможливо створення живого міста, в містянам якому буде комфортно, щоб вони могли легко пересуватися містом на роботу й додому, спілкуватися у сучасних та безпечних громадських просторах, щоб вони були здоровими та щасливими. Тому тема цього випуску – пошук шляхів до створення сучасного живого міста.

У номері – ідеї з відновлення зруйнованих війною населених пунктів, в яких присутні теми сучасного озеленення та сталого розвитку (16-29).

У номері – розповіді метрів ландшафтної архітектури про міста, в яких хочеться жити (30-33).

У номері – декілька реалізованих рішень міських просторів, які, на думку L&A, є вдалим прикладами створення комфортного міського середовища (38-53).

Окрема подяка – нашому шановному гостьовому редактору Майклу О'Рейлі та журналу «Компас» за репортажі про старовинні сади Ірландії, які надихають створювати сучасні комфортні простори (56-63)!

ON THE WAY TO A LIVING CITY

Even today, leading experts in Ukraine are actively working on projects to restore destroyed cities. Time will tell what they will be like, but it is very important that citizens feel in demand today, involved in the future of their cities, and that they take a more active part in discussing a project, because without this, it is impossible to create a living city where citizens feel comfortable, where they can easily move around the city to work and home, communicate in modern and safe public spaces, and where they are healthy and happy. That is why the topic of this issue is the search for ways to create a modern living city.

The issue contains ideas for the restoration of war-ravaged settlements, which include the themes of modern landscaping and sustainable development (16-29).

The issue contains stories by masters of landscape architecture about cities where you want to live (30-33).

The issue contains several implemented solutions for urban spaces, which, in L&A's opinion, are successful examples of creating a comfortable urban environment (38-53).

Special thanks to our esteemed guest of honour editor Michael O'Reilly and Compass magazine for reports about ancient gardens in Ireland, which inspire us to create modern comfortable spaces (56-63)!

МІСТА УКРАЇНИ: ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Як зробити своє місто щасливим? Що є щастя для тих, хто проживає в місті? Чи може місто слугувати джерелом щастя? Такі питання розглядає у своєму чудовому дослідженні «Щасливе місто. Як міське планування змінює наше життя» Чарльз Монтгомері. Питання ці здаються наївними й абсолютно несвоечасними в нинішніх українських реаліях – коли безжалісний агресор нищить наші міста й села, щодня вбиваючи їхніх мешканців, перетворюючи колись квітучі ландшафти на нежиттєві простори, нашпиговані вибухівкою й осколками, спалені та отруєні на багато років...

«Ніхто не каже, що нам усім вдасться здійснити стрибок до глобальної емпатії, – застерігає Монтгомері, – але очевидно одне: як соціальний проект, місто стимулює нас не тільки до спільного проживання, а й до спільного процвітання. Адже ми розуміємо, що воно стане нашою спільною долею. Найсильніше вплинула на формування міського простору когнітивна помилка, відома як «презентизм»: погляд на минуле і майбутнє визначається тим, що людина бачить і відчуває в сьогоденні. Як правило, це виражається в припущеннях, ніби наш спосіб мислення і дій не зміниться з часом. Розумне місто має обіцяти підвищення рівня щастя, а не збереження статус-кво. Воно стане кращим для здоров'я, престижу, задоволення та стійкості. Треба зближувати жителів, а не роз'єднувати їх. Бути містом задовольний і чистої радості, яка не лягає тяжким тягарем на природу».

Уже працює чимало програм із відновлення міст України, що постраждали під час війни, сотні архітекторів з усього світу, включно з найіменитішими, готові брати участь у цій колосальній роботі. Спасибі їм за підтримку! Але якими стануть усі наші міста – багато в чому залежить саме від нас.

Ми впевнені, що архітектурне і ландшафтне співтовариство України усвідомлює свою роль в історичному процесі відродження наших міст – живих, розумних, щасливих!

UKRAINIAN CITIES: A LOOK INTO THE FUTURE

How to make your city happy? What is happiness for those who live in a city? Can a city be a source of happiness? These are the questions that Charles Montgomery addresses in his remarkable study "A happy city. How urban planning is changing our lives".

These questions seem naïve and completely untimely in the current Ukrainian realities – when a ruthless aggressor is destroying our cities and villages, killing their inhabitants every day, turning once flourishing landscapes into lifeless spaces, filled with explosives and shrapnel, burned and poisoned for many years...

«No one is saying that we will all be able to make the leap to global empathy,» Montgomery warns, «but one thing is clear: as a social project, the city encourages us not only to live together, but to thrive together. After all, we understand that it will become our common destiny. The cognitive error known as «presentism» has had the greatest impact on the formation of urban space: the view of the past and future is determined by what a person sees and feels in the present. As a rule, this is expressed in the assumption that our way of thinking and acting will not change over time. A smart city should promise to increase happiness, not maintain the status quo. It will be better for health, prestige, pleasure and sustainability. It should bring residents closer together, not separate them. It should be a city of pleasures and pure joy that does not put a burden on nature.»

Many programmes are already underway to restore Ukrainian cities that suffered during the war, and hundreds of architects from around the world, including the most famous, are ready to take part in this colossal work. We thank them for their support! But what all our cities will become depends largely on us.

We are confident that the architectural and landscape community of Ukraine is aware of its role in the historical process of reviving our cities – alive, smart, happy!

ЗОЛОТОЙ МАНДАРИН

НОВЕ ДЛЯ КРАЩОГО!

Компанія пропонує:

- Тротуарну плитку
- Облицювальний камінь
- Стінові та фундаментні блоки
- Елементи для парканів та стінок
- Тротуарні та дорожні бордюри
- Вази та квітники
- Паркові та вуличні ліхтарі
- Лавки та урни для сміття
- Послуги з дизайну та благоустрою

ЗМІСТ/CONTENT

[HTTPS://LANDSCAPE-ARCHITECTURE.TOP/](https://landscape-architecture.top/)

НОВИНИ/NEWS

Ландшафтна спільнота України та повоєнна відбудова.
Пострепортаж з конференції
Landscape community of Ukraine and post-war reconstruction.
Post-report from the conference

8

ДО ПЕРЕМОГИ!/TO VICTORY

Історії тих, хто до війни проектував сади, вирощував рослини,
допомагав робити світ кращим, а зараз як вміє наближає
нашу Перемогу

10

Проекти та ідеї по відновленню деяких міст України
Ольга КЛЕЙТМАН. ЯКИМ БУДЕ ВІДНОВЛЕНИЙ ХАРКІВ
(особистий досвід співпраці та zoom-спілкування
з командою Фостера)

16

Olga KLEITMAN. ABOUT THE RESTORATION OF KHARKIV
(Personal experience of cooperation and zoom
communication with the Lord Foster's team)

ІНШИЙ ШЛЯХ: яким ми бачимо відновлений Харків
ANOTHER WAY: how we see restored kharkiv

18

Пленер латвійських архітектурних шкіл пропонує
рішення для відновлення зруйнованих війною населених
пунктів України

22

Annual workshop of latvian schools of architecture
offers proposals for Ukrainian urban areas devastated by war

ЖИВЕ МІСТО/LIVING CITY

ТОЧКА ЗОРУ/ POINT OF VIEW

Міста, в яких хочеться жити
Cities you want to live in

30

ГРОМАДСЬКИЙ ПРОСТІР/PUBLIC SPACE

Кайл Галлахер. Аналіз діляниць у місті
Kyle Gallaheer. Urban site analysis

34

КОМФОРТНИЙ ПРОСТІР/РЕАЛІЗОВАНІ РІШЕННЯ
COMFORTABLE SPACE/IMPLEMENTED SOLUTIONS
ЖК Respublika як яскравий приклад комфортного
міського середовища

38

Residential complex Respublika as a vivid example
of a comfortable urban environment

Сучасна архітектура Індії
Modern architecture of India

44

Skypark. Синтез інфраструктури, архітектури
та міського ландшафту

48

Skypark. Synthesis of infrastructure, architecture
and urban landscape

Volksgarten

54

ДЛЯ НАТХНЕННЯ. ІСТОРИЧНІ САДИ/ FOR INSPIRATION. HISTORICAL GARDENS

Вікторіанський сад у Кайлморі (Ірландія) продовжує
захоплювати

56

Connemara's showcase garden. The victorian walled
garden At kylemore continues to delight

Чаруючі кольори саду Джун Блейк

62

An appreciation of colour in June Blake's garden

ПОРАДИ З БЛАГОУСТРОЮ ТА РОСЛИНИ/ LANDSCAPING TIPS AND PLANTS

На захисті рослин

64

On the protection of plants

Дощові сади – важлива складова сучасного ландшафту

66

Rain gardens are an important part of the modern landscape

Багаторічники у місті: стійкість та краса

68

Perennials in the city: sustainability and beauty

Landscape Festival – I Maestri del Paesaggio-2023. Анонс 73

landscape
&A
architecture

№ 4-6/2022 0/2023
Спецтема «ЖИВЕ МІСТО»

Номер створено завдяки підтримці GLDA (Ірландська асоціація садових та ландшафтних дизайнерів), журналу «Компас» і особисто ландшафтного дизайнера Майкла Орейлі (Ірландія) та компаній-рекламодавців номера The number was created with the support of the GLDA (Irish Garden and Landscape Association designers), «Compass» magazine and personally landscape designer Michael O'Reilly (Ireland) and advertising companies of the number

Журнал «Ландшафт и архитектура» ©

«Ландшафт і архітектура» ©

«Landscape and architecture» ©

Головний редактор,

відповідальний за випуск:

ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ

Випускаючий редактор, журналіст:

ОЛЬГА КАМОЛІКОВА

Науковий редактор-консультант:

ХЕЛЕНА ГУТМАНЕ (Латвія)

ландшафтний архітектор,

+371-29642688,

e-mail: helena@alps.archi

Гостьовий редактор:

MICHAEL O'REILLY (Ірландія)

Переклад на англійську:

Валерій КОТЕЛЬНИКОВ

Координатор з міжнародних

комунікацій:

ЛАУРА ПЛІЧА-СТАНКЕВИЧА

+371 29227644

e-mail: laura@landscapeconstruction.lv

Дизайн та верстка:

ГАННА ПЕРЕВЕРТЕНЬ

Видавець: ПП

«КБ «Ландшафт і архітектура»

Засновник, директор:

Ольга КАМОЛІКОВА

Адреса: Україна, м. Київ, вул.

Машинобудівельна, 37, оф. 236

Editor-in-Chief responsible

for the issue:

VALERY KOTELNIKOV

Graduating editor, journalist:

OLGA KAMOLIKOVA

Scientific editor-consultant:

HELENA GUTMANE (LATVIA)

AINAVU ARHITEKTE,

LANDSCAPE ARCHITECT,

+371-29642688,

e-mail: helena@alps.archi

Honorary Editor:

MICHAEL O'REILLY (Ireland)

Translation into English:

Valery KOTELNYKOV

International Communications

Coordinator:

LAURA PLIČA-STANKEVIČA

Mob. +371 29227644

e-mail: laura@landscapeconstruction.lv

Design and layout:

HANNA PEREVERTEN

Publisher:

PE «Landscape and Architecture»

Founder, director: Olga KAMOLIKOVA

Address: Ukraine, Kyiv,

street Machine-building, 37, of. 236

В УКРАЇНІ З ПИТАНЬ РЕКЛАМИ ТА

СПІВПРАЦІ ЗВЕРТАЙТЕСЬ

тел.: +38 (050) 6289169, +38 (067) 5058553,

e-mail: landscape_kiev@ukr.net,

<https://landscape-architecture.top/>

Розповсюдження: журнал поширюється за

підпискою. Електронна версія представлена на

сайті Journals.ua на додатках для iPad і

планшетів на базі Android Play Market AppStore.

Безкоштовна електронна версія представлена

на сайті <https://landscape-architecture.top/>

The free electronic version is available at

<https://landscape-architecture.top/>

Свідоцтво про реєстрацію/перереєстрацію

№25229-15169ПР від 07.09.2022

Всі права захищено. Передрук матеріалів

тільки за умови посилання на журнал та за

попередньою угодою з видавцем, яку

можна отримати, написавши нам на емейл:

landscape_kiev@ukr.net

Reprint of materials only with a link to the journal

and with the prior agreement of the publisher,

which can be obtained by writing to us by email:

landscape_kiev@ukr.net

Редакція може не поділяти точки зору авторів.

Вартість дзвінків за номерами телефонів,

вказаними в журналі, згідно тарифів вашого

оператора

Періодичність: 6 разів на рік

Підписано до друку 20.03.2023.

У номері представлені фото: авторів статей,

архітекторів та редакції.

«Ландшафт і архітектура» ©

- декоративні дерева та кущі,
- листяні та плодові дерева,
- хвойні рослини будь яких розмірів
(в т.ч. крупноміри),
- рослини стрижених форм та бонсаї

ЛАНДШАФТНА СПІЛЬНОТА УКРАЇНИ ТА ПОВОЄННА ВІДБУДОВА

EMPATHIC GREEN CONFERENCE

17 грудня близько 100 фахівців ландшафтної справи зібрались у Києві не лише підтримати одне одного морально, а й поговорити про повоєнну відбудову України та ролі ландшафтної спільноти у процесі відновлення. Зустріч була дуже очікуваною і бажаною для всіх учасників, бо всі ми відчуваємо психічну напругу, невизначеність, страх. Але ж всі ми розуміємо, що потрібно працювати, не втрачаючи навичок та кваліфікації, щоби після нашої Перемоги повноцінно долучитися до відновлення країни. Обійми, розмови про майбутнє надихнули та надали сил. Про що ми говорили?

Текст, фото: L&A

ОРГАНІЗАТОР:
журнал «Ландшафт і архітектура»
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПАРТНЕР:
ТОВ «Золотий Мандарин Квадра», виробник сучасних виробів з бетону
ПАРТНЕР:
розсадник декоративних рослин Sad.ua
ЗА ПІДТРИМКИ
Асоціації ландшафтних архітекторів Грузії

Валерій Котельніков, головний редактор журналу «Ландшафт і архітектура» у вітальному слові нагадав нам про унікальні природні риси українців, про нашу схильність до перетворення хаосу на врівноважений порядок. Жага до облаштування навколишнього простору є однією з виражених характеристик українців; історично склалося так, де би не з'явилися вони, там швидко стане чисто, полагоджено, пофарбовано; буде й хата, й садок вишневий коло неї, а ось там, подалі — ще й будуть помідорчики! З одного боку, це — проявлення справжньої європейськості, якщо вірити етнографам, бо всі європейці цінують максимальне облаштування простору. Але з іншого боку — це частина української ментальності — вперто налагоджувати нормальність навіть у ненормальних умовах.

Світ вже ніколи не буде таким, як він був до 24 лютого, тому існуючі рецепти не завжди допомагають у надзвичайних ситуаціях. Прийняття рішень має відбуватися швидко. Коли навколо руйнується світ, і земля йде з-під ніг від новин, у нас залишаються «горизонтальні зв'язки», тобто — друзі, колеги, однодумці, вся зелена спільнота країни! Helēna Gūtmane, ландшафтна архітекторка з Латвії, акцентувалася на зміні сеансів у світовій архітектурі, коли академічний трикутник Ветрувія, «краса-міцність-корисність» трансформується в нову фігуру: емпатія — суспільство — співчуття. Раніше головний вектор розвитку суспільства був орієнтований на успіх, але зараз це — оздоровлення в широкому сенсі цього слова. Тож, наші оновлені міста повинні мати опцію лікування наших тіл та душ.

Генеральний директор КО «Київзеленбуд» Олексій Король у доповіді акцентував увагу на тому, що в повоєнних парках простір має бути безпечний, комфортний, затишний, інклюзивний, доступний та зрозумілий кожному, де будуть і місця для релаксу та соціокультур-

них розваг; відпочинку з дітьми та для занять спортом. При цьому, навіть громадські туалети матимуть працювати як укриття у разі небезпеки. Назарій Зінько, керівник компанії «Клуб Рослин» (Львів) емоційно поділився своїми спостереженнями на те, як вплинула ситуація на споживчий попит. Звісно, рослини не є продуктом першої необхідності під час війни, але, напрочуд, люди їх купують, тому що живі рослини повертають нас до нормального життя у наші буремні часи.

А чи на часі сьогодні реалізація конкретних проєктів? Так, на часі, стверджує Ольга Клейтман, ландшафтна архітекторка, засновниця SBM-studio (Харків). Учасником конференції був презентований новий масштабний проєкт набережної у Черкасах.

Архітектор Максим Головка, співзасновник компанії «Урбанина», презентував широкому загалу «Довідник рекомендацій по відбудові міст України. Презентація та рекомендації по озелененню та благоустрою», який може стати гарним помічником в роботі по відновленню українських міст та селищ. «Як перелаштувати себе та налаштувати бізнес під час та після війни?», — про це розповів Максим Гузій, фахівець з питань розвитку бізнесу ландшафтної компанії «Етіс» (Вінниця). Щоб допомагати країні, іншим людям, спочатку треба стабілізувати себе, свій бізнес.

Цікавими були доповіді «Бетонні вироби для відбудови міських ландшафтів та приватних ділянок» Світлани Бабкової, провідного фахівця відділу збуту компанії «Золотий Мандарин Квадра» (Вишневе) та «Ландшафтний дизайн у контексті сталого розвитку повоєнної України» ландшафтної архітекторки Олени Доміловської «Квіти Едему» та Sad.ua (Біла Церква).

Digest

On December 17, about 100 landscape professionals gathered in Kyiv not only to support each other morally, but also to talk about the post-war reconstruction of Ukraine and the role of the landscape community in the recovery process. The meeting was very much desired by all participants, because we all feel mental stress, uncertainty, and fear. But we all understand that we need to work without losing our skills and qualifications in order to fully participate in the restoration of the country after our Victory. The hugs and talks about the future inspired and gave us strength.

Дмитро Грицький (агенція «Бумеранг», Харків) розповів про актуальні стратегії маркетингу під час війни — по суті, вся комунікаційна активність зараз повинна зводитися до пошуку нових ринків/клієнтів, маркетингова — на пошук рішень налаштування продукту або сервісу на військовій рейки, а бізнес-активність — на оптимізацію ланцюжка поставок та використання поточних активів.

Підсумки підбив ландшафтний архітектор з Великої Британії, справжній друг України, волонтер Кайл Галлахер. Він зазначив важливу роль ландшафтної спільноти у відбудові України разом з міжнародним професійним товариством. □

ЗЕЛЕНА МИЛЯ

GREEN MILE

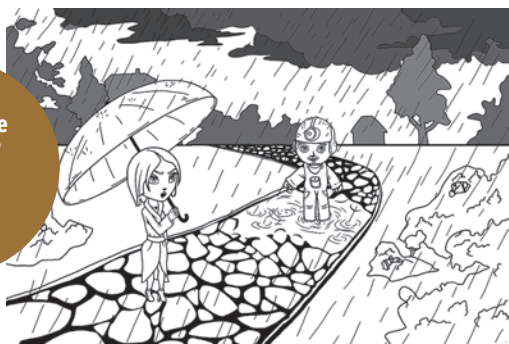
ВИКОНУЄМО ПОВНИЙ КОМПЛЕКС ЗАГАЛЬНОБУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ БЛАГОУСТРОЄМ ТЕРИТОРІЇ, УКЛАДАННЯ ТРОТУАРНОЇ ПЛИТКИ ТА СИСТЕМ ПОВЕРХНЕВОГО ВОДОВІДВЕДЕННЯ.

- Проект вертикального планування та роботи з благоустрою.
- Схема водовідведення та дренажу та влаштування цих систем.
- Проект мощення та укладання бруківки та дренажних покриттів.

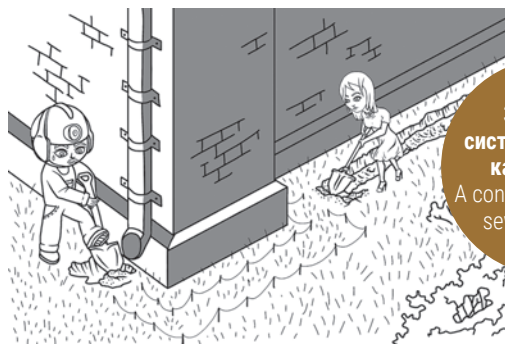
THE COMPANY «GREEN MILE» WILL PERFORM A FULL RANGE OF GENERAL CONSTRUCTION WORKS RELATED TO IMPROVING THE TERRITORY, LAYING PAVING SLABS, AND SURFACE DRAINAGE SYSTEMS.

- The project of vertical planning and improvement work.
- Scheme of drainage and drainage arrangement of these systems.
- The project of paving and laying paving stones and drainage coverings.

Стандартне мощення?
Standard paving?

Звичайна система зливової каналізації?
A conventional storm sewer system?

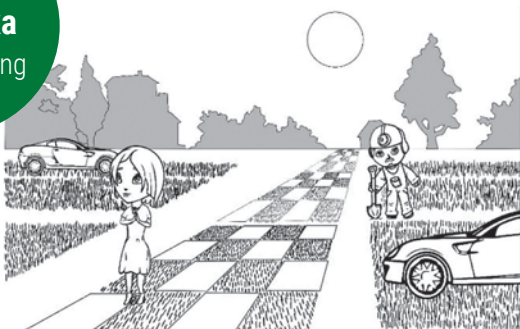
ЯКА Є ЦЬОМУ РАЗУМНА АЛЬТЕРНАТИВА?

Фахівці компанії «Зелена Миля» розроблять та втілять грамотні інженерні природоорієнтовані рішення які збалансують можливості та ресурси. Замість звичайної бруківки ми пропонуємо влаштування дренажних покриттів та зелених парковок. А звичайні дренажні та зливі системи перетворюємо на дощові садки. Дощові сади виглядають як сучасні клумби та перехоплюють, затримують та поступово повертають опади до екосистеми.

WHAT IS A REASONABLE ALTERNATIVE TO THIS?

Specialists of the company «Green Mile» will develop and implement competent engineering nature-oriented solutions that balance opportunities and resources. Instead of ordinary paving stones, we offer the installation of drainage coverings and green parking lots. And we turn ordinary drainage and stormwater systems into rain gardens. Rain gardens look like modern flower beds and capture, retain and gradually return rainfall to the ecosystem.

Зелена парковка
Green parking

Дощові садки
Rain gardens

+38 (068) 589-10-96, +38 (066) 226-43-39

ЛАНДШАФТНА УКРАЇНА – ДО ПЕРЕМОГИ LANDSCAPE UKRAINE – TO VICTORY

ЛАНДШАФТНА УКРАЇНА – ДО ПЕРЕМОГИ
LANDSCAPE UKRAINE – TO VICTORY

КВІТИ ПЕРЕМОГИ, ЩО ОБ'ЄДНУЮТЬ УКРАЇНУ FLOWERS OF VICTORY, UNITING UKRAINE

5 млн цибулин висадили восени українські діти біля своїх шкіл за проектом Flowers4School, щоб навесні квітами зустріти нашу Перемогу!

According to the Flowers4School project, Ukrainian children planted 5 million bulbs near their schools in the fall in order to welcome our Victory with flowers in the spring!

Текст: L&A та Петро ТОНЕНЧУК
Text: L&A, Petro Tonenchuk
Фото/photo: Петро ТОНЕНЧУК/Petro TONENCHUK

Квіти отримали 10 тис. 80 шкіл, або близько 70% загальноосвітніх закладів України. Кожна школа отримала по 500 екземплярів різних цибулинних. Географія проекту охоплює всю країну – від Заходу до Харківщині, Донецької та Луганської областей. Також квіти Перемоги зійдуть у Миколаївській та Херсонській областях, ба навіть у декількох школах Херсону, вчителі яких звернулись до організаторів проекту відразу після деокупації міста.

Flowers4School – соціальний благодійний проект, який започаткував директор української компанії Florium Петро Тоненчук (<https://florium.ua>) у співпраці з Асоціацією виробників квіткових цибулин Нідерландів та України та за підтримки експортерів та фермерів двох країн. Проект спрямований, перш за все, на підтримку морального стану дітей та їхніх батьків через озеленення територій українських шкіл цибулинними квітками та іншими рослинами.

«Ідея висадки цибулинних у шкільних дворах з метою знайомства дітей зі світом рослин народилася в мене ще до війни, – розповідає ідеолог проекту П. Тоненчук, – але коли російські війська вторглися в Україну, ми на деякий час припинили як роботу підприємства, так і думки про висадку квітів на шкільних ділянках. Втім, досить швидко ми відновили свою діяльність, щоб підтримувати економіку країни. А з початком нового навчального року, вирішили, що повинні зробити ще щось, щоб підтримати школярів та вчителів у цей складний час. Так народився проект Flowers4school. Ми зрозуміли, що висаджування цибулинних біля шкіл може не лише сприяти дослідженню школярами рослинного світу, а й позитивно вплинути на моральний дух дітей та їхніх батьків у ці складні для України часи. Ми звернулись до наших європейських партнерів з нашою ідеєю та одразу отримали підтримку. 36 компаній з Нідерландів пожертвували нам 5 млн цибулин квітів. Я особисто відвідав декілька шкіл і побачив тисячі школярів, які активно брали участь у процесі висаджування цибулин. Впевнений, що навесні ми побачимо наші Квіти Перемоги та усміхнених і радісних дітей». □

10,000 and 80 schools received flowers, or about 70% of secondary schools in Ukraine. Each school received 500 copies of different bulbs. The geography of the project covers the entire country – from the West to Kharkiv region, Donetsk and Luhansk regions. Victory flowers will also be planted in the Mykolaiv and Kherson regions, and even in several schools in Kherson city, whose teachers turned to the project organizers immediately after the deoccupation of the city.

Flowers4School is a social charity project initiated by the director of the Ukrainian company Florium Petro Tonenchuk (<https://florium.ua>) in cooperation with the Association of Flower Bulb Producers of the Netherlands and Ukraine and with the support of exporters and farmers of the two countries. The project is aimed, first of all, at supporting the morale of children and their parents through landscaping the territories of Ukrainian schools with bulbous flowers and other plants.

«The idea of planting bulbs in schoolyards in order to introduce children to the world of plants was born in me even before the war,» says the ideologue of the project P. Tonenchuk, «but when Russian troops invaded Ukraine, we stopped both the work of the enterprise and our thoughts for a while about planting flowers on school grounds. However, we quickly resumed our activities to support the country's economy. And with the beginning of the new academic year, we decided that we should do something else to support schoolchildren and teachers in this difficult time. This is how the Flowers4school project was born.

We realized that planting bulbs near schools can not only contribute to the study of the plant world by schoolchildren, but also positively affect the morale of children and their parents in these difficult times for Ukraine. We approached our European partners with our idea and immediately received support. 36 companies from the Netherlands donated 5 million flower bulbs to us. During the landing, I personally visited several schools and saw thousands of schoolchildren actively participating in the process. I am sure that in the spring we will see our Flowers of Victory and smiling and joyful children.» □

Співзасновник Florium
Петро Тоненчук

ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ НАШІ РОСЛИНИ ЗРОБЛЯТЬ НАШЕ ЖИТТЯ ЗАТИШНИМ І КРАСИВИМ

AFTER THE VICTORY, OUR PLANTS WILL MAKE OUR LIFE COSY AND BEAUTIFUL

Текст:
**Олексій
ВЕНГЛОВСЬКИЙ,**
власник компанії
«Наталіс», L&A
Text: Oleksiy
VENGLOVSKY, owner
«Natalis», L&A

Компанія «Наталіс» має два розсадники та 4 садових центри. До війни вона входила в десятку найбільших компаній, що вирощували та продавали рослини. За словами власника Олексія Венгловського, 2021 рік став для компанії найуспішнішим за всю її історію. На наступний, 2022-й були складені грандіозні плани, пов'язані з розширенням асортименту, подальшого вдосконалення робіт, але все перекреслила війна, розриваючи гусеницями рашистських танків та вибухами снарядів землю на полях нашого розсадники у селищі Забуччя Бучанського району Київської області.

Олексій Венгловський пригадує ті страшні часи:

«Мені взагалі складно уявити собі більш антагоністичну річ, ніж війна. Я був шокований і довго не міг повірити, що це відбувається насправді. В той же час не можу сказати, що початок війни застав мене зненацька; всі ми слідували за новинами. Але вся наша команда, вкупі зі мною, до останнього сподівалися, що якось обійдеться. Не обійшлося. В перші дні ми спостерігали гігантські затори. Було відчуття нереальності того, що відбувається. Виплата зарплатні наляканим співробітникам. Намагаєшся тримати обличчя. Усі новини нагадують кіно про війну, їх складно застосувати до себе. Знайомі назви міст стають незнайомими, коли до них додаються слова «ракетна атака», «оперативне оточення», «бої на околицях»... Мапа стає дедалі червонішею, новини дедалі жакливішими. Війна підбирається до дому, гуркоче вже зовсім поруч. Неймовірно здивування: як наші люто відбиваються! Чомусь з'являється парадоксальне розуміння того, що війну ми виграємо. Переривається зв'язок із частиною співробітників. Сподіваєшся, що з ними все гаразд. Знову і знову оновлюєш мапу в пошуках хоч якогось просвіту. Про бізнес уже не думаєш — аби всі були живі. Знову і знову телефонуєш і пишеш усім, навіть малознайомим.

Before the war, the «Natalis» was one of the ten largest and most successful companies that grew and sold plants. «Natalis» has two nurseries and 4 garden centres. According to owner Oleksiy Venglovsky, 2021 was a very successful year for the company, perhaps the most successful in its entire history; grandiose plans were being made for 2022, expansion of the assortment, improvement of work was considered, but... the plans were cancelled by the war, in particular, by stepping on the wheels of Rashist tanks and shells on the fields of one of the company's nurseries and garden centres, located in the village of Zabuchcha, Buchansky district, Kyiv region.

L&A asked Oleksiy Venglovsky to talk about the events of those times:

«It is difficult for me to imagine a more antagonistic thing than war. I was shocked and for a long time could not believe that this was actually happening. At the same time, I cannot say that the beginning of the war caught me by surprise; we all followed the news. But our entire team, including me, hoped to the last that it would work out somehow. It didn't work out. In the first days, we observed gigantic traffic jams. There was a feeling of unreality of what was happening. Payment of wages to

frightened employees. You try to keep your face. All the news is like a movie about war, it is difficult to apply it to yourself. Familiar city names become unfamiliar when the words «missile attack», «operational environment», «fighting on the outskirts» are added to them... The map becomes redder and redder, the news more and more terrible. The war is approaching the house, the rumble is already very close. Unbelievable surprise: how fiercely ours fight back! For some reason, there is a paradoxical understanding that we will win the war. Communication with part of the employees is interrupted. You hope they are all right. Again and again, you update the map in search of at least some enlightenment. You don't think about business anymore — so that everyone is alive. Again and again, you call and write to everyone, even strangers.

Початок квітня 2022. Орки пішли з-під Києва. Починаємо збиратися додому. Незрозуміло, що на нас чекає. Хтось із робітників передав через треті руки, що розсадник у Забуччі зруйновано. Приймаю цю новину без якихось емоцій. Їдемо назад.

Перед розсадником біля заправки стоїть розстріляна машина, а прямо перед нашими воротами поховані безіменні пасажири з написами «труп 1» і «труп 2» та паперовою іконкою. Місцеві кажуть, що їх розстріляли кадирівці. Через кілька днів приїдуть криміналісти й ексгумують тіла. Усі офіси спустошені, вкрадено та винесено все, що можна винести. Унітази, щоправда, на місці, але засмічені до країв. Але рослини не чіпали, і техніка на місці. Повертаються співробітники і ми разом думаємо, з чого почати. Усі живі та здорові, але дуже виснажені психічно.

На території вирви від «Градів» і лежить 122-мм снаряд, що не розірвався. Снаряд відвозить ДСНС, а ми якийсь час просто ходимо безцільно територією, а потім починаємо все відновлювати. Система поливу пошкоджена щент. Віддаємо купу рослин просто в добрі руки, щоб розвантажити розсадник. Відкриваємо всі садові центри 12 квітня, у день 10-річчя компанії. Такий ось символізм.

Про місто Бучу зараз знає весь світ. Ми допомагаємо місту — робимо все, щоб залишалося щось мирне і світле в житті людей. Виробництво творить дива, і рослини на очах оживають і розпускаються. Літо минає майже зазвичай, але вся увага прикута до фронту.

Сезон закривається з величезними, в рази, втратами в оборотах, але ми сповнені оптимізму та віримо в Перемогу! Скінчиться ця війна, і наші кущі та дерева стануть тим, що зробить наше мирне життя затишним і красивим. Тому ми рухаємося далі, незважаючи ні на що!» □

Beginning of April. Orcs left Kiev. We start going home. It is not clear what awaits us. One of the workers reported through third-hand that the kennel in Zabuchcha was destroyed. I accept this news without any emotions. We are going back.

There is a shot car in front of the kennel near the gas station, and right in front of our gate are buried nameless passengers with the inscriptions «Corpse 1» and «Corpse 2» and a paper icon. Locals say that they were shot by the Kadyrov's' troops. In a few days, forensics will come and exhume the bodies.

All the offices have been ransacked, everything that can be carried away has been stolen and taken away. The toilets are in place, but they are clogged to the brim. But the plants were not touched, and the equipment is in place. Employees are coming back and we are thinking together where to start. All are alive and well, but very mentally exhausted.

A 122-mm artillery shell that did not explode is lying on the territory of the ravine from «Grady». The projectile is taken away by the State Emergency Service, and we just walk around the area aimlessly for a while, and then we start to restore everything. The irrigation system is completely damaged. We give a bunch of plants in good hands just to unload the nursery. We open all garden centres on April 12, the day of the company's 10th anniversary. Such is the symbolism.

Today the whole world knows about the town of Bucha. We help the town — we do everything so that something peaceful and bright remains in people's lives. The production works wonders, and the plants come to life and blossom before our eyes. Summer passes almost as usual, but all attention is focused on the front.

The season closes with huge, at times, turnover losses, but we are full of optimism and believe in Victory! This war will end, and our bushes and trees will become what will make our peaceful life comfortable and beautiful. That's why we move on, no matter what!» □

ПРО ЖИТТЯ В ОКУПАЦІЇ, АБО ВСЛІД ЗИМИ ЗАВЖДИ ПРИХОДИТЬ ВЕСНА

ABOUT LIFE IN THE OCCUPATION, OR IN THE WAKE
OF WINTER, SPRING ALWAYS COMES

Текст: L&A та
Любов БЕГМА,
ландшафтна
дизайнерка
Text: L&A and
Lyubov BEGMA,
landscape designer

З перших днів війни в соціальних мережах усі ми запитували одне одного: «Ти де? Ти як? Все ок?» І ось на початку березня 2022 з'явилися повідомлення: «Не можемо знайти Любу Бегму. Люба відгукнись!» Ландшафтна дизайнерка виїхала з Донецька, рятуючись від «рашистських визволителів», ще 2014 року, оселилася у Ірпені, де продовжила працювати, створюючи сади й парки, доки знову не з'явилися «асвабодітелі». Рік потому Люба згадує про найстрашніші, перші дні та тижні ворожого вторгнення:

«Мені не хотілося нікуди їхати, дуже гостро не хотілося — адже вже мала досвід мандрівок довжиною в цілий рік — у 2014-2015 роках. Початок вторгнення застав мене в «розібраному» емоційному стані, до того ж удома були двоє юнаків — син і його товариш. Після початку вторгнення сусіди почали інтенсивне вантажитися в автівки і їхати, але всі дороги застигли в нескінченних, нервових заторах. Тому ми тільки спостерігали за тим, що відбувається, і заспокоювали всіх, кого і як могли. Так було до 4 березня, але того дня ЖК, де жили ми з моїм коханим, був обстріляний з мінометів. Нам насилу вдалося дістатися до будинку, в якому жили хлопці. Поруч горіли три будинки, але наш був майже цілий, за винятком кількох снарядних осколків у даху й одній із кімнат. Разом із хлопцями ми почали приводити до ладу кімнату, світло вже відключили, але газ і вода ще були. Наступного дня, поки ми набирали останню стікаючу воду, мій коханий піднявся на дах подивитися, чи можна залатати дірку, і не повернувся... А ще за деякий час до нас на подвір'я вломилися росіяни і проткнули колеса всім машинам. Наступного дня, вони зайшли в будинок і забрали в мене телефон і ноутбук. Хлопці встигли заховати свої і віддали старий непрацюючий смартфон.

Закінчилася вода, але газ ще був. До нашої компанії додалася господиня будинку, в якому ми жили, самотня літня жінка на милицях — дві жінки, два хлопці, хазяйський собака, мої два і папуга. Наступного дня собаки не стало — з нею стався інсульт. А ось справжній подарунок на восьме березня — повернувся мій чоловік! Виявляється, окупанти зняли його з даху і відправили у підвал сусіднього ЖК, втім за кілька днів йому вдалося втекти звідти. До цього часу у нас уже не було жодних атрибутів цивілізації — ані електрики, ані води, ані газу. Температура на вулиці впала нижче нуля, навколо все гуркотіло. Але потрібно було виживати! Коханий організував вогонь, потім натаскали води з колодязя і взяли в

From the first days of the war, we all asked each other on social media: «Where are you? How are you? Is everything okay?» And then, in early March 2022, messages appeared: «We can't find Lyuba Begma. Please respond!» The landscape designer left Donetsk to escape the Russian fascists back in 2014 and settled in Irpin, where she continued to work, creating gardens and parks, until the «liberators» appeared again. A year later, Lyuba recalls the worst, first days and weeks of the enemy invasion:

«I didn't want to go anywhere; I really didn't want to go anywhere — I had already had the experience of travelling for a whole year when I was in 2014-2015. The beginning of the invasion found me in a «disassembled» emotional state, and I had two 18-year-old boys at home — my son and his friend. After the invasion began, our neighbours began to load into their cars and leave, but all the roads were frozen in endless, nervous traffic jams. So, we just watched what was happening and reassured everyone as best we could. That was until 4 March, but on that day, the residential complex where my boyfriend and I lived was shelled with mortars. We barely managed to get to the house where the boys lived. Three houses were burning nearby, but ours was almost intact, except for a few shell fragments in the roof and one of the rooms. Together with the boys, we started to fix up the room; the electricity had already been cut off, but the gas and water were still on. The next day, while we were collecting the last of the running water, my beloved went up to the roof to see if the hole could be patched and never returned...

And some time later, Russians broke into our yard and punctured the wheels of all the cars. The next day, they came into the house and took my phone and laptop. My boys managed to hide theirs and gave me an old, non-working smartphone. We ran out of water, but still had gas. The owner of the house where we lived, a lonely elderly woman on crutches, joined our company — two women, two boys, the owner's dog, my two boys and a parrot. The next day, the owner's dog died — she had a stroke. And here's a real gift for the eighth of March — my beloved is back! It turned out that the occupiers had taken him off the roof and sent him to the basement of a neighbouring residential complex, but he managed to escape in a few days. By this time, we no longer had any of the attributes of civilisation — no electricity, no water, no gas. The temperature outside dropped below zero, and everything was rumbling around us. We formed a good team — we had to sur-

сусідів мангал. Дні потекли одноманітно: дістати дрова, розвести вогонь, натаскати води, закип'ятити чай, приготувати хоч якусь їжу.

Гніздо рашистів було десь зовсім близько — поруч із нами стояли танки та інша техніка, снували військові. У години затишшя було чутно і видно, як вони грабували сусідні будинки. Виходити з двору було небезпечно. Наша господиня намагалася — її повернули назад. Навчилися їсти всі разом, ділити їжу, бо її було небагато. Хлопцям довелося пояснювати, що потрібно економити, як не дивно, досвіду такого в них не було. Через морозні ночі температура в будинку впала до 3 градусів. Загинули всі домашні квіти, крім хижачки діанеї. Захворів син — почав сильно кашляти. Оскільки я частіше за всіх мила посуд — відморозила пальці. Не знала навіть, що це так виглядає — набряк, виразка і втрата чутливості... Коханий і хлопці відсторонили мене від миття і води, але рука загоїлася повністю лише в травні.

28 березня ввечері росіяни швидко посідали в танки і поїхали з тієї частини Ірпеня, де ми жили. Наступного дня ми пішли на розвідку і знайшли на іншому кінці міста наших. Доповіли обстановку. Страшно було бачити величезну кількість кинутих перед підірваним мостом машин, побитих осколками, місцями розібраних мародерами. Наступного дня між обстрілами ми зібрали та відправили в Романівку хлопців. Після того, як наші військові розмістилися в нашому районі, знову почало прилітати — від прямого попадання згорів ще один будинок, метрів за 30 від нас. Цього дня нерви вже здали серйозно, але це був останній епізод, далі вже було відносно тихо. Дуже повільно життя почало налагоджуватися, але в будинку, як і раніше, було холодно — близько 8°C. З'явилися перші волонтери — вони вмовляли виїхати. Відправили господиню з ними, а самі залишилися. Мої численні друзі залишили багато запитів щодо пошуку нас, і ми значилися в списках волонтерських організацій. Але щось переплуталося, і волонтери шукали Бегму Любов — бабусю на милицях із двома собаками. Дуже порадувало обличчя волонтера, коли він побачив мене справжню!

У Податковій академії відкрився гуманітарний хаб, та й просто на вулицях почали роздавати допомогу. З їжею налагодилося, але місто мало страшний вигляд — зруйновані будинки, повалені опори електропередачі, порубані дроти, бите скло, згоріла понівечена техніка, трупи людей на вулицях. Потихеньку з'явилися комунальники та волонтери, які, як мурахі все прибирали, чистили... Ми теж зайнялися ділянкою і прибудинковою територією. Я ніколи ще так ретельно її не «вилізувала». Часу було вдосталь, та й холод не дозволяв сидіти. Сусідам, у яких згорів будинок, я змогла привести до ладу лише те, що залишилося в них на подвір'ї — обрізала підгорлі туї та самшити...

Ще за пару днів почала бігати вранці, лякаючи цим поодинокі машини, що проїжджали дорогою. Потихеньку, разом із весною, в Ірпінь поверталися люди, поверталася життя!» □

vive! My beloved organised a fire, then we fetched water from the well and borrowed a barbecue from the neighbours. The days went by in a monotonous way: get firewood, make a fire, fetch water, boil tea, cook some food.

The nest of the enemies was very close to us — tanks and other equipment were parked next to us, and soldiers were scurrying about. During the lulls, we could hear and see them looting neighbouring houses. It was dangerous to leave the yard. Our landlady tried to, but they brought her back. We learnt to eat together, to share the food, because there was not much of it. I had to explain this to the boys, strangely enough, they had no experience of this. Because of the frosty nights, the temperature in the house dropped to 3 degrees Celsius. All the house flowers died, except for the predator dianthus. My son got sick and started coughing a lot. Since I was washing the dishes most often, I froze my fingers. I didn't even know it looked like this — swelling, ulceration and loss of sensation... My men kept me away from washing and water, but my hand healed completely only in May, when it got warmer.

On 28 March, in the evening, the Russians jumped into tanks and left the part of Irpin where we lived. The next day, we went on a reconnaissance mission and found our men on the other side of the city. We reported the situation. It was scary to see a huge number of cars abandoned in front of the blown-up bridge, beaten by shrapnel, and in some places dismantled by looters. The next day, between the shelling, we gathered and sent our guys to Romanivka.

After our military settled in our neighbourhood, the shelling started again — another house, 30 metres away, burned down from a direct hit. On that day, my nerves got seriously frayed, but it was the last episode, and it was relatively quiet after that. Very slowly, life started to get better, but it was still cold in the house — about 8 degrees. The first volunteers appeared and persuaded us to leave. We sent the hostess with them, but stayed behind. My many friends left many requests to find us, and we were listed in the lists of volunteer organisations. But something got mixed up, and the volunteers were looking for Begma Lyubov, an old lady on crutches with two dogs. The volunteer's face was very happy when he saw the real me!

A humanitarian hub was opened at the Tax Academy, and aid was distributed on the streets. The food supply improved, but the city looked terrible — destroyed houses, fallen power poles, chopped wires, broken glass, burnt-out mangled equipment, and corpses on the streets. Slowly, utility workers and volunteers appeared, and they cleaned everything up like ants... We also took care of the plot and the surrounding area. I have never licked the plot and the house so thoroughly. We had plenty of time, and the cold did not allow us to sit still. For the neighbours whose house had burned down, I was only able to tidy up what was left in their yard — I cut off the burnt thuja and boxwoods...

A couple of days later, I started running in the mornings, scaring the few cars passing by. Slowly, with the spring, people were returning to Irpin, life was returning!» □

ЯКИМ БУДЕ ВІДНОВЛЕНИЙ ХАРКІВ (особистий досвід співпраці та zoom-спілкування з командою Фостера)

ABOUT THE RESTORATION OF KHARKIV

(Personal experience of cooperation and zoom communication with the Lord Foster`s team)

Текст:
Ольга КЛЕЙТМАН,
архітекторка
м. Харків, L&A
Text: Olga KLEITMAN,
architect, Kharkiv, L&A
Переклад: L&A

В травні 2022 року я отримала пропозицію попрацювати у міжнародній групі архітекторів над майбутнім генпланом міста Харкова. Славетне ім'я лорда Фостера надихало, але зовсім не була зрозуміла наша роль. З української сторони групу очолив Дмитро Фоменко, і доволі скоро ми почали системно працювати. Два рази на тиждень у нас тривали палкі перемовини онлайн, по ночах відбувалися написання тез та малювання схем, два рази на місяць зустрічі онлайн з іспанським офісом Фостера та прокачка англійської на слух.

Дуже пишаюсь тим, що наша робоча група одно-стайно відмовилась від матеріального відшко-

дування, щоб зберегти незалежність висновків та рекомендацій. Наша першочергова мета була познайомити європейських архітекторів з нашим містом, його історією, архітектурою, сучасним станом і мріями харків'ян. До речі, саме європейці запропонували зробити онлайн тестування містян, у якому були дуже цікаві питання. Нарешті 16 тис. мешканців, зокрема й тих, кого війна розкидала по різних куточках світу, взяли участь у цьому опитуванні. Вважаю це корисним досвідом і для інших міст України.

Свою роботу ми почали з формування тез, які повинні були вплинути на метра та його команду під час роботи

над генпланом. Кожен з архітекторів написав свої 10 тез, а потім з цих 100 ми вибрали найважливіших 10. Так сформувалась дорожня карта, за якою ми рухались. Розділились по двоє і розкривали кожен пункт. Чудово було те, що зібрався зовсім не однодумці, але справжні харків'яни та свідомі архітектори.

Відомий архітектор та історик архітектури Макс Розенфельд згенерував концепцію розвитку нашого Харкова як міста-фронтир, міста-фортеці на межі культури і морока. Місто великих можливостей і високих ризиків. Найвідоміший харківський архітектор-реставратор Володимир

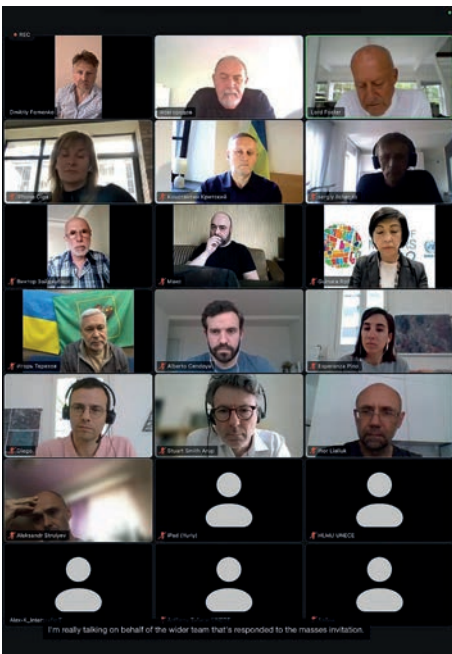
In May 2022, I received an offer to work in an international group of architects on the future general plan of the city of Kharkiv. The glorious name of Lord Foster inspired, but our role was not at all understood. From the Ukrainian side, the group was headed by Dmytro Fomenko, and quite soon we began to work systematically. Twice a week we had heated discussions online, writing theses and drawing diagrams at night, online meetings with Foster's Spanish office twice a month, and listening English training.

I am very proud that our working group unanimously waived financial compensation in order to preserve the independence of the conclusions and recommendations. Our primary goal was to introduce European architects to our city, its history, architecture, current state and dreams of Kharkiv residents. By the way, it was the Europeans who suggested doing an online test of citizens, which had very interesting questions. Finally, 16,000 residents, including those who were scattered around the world by the war, took part in this survey. I consider this a useful experience for other cities of Ukraine.

We started our work with the formation of theses, which were supposed to influence the master and his team during the work on the master plan. Each of the architects wrote their 10 theses, and then from these 100 we chose the most important 10. This is how the road map we followed was formed. We divided into two and opened each item. It was wonderful that not like-minded people gathered, but real Kharkiv residents and conscious architects.

The leading architect and historian of architecture Max Rosenfeld created the concept of development of our Kharkiv as a place-frontier, a place-fortress on the border between culture and darkness. A place of great opportunities and high risks. The most famous Kharkiv architect-restorer Volodymyr Novgorodov put on the historical and basic plans, learned the Spanish from the pearls of the Kharkiv architecture. We learned a lot during these zoom lectures. Also very important was the work of Serhiy Ilchenko in collaboration with Max Rosenfeld – a map of mental districts.

As a result of research, 115 mental districts were identified and their boundaries were marked. This interesting study is an important tool for creating communities, because the existing division into administrative districts does not correspond to the essence of the interaction of citizens. There are no people who feel connected to Shevchenkivskiy or

Новгородов надав історико-опорні плани, познайомив іспанців із перлинами харківської архітектури. Ми багато чого дізнались під час цих зюм-лекцій. Також дуже важлива була робота Сергія Ільченка в колаборації з Максимом Розенфельдом — мапа ментальних районів.

В результаті досліджень було виявлено 105 ментальних районів і позначені їх кордони. Це цікаве дослідження є важливим інструментом для створення громад, бо існуючий поділ на адміністративні райони зовсім не відповідає сутності взаємодії містян. Немає людей, які почувають себе дотичними до Шевченківського або Київського району. Містяни скажуть — «я виріс на Іванівці» або «поїхали на Шишківку». Було б добре щоби ця мапа висіла у всіх владних кабінетах.

Юрій Спасов, як керівник Харківпроекту, надав матеріали по постраждалих панельних багатоповерхівках. Саме він є амбасадором ідеї тунелю крізь Нагірний район, який може суттєво розвантажити середмістя. Олександр Струльов виділив мережу пішохідних вулиць, так званий «культурний котел». Дмитро Фоменко розробив новий підхід до цвинтарів. Ми вирішили найстаріше лютеранське перетворити на меморіальне, а в майбутньому популяризувати екопоховання. Константин Критський знайшов чудову ділянку, яка, в разі її перетворення на бізнес-центр, може повернути вектор розвитку міста на захід. Також дуже плідна ідея інтерактивного міського сайту, яку ми маємо надію впровадити. Віктор Зайденберг був нашим конструктивним критиком і вчасно повертав нас на землю. І, звісна річ, одним з пунктів був зелений каркас міста. Лорд Фостер сказав, що це музика для його вух. Ми використали матеріали групи «Інший шлях» та додали нові можливості для зручного використання зеленого каркасу в повсякденному житті велосипедиста та пішохода. А саме — повернення знищених бульварів по проспекту Героїв Харкова, по проспекту Науки, по проспекту Гагаріна. Програма пішохідної та велоактивності Strava додала нам впевненості в наших пропозиціях.

Не все йшло гладко в роботі з європейцями. Вони не дуже відчують місто, бояться приїхати до нас, тому вибирають не зовсім правильні майданчики для пілотних проєктів або пропонують засклити уражені багатоповерхівки з усіх боків (це в нашому кліматі де від -36°C до $+40^{\circ}\text{C}$). Але вони дослухаються, використовують надані нами матеріали і проробки. Наприклад, підсумковий документ української команди (це десятки сторінок додатків), вони цілком включили у свій. Їхню роботу ми ще не бачили, але за свою нам не соромно. Робота над проєктом додала нам сил та впевненості. Тепер ми точно знаємо, що майбутній генплан — на відповідальності харківських архітекторів та міської спільноти, бо ми плануємо тут жити довго і щасливо. □

ВЕРНАКУЛЯРНІСТЬ РАЙОНІВ ХАРКІВА (МЕНТАЛЬНІ РАЙОНИ МІСТА)

Роз'яснення: Ільченко Сергій, Розенфельд Максим

Ми виходимо з того що місто складається з місць (перцептивних районів), які мають чітку локальну ідентичність та кордони (Москалівка, Нагірний, Поділ, Лиса гора...). Конкуренція локальних ідентичностей сприймається як середовище для просторових експериментів, які задають вектор розвитку міста.

Тож почуття прихильності до конкретного місця (перцептивного району) має значний потенціал для вибудовування соціальних зв'язків, об'єднання городян у локальну спільноту. Пропонується «об'єднуюча» модель міста по ментальності, що є альтернативою механічному адміністративному районуванню.

Перспективи планування з урахуванням вернакулярних (ментальних) районів

Виявлені 105 районів та підрайонів, які мають міське підпорядкування та 14 автономних селищ, нерозривно пов'язаних ними. Вони створюють строкату картину локальних відмінностей міста.

Kyivskiy district. We say — «I grew up in Ivanivka» or «we went to Shyshkivka». It would be good if this map hung in all government offices.

Yurii Spasov, as the head of the Kharkiv project Institute, provided materials for the damaged panel high-rise buildings. It is he who is the ambassador of the idea of a tunnel through the Nagirny district, which can significantly relieve the city centre. Oleksandr Strulyov singled out a network of pedestrian streets, the so-called «cultural cauldron». Dmytro Fomenko developed a new approach to cemeteries. We decided to turn the oldest Lutheran cemetery into a memorial, and in the future to popularize eco-burial. Konstantin Kritsky found an excellent plot of land, which, if transformed into a business centre, can turn the direction of the city's development to the west. Also, a very fruitful idea of an interactive city site, which we hope to implement. Viktor Seidenberg was our constructive critic and brought us back to earth in time. And, of course, one of the points was the green framework of the city. Lord Foster said it was music to his ears. We used materials from the «Another Way» group and added new opportunities for convenient use of the green frame in the everyday life of cyclists and pedestrians. Namely, the return of the destroyed boulevards along Heroiv Kharkiva Avenue, along Nauka Avenue, along Gagarin Avenue. Strava's walking and cycling program gave us confidence in our offerings.

Not everything went smoothly in the work with the Europeans. They don't really feel the city, they are afraid to come to us, so they choose not quite the right sites for pilot projects or offer to glaze the affected high-rise buildings from all sides (this is in our climate, where it ranges from -36°C to $+40^{\circ}\text{C}$). But they listen, use the materials and designs provided by us. For example, they completely included the final document of the Ukrainian team (these are dozens of pages of appendices) in theirs. We haven't seen their work yet, but we're not ashamed of ours. Work on the project gave us strength and confidence. Now we know for sure that the future master plan is the responsibility of Kharkiv architects and the city community, because we plan to live here happily ever after. □

ІНШИЙ ШЛЯХ: ЯКИМ МИ БАЧИМО ВІДНОВЛЕНИЙ ХАРКІВ

ANOTHER WAY: HOW WE SEE RESTORED KHARKIV

Авторки:
Марина КРЯЧКО,
Наталія КОЗУБ,
Анастасія
ПОДОПРИГОРА,
ландшафтні
архітекторки,
Светлана ЦИГИЧКО,
ландшафтна
дизайнерка
Authors:
Marina KRYACHKO,
Natalia KOZUB,
Anastasia
PODOPRYGORA,
landscape architects,
Svetlana
TSYHUCHKO,
landscape designer

Найбагатший архітектор у світі сер Норман Фостер та його бюро стали головною фішкою генплану післявоєнного Харкова. Втім, його пропозиції все ще досить туманні та обмежені загальними словами про будівництво показового району на місці знаменитого Барабашівського ринку, а також скляними фасадами для багатоповерхових панельних будинків. Група Інший Шлях (далі ІШ) своєю стратегією пропонує свій спосіб трансформації рідного міста з огляду на час, війну та природу. Основою нашої стратегії є новий погляд на природу урбанізованої території, в епоху воєн, епідемій та стрімкого руйнування екосистем. На Всесвітньому економічному форумі, який щойно відбувся в Давосі, провідними експертами було сформульовано 10 глобальних ризиків для людства на найближчі 10 років. Шість з них мають екологічне забарвлення та пов'язані зі зміною клімату.

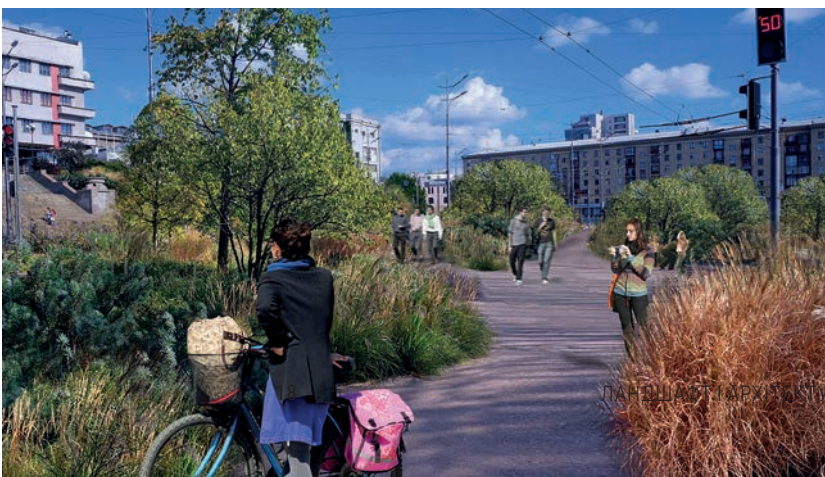
НОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ МІСТА

На Харкові лежить важка печатка радянського містобудування, суттю якого було щільне місто з багатоповерховими околицями, які відділяли його від сільської провінції. Щільне місто «по-радянські» не має нічого спільного з новим урбанізмом, який закликає до щільної забудови міст, але приймає за точку відліку зовсім інші параметри. Пострадянські міста і так переуцілені. Містяни на Салтівці жили дуже щільно, приблизно так як городяни в центрі Парижа. Усередині радянських та пострадянських міст панував функціональний поділ територій – житло будували окремо місць застосування праці, що викликало абсолютно невиправдані транспортні потоки в середині міст. Найкращим житлом для радянської людини радянська влада вважала квартиру в багатоквартирному будинку. Навпаки, промислові

The richest architect in the world, Sir Norman Foster, and his office became the main feature of the general plan of post-war Kharkiv. However, his proposals are still rather vague and limited to general words about the construction of a demonstration district on the site of the famous Barabashiv market, as well as glass facades for multi-story panel buildings. With its strategy, the group Other Way (further in the text OW) offers its own method of transformation of the native city, taking into account time, war and nature. The basis of our strategy is a new look at the nature of the urbanized area, in the era of wars, epidemics and rapid destruction of ecosystems. At the World Economic Forum, which just took place in Davos, leading experts formulated 10 global risks for humanity for the next 10 years. Six of them have an ecological colour and are related to climate change.

A NEW CONCEPT FOR THE DEVELOPMENT OF THE CITY

Kharkiv carries the heavy stamp of Soviet urban planning, the essence of which was a dense city with high-rise suburbs that separated it from the rural province. A dense «Soviet-style» city has nothing to do with new urbanism, which calls for dense urban development, but takes completely different parameters as a starting point. Post-Soviet cities are already overcrowded. The townspeople of Saltivka lived very densely, roughly like the people in the centre of Paris. Within Soviet and post-Soviet cities, a functional division of territories prevailed - housing was built separately from places of employment, which caused completely unjustified traffic flows in the middle of cities. The Soviet authorities considered an apartment in a high-rise building to be the best housing for a Soviet person. On the contrary, industrial areas were not limited by any regulations and were a clear indicator of inefficient use of urban land. But nature was strictly rationed at the rate of 19 square meters. m per person, which in no way could ensure the stability of natural biotopes. The format of nature in the city, in parks and squares, was closely associated with beer and attractions. We propose to move from the concept of a dense big city surrounded by a province to the concept of a network of modern large and small cities with strong connections between each other. Such a network offers citizens a choice of very different types of housing and different lifestyles. The small towns of the Kharkiv agglomeration will become denser and

території не обмежувалися жодними нормами і були наочним показником неефективного використання міської землі. Зате природа строго нормувалася з розрахунку 19 кв. м на людину, що ніяким чином не могло забезпечити стійкість природних біотопів. Формат природи у місті, у парках та скверах був тісно асоційований з пивом та атракціонами.

Ми пропонуємо перейти від концепції щільного великого міста, оточеного провінцією до концепції мережі сучасних великих та малих міст із сильними зв'язками між собою. Така мережа пропонує городянину вибір дуже різного типу житла та різного стилю життя. Малі міста Харківської агломерації стануть більш щільними та обзаведуться урбанізованими центрами, а Харків навпаки стане вільнішим — у ньому стане менше мешканців, але більше стійкої природи.

Тож простір між містами харківської мережі змінить свій характер — замість полів побільшає лісового господарства. Гаї з'єднаються системою зелених коридорів, струмки та малі річки звільняться від гребель, стане більше лугов та сільського господарства з виробництва органічних продуктів.

Міста, які увійдуть до харківської мережі, будуть пов'язані транспортними коридорами, в яких об'єднані залізничні лінії та автодороги. Вся мережа матиме західний вектор розвитку, геть від ненависного російського кордону. Стане більше свіжого повітря та чистої води.

Залізниця стане частиною внутрішньої міської системи комунікацій. У самому Харкові буде віддано пріоритет громадському електротранспорту, насамперед, трамваям. Будуть відновлені всі три центральні трамвайні лінії, знищені мафіозною владою за попереднє десятиліття. А система залізниць, що заходить у місто, отримає зручні хаби для пересадок.

ОСНОВНІ ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ МІСТА

Житлова забудова у Харкові займає 36% його площі. Вона нерівномірно розподілена між мікрорайонами, забудованими багатоквартирними будинками (приблизно 24% площі та так званім приватним сектором та дачами — 72%). При цьому за кількістю городян, які живуть у цих районах, ситуація зворотна — до війни 70% населення Харкова проживали в квартирах, а 30% — у приватних будинках. Основним драйвером розвитку Харкова мають стати райони з приватною забудовою.

У малоповерховій забудові більшість ділянок має власника, тоді як приватизація квартир у багатоквартирних будинках 35 років тому нічого не змінила в долі землі мікрорайонів. Право власності на квартири залишається відірваним від права власності на землю. Це необхідно зафіксувати та рухатися далі

have urbanized centres, while Kharkiv, on the contrary, will become freer — it will have fewer residents, but more sustainable nature.

Therefore, the space between settlements of the Kharkiv network will change its character — instead of fields, forestry will increase. Groves will be connected by a system of green corridors, streams and small rivers will be freed from dams, there will be more meadows and agriculture for the production of organic products.

The cities that will be part of the Kharkiv network will be connected by transport corridors that combine railway lines and highways. The entire network will have a western vector of development, away from the hated Russian border. There will be more fresh air and clean water.

The railway will become part of the internal city communication system. In Kharkiv itself, priority will be given to public electric transport, primarily to trams. All three central tram lines, destroyed by the mafia authorities in the previous decade, will be restored. And the railway system entering the city will receive convenient hubs for transfers.

THE MAIN DRIVERS OF THE CITY'S DEVELOPMENT

Residential buildings in Kharkiv occupy 36% of its area. It is unevenly distributed between micro districts built with apartment buildings (approximately 24% of the area and the so-called private sector and cottages — 72%). At the same time, in terms of the number of townspeople living in these areas, the situation is reversed — before the war, 70% of Kharkiv's population lived in apartments, and 30% — in private houses. Districts with private development should become the main driver of Kharkiv's development.

In low-rise buildings, most plots have an owner, while the privatization of apartments in multi-apartment buildings 35 years ago did not change anything in the fate of the land of micro districts. The ownership of apartments remains separate from the ownership of land. It is necessary to fix it and move on.

Their main and fundamental difference from micro-districts is the determination of the boundaries of ownership of land plots and sufficient freedom of the owner to develop it. Territorially, these

ДО ВІЙНИ 70% НАСЕЛЕННЯ ХАРКОВА ПРОЖИВАЛИ В КВАРТИРАХ, А 30% — У ПРИВАТНИХ БУДИНКАХ. ОСНОВНИМ ДРАЙВЕРОМ РОЗВИТКУ ХАРКОВА МАЮТЬ СТАТИ РАЙОНИ З ПРИВАТНОЮ ЗАБУДОВОЮ.

BEFORE THE WAR, 70% OF KHARKIV'S POPULATION LIVED IN APARTMENTS, AND 30% — IN PRIVATE HOUSES. DISTRICTS WITH PRIVATE DEVELOPMENT SHOULD BECOME THE MAIN DRIVER OF KHARKIV'S DEVELOPMENT.

ЄДИНИЙ СПОСІБ
ПЕРЕМОГИ
МОНОПОЛІЗМ
ВЕЛИКИХ
ЗАБУДОВНИКІВ –
ЦЕ ДАТИ
СВОБОДУ
ІНІЦІАТИВИ
МАЛИМ
БУДІВЕЛЬНИМ
ФІРМАМ (У
ЄВРОПІ
КІЛЬКІСТЬ ЦИХ
ФІРМ
ПЕРЕВИЩУЄ
70%), А СВОБОДА
РЕАЛІЗУЄТЬСЯ
ЧЕРЕЗ ДОСТУП
ДО МАЛИХ
ДІЛЯНОК.

THE ONLY WAY TO
DEFEAT THE
MONOPOLY OF
LARGE
DEVELOPERS IS
TO GIVE FREEDOM
OF INITIATIVE TO
SMALL
CONSTRUCTION
FIRMS (IN
EUROPE, THE
NUMBER OF
THESE FIRMS
EXCEEDS 70%),
AND FREEDOM IS
REALIZED
THROUGH
ACCESS TO
SMALL PLOTS.

Головна і принципова їхня відмінність від мікрорайонів — це визначеність з межами власності земельних ділянок та достатня свобода власника її розвивати. У територіальному відношенні ці райони характеризуються дрібним членуванням територій та схожою на західні міста щільністю дорожньою мережею.

Сотні тисяч власників та їхня приватна воля до поліпшення свого життя має явний синергетичний ефект. Всі ці райони вже готові для децентралізації та диверсифікації енергопостачання. Тут все готове до органічного зростання районів за рахунок нових типів житла — блокованого (відсоток яких у Європі становить 18%), міських вил, тобто малоквартирних будинків на 3-10 господарів, житла суміщеного з комерцією та виробництва. Навіть найменший сад біля будинку — це внесок у стійкість міської природи та приватні сади за площею можна порівняти з природними територіями міста. Але сьогодні зміни в забудові приватних районів, їх розвиток, відбувається не завдяки, а всупереч чинній системі норм і пов'язані з величезними бюрократичним навантаженням.

Досі немає простого способу поділу ділянок та продажу його частин. Це дозволило б на ділянці в 10-15 соток звести кілька житлових будинків, а на ділянці в 5 соток мати будівлю в якій поєднані різні функції, наприклад житлові та комерційні. Важливо, що будівництво невеликих будівель на невеликих ділянках заведе на будівельний ринок безліч нових акторів — малі будівельні фірми.

Єдиний спосіб перемоги монополізм великих забудовників — це дати свободу ініціативи малим будівельним фірмам (у Європі кількість цих фірм перевищує 70%), а свобода реалізується через доступ до малих ділянок.

Американське та австралійське законодавство дрейфує у бік заохочення додаткового житла на приватних ділянках, а Річард Флорида пише про насичення колишньої субурбії робочими місцями. Ми теж повинні пройти цей шлях, щоб зробити Харків містом коротких шляхів та змішаної забудови.

ЩО РОБИТИ З МІКРОРАЙОНАМИ?

З перетворенням мікрорайонів ситуація набагато складніша. Мікрорайони проектувалися назавжди, як єгипетські піраміди. Абсолютно божевільна ідея полягала в тому, що планово побудований мікрорайон буде існувати весь виведений нормативний термін без змін, а потім район буде знесений і замінений на такий же новий. Це особливо дико виглядає на тлі нагальної потреби знизити вуглецевий слід, який залишає будівництво бетонних будівель.

Основним недоліком спальних районів є відсутність у них місць застосування праці та доміную-

areas are characterized by a small division of territories and a road network density similar to that of western cities.

Hundreds of thousands of owners and their private will to improve their lives has a clear synergistic effect. All these areas are already ready for decentralization and diversification of energy supply.

Here, everything is ready for the organic growth of districts due to new types of housing — block housing (the percentage of which in Europe is 18%), urban villas, small-apartment houses for 3-10 owners, housing combined with commerce and production. Even the smallest garden near the house is a contribution to the sustainability of urban nature, and private gardens can be compared in terms of area with natural areas of the city. But today, changes in the development of private districts, their development, are not thanks to, but contrary to the current system of norms and associated with a huge bureaucratic burden.

There is still no simple way to divide plots and sell their parts. This would make it possible to build several residential buildings on a plot of 10-15 ares, and on a plot of 5 ares to have a building in which different functions are combined, for example, residential and commercial. It is important that the construction of small buildings on small plots will bring many new actors to the construction market — small construction firms. The only way to defeat the monopoly of large developers is to give freedom of initiative to small construction firms (in Europe, the number of these firms exceeds 70%), and freedom is realized through access to small plots.

American and Australian legislation is drifting towards encouraging additional housing on private land, and Richard Florida writes about the saturation of former suburbs with jobs. We, too, must go this way to make Kharkiv a city of short routes and mixed buildings.

WHAT TO DO WITH SOVIET MICRO DISTRICTS?

With the transformation of micro districts, the situation is much more complicated. Micro districts were designed forever, like the Egyptian pyramids. The absolutely crazy idea was that the planned micro-district will exist for the entire regulatory term without changes, and then the district will be demolished and replaced with a new one. This seems especially wild against the background of the urgent need to reduce the carbon footprint left by the construction of concrete buildings.

The main disadvantage of sleeping areas is their lack of places of employment and the dominant type of housing — an apartment in a multi-story building. Therefore, old neighbourhoods should be saturated with workplaces for business and commerce. Their construction should be made as difficult as possible due to the construction of another type of housing — block, small and single-apartment housing on the site

чий тип житла — квартира в багатоповерхівці. Тому старі мікрорайони мають насичуватись робочими місцями для бізнесу та комерції. Їхня забудова повинна максимально ускладнюватися через будівництво іншого типу житла — блокового, мало та одноквартирного на місці зруйнованих будинків. Харків має стати вільнішим, а монофункціональні райони перетворені на змішану забудову.

Паралельно, за участю власників квартир та підтримки міста, має йти реконструкція існуючих будинків для підвищення їхньої енергоефективності. У деяких випадках можливий перехід багатоквартирного будинку з приватного володіння в муніципальну власність, що дозволить сформувати масив міського соціального житла.

ПРИРОДНІ КОМПЛЕКСИ У МІСТІ

Головне питання екології міста — це співвідношення урбаністичного та сталого природного простору. Тільки за достатньої кількості сучасних стійких природних просторів місто може відбутися в сучасному світі.

За нашими підрахунками, природні території займають 25% площі Харкова. Сюди, крім садів, парків та цвинтарів, включені усі ліси, що збереглися, та і незабудовані долини річок і струмків. Здається, що природи багато, але охоронюваними природними територіями в Харкові є лише 2%. Міська влада трактує природу Харкова як пустирі, тому останні 20 років йде її масова забудова, насамперед Лісопарку та долин річок Лопань та Харків.

Основою зеленого каркасу у Харкові є його річкова мережа, протяжність якої разом із струмками майже 150 км. Всі річки перегорожені греблями і представляють систему водосховищ, струмки досі укладають у труби і засипають сміттям, що завдає непоправної шкоди природі. Нашою метою є розповсюдити охорону на всі природні території Харкова, а в перспективі збільшити їхню кількість до 30% за рахунок рекультивції непрацюючої промислової забудови. Наприклад у Берліні природні території становлять 44%.

Створення мережі міст зі змішаною забудовою, в оточенні природних територій, які не закінчуються на межах міста, а проникають у його межі, можливість вибору різного стилю життя, місто коротких шляхів, коли все, і перш за все робота поряд з будинком, сильний магістральний транспорт — ось наше бачення майбутнього Харкова та всієї Харківської мережі.

Для реалізації цієї концепції не потрібно багато грошей — вона будується на зміні міської політики та системи норм. І така політика має стати суттю перетворень міст, а не очікування «великих грошей». □

of destroyed buildings. Kharkiv should become freer, and mono-functional districts should be transformed into mixed-use buildings.

In parallel, with the participation of apartment owners and the support of the city, the existing buildings should be renovated to improve their energy efficiency. In some cases, the transition of an apartment building from private ownership to municipal ownership is possible, which will allow the formation of an array of urban social housing.

NATURE IN THE CITY

The main issue of city ecology is the ratio of urban and sustainable natural space. Only with a sufficient number of modern sustainable natural spaces can the city take place in the modern world.

According to our calculations, natural territories occupy 25% of the area of Kharkiv. This includes, in addition to gardens, parks and cemeteries, all preserved forests and undeveloped valleys of rivers and streams. It seems that there is a lot of nature, but there are only 2% of protected natural areas in Kharkiv. The city authorities interpret the nature of Kharkiv as a wasteland, therefore, in the last 20 years, its massive development has been underway, primarily the Forest Park and the valleys of the Lopan and Kharkiv rivers.

The basis of the green framework in Kharkiv is its river network, the length of which, together with streams, is almost 150 km. All rivers are blocked by dams and represent a system of reservoirs, streams are still put in pipes and filled with garbage, which causes irreparable damage to nature.

Our goal is to extend protection to all natural areas of Kharkiv, and in the future to increase their number to 30% due to reclamation of non-working industrial buildings. For example, in Berlin, natural areas make up 44%.

The creation of a network of cities with mixed housing areas, surrounded by natural areas that do not end at the city limits, but penetrate into its borders, the possibility of choosing different lifestyles, a city of short distances, when everything, and above all, work near the house, strong highway transport — this is our vision of the future of Kharkiv and the entire Kharkiv network.

The implementation of this concept does not require a lot of money — it is built on the change of city policy and the system of norms. And such a policy should become the essence of the transformation of cities, and not the expectation of «big money». □

Міст через річку Лопань
Bridge over the river
Lopan

НАШОЮ МЕТОЮ Є РОЗПОВСЮДИТИ ОХОРОНУ НА ВСІ ПРИРОДНІ ТЕРИТОРІЇ ХАРКОВА, А В ПЕРСПЕКТИВІ ЗБІЛЬШИТИ ЇХНЮ КІЛЬКІСТЬ ДО 30% ЗА РАХУНОК РЕКУЛЬТИВАЦІЇ НЕПРАЦЮЮЧОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ЗАБУДОВИ.

OUR GOAL IS TO EXTEND PROTECTION TO ALL NATURAL AREAS OF KHARKIV, AND IN THE FUTURE TO INCREASE THEIR NUMBER TO 30% DUE TO RECLAMATION OF NON-WORKING INDUSTRIAL BUILDINGS.

**BE
BRAVE
LIKE
UKRAINE**

Президент
України
Володимир
Зеленський
доручив Кабінету
Міністрів України
розробити
програму
відновлення
зруйнованих
російськими
окупантами
українських міст

For every Ukrainian
city affected by the
Russian invasion, a
reconstruction
program will be
created –
Volodymyr
Zelensky

ПЛЕНЕР ЛАТВІЙСЬКИХ АРХІТЕКТУРНИХ ШКІЛ ПРОПОНУЄ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗРУЙНОВАНИХ ВІЙНОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ УКРАЇНИ

ANNUAL WORKSHOP OF LATVIAN SCHOOLS OF ARCHITECTURE OFFERS PROPOSALS FOR UKRAINIAN URBAN AREAS DEVASTATED BY WAR

Текст: Сергеїс НІКІФОРОВС, архітектор
Переклад: Олена БАБУШКІНА
Text by Sergejs NIKIFOROVS, architect

17-ий ПЛЕНЕР ЛАТВІЙСЬКИХ
АРХІТЕКТУРНИХ ШКІЛ
17th LATVIAN ARCHITECTURAL
SCHOOLS WORKSHOP
19.09.2022 – 23.09.2022

Пленер відбувся за підтримки Фонду
державного культурного капіталу
Workshop was supported by State
Culture Capital Foundation of Latvia

КОЛИ ГОВОРЯТЬ ГАРМАТИ, МУЗИ НЕ ПОВИННІ МОВЧАТИ

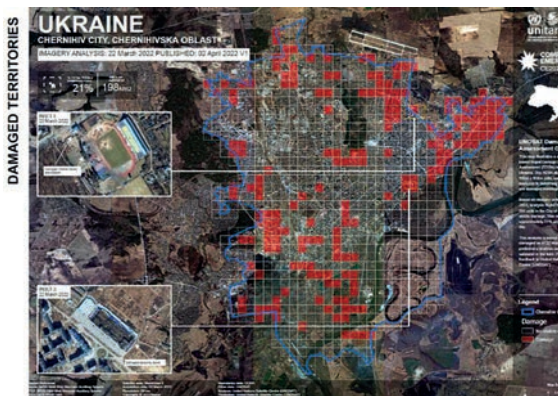
Здається, останнім часом світ почав обертатися швидше. Світова пандемія і війна в Україні, не кажучи вже про менші катаклізми, висувають вимоги швидкого розуміння ситуації і прийняття рішень. До цього інституційно правильна практика розуміння ситуацій та їх наслідків виявилася занадто повільною в сучасну динамічну епоху. Під час попередніх шістнадцяти пленерів латвійських архітектурних шкіл увага була приділена населеним пунктам Латвії – столиці, передмістю Риги та місту Єлгава. В рамках цьогорічного заходу планувалося шукати рішення для сучасної трансформації міського середовища Старого міста у Ризі, яке було деформоване внаслідок Другої світової війни. На жаль, агресія Росії проти України змінила фокус і визначила інші пріоритети. Наразі світ зосередився на допомозі жертвам цієї агресії – українському народу. Хоча боротьба українців з окупантами ще триває, Президент цієї країни, думаючи про майбутнє,

WHEN THE GUNS ROAR THE MUSES SHOULD NOT BE SILENT

It seems that the world has started spinning much faster within the recent years. Pandemics and the war in Ukraine, not mentioning other disasters, determines quick reaction and decision making. Previous institutionally correct approach in respect of causes and further consequences has turned out to be too slow for our dynamic century. All previous 16 annual workshops of Latvian schools of architecture were local case studies including the capital city Riga, surrounding municipalities and neighbouring Jelgava. This year it was suggested to develop proposals for up-to-date transformation of Riga Old City urban fabric deformed by WWII. Unfortunately Russian aggression towards Ukraine shifted priorities. The world today has concentrated its attention on assistance and aid of all kinds for the victims of the aggression – the Ukrainian people. Although the fight with the aggressor is still going on the President of Ukraine has already announced that a reconstruction program will be created for every Ukrainian city affected by the Russian invasion. Due to continuing warfare it is almost impossible to acknowledge the whole amount of devastations still the statement itself is of great importance as it gives start for a renewal process. As it was stated by Mr. Oleksandrs Babuskins from Kyiv based architectural company ArchUnion in the opening day of the workshop the Ukrainian architects currently are concentrating on design of shelters and fortification structures. The city has suffered heavily during the Second World War and it seemed that it would never happen again. After the 24th February incredible things appeared – air-raid sirens sounded and bombs were falling. The usual order of things stopped to exist. Right

Фото в інтернеті/
media photo

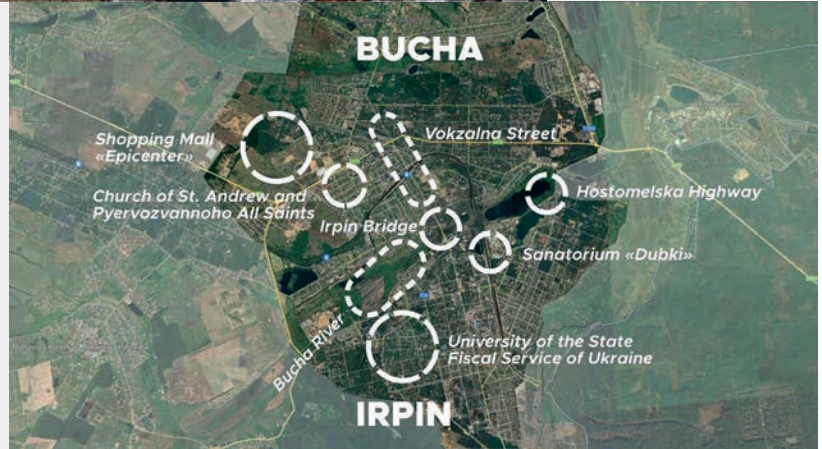

вже доручив Кабінету Міністрів України скласти програму відновлення українських міст, зруйнованих російськими загарбниками. На даний момент досить важко досягнути усі масштаби завданих збитків, оскільки армія агресора все ще продовжує цілеспрямоване знищення населених пунктів, але важливим є сам факт запуску процесу нового будівництва.

Як розповів у вступній промові до пленеру Александрс Бабушкінс, який до російського вторгнення працював у київській архітектурній компанії ArchUnion, українські архітектори тепер залучені до проектування укриттів та оборонних споруд. Київ колись дуже постраждав у Другій світовій війні і здавалося, що нічого подібного ніколи не повториться. Втім від 24 лютого Київ зтикнувся з речами, які важко навіть уявити — лунають сирени тривоги, падають бомби. Звичайний порядок речей припинив існування. На даний момент жителям найбільше не вистачає безпечного житла. Люди живуть в метро місяцями. П'ята частина жителів України евакуювалася. Загалом 15% усіх українців були вимушені покинути домівки. Так само вчинив і Александрс зі своєю родиною.

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОБ'ЄДНУЮЧИЙ І ЦІЛЮЩИЙ ЕЛЕМЕНТ

До російського вторгнення населення Ірпін становило 60 000 осіб. Це було паркове містечко європейського рівня. У сусідній Бучі проживало 37 000 осіб. Це було спокійне і добре впорядковане середовище, яке дуже нагадувало латвійську Юрмалу. Страшний похід війни містечко відчуло ще у 2014-2015 роках, коли приймало багато біженців від самого початку конфлікту. Місто Чернігів — обласний центр. За чисельністю населення вдвічі менше за Ригу. В результаті інтенсивних обстрілів російської артилерії постраждала значна частина міста, в тому числі стадіон, найбільший готель «Україна» і Чернігівський національний технологічний університет. Навіть кладовище було зруйновано. Зрозуміти справжні масштаби руйнувань вдалося в продемонстрованих Бруно Десланде 3D-вимірах зруйнованого Музею українських старожитностей імені Василя Тарновського, які були проведені влітку латвійськими фахівцями з Ризького технічного університету. Обрані студентами місцевості у всіх трьох містах відрізнялися за характером будівель та цільовим призначенням. Однак в цілому вони окреслили принципи відновлення майбутнього місь-

now the inhabitants are missing safe homes. People are living in subway stations for months. One fifth of the whole population were forced to leave the country including Aleksandrs and his family.

CONNECTIVITY AND THERAPEUTIC HEALING EFFECT OF NATURE

Before the current Russian invasion Irpin had 60 000 inhabitants. It used to be a European level park city. It was a quiet and well arranged environment resembling Latvian resort Jurmala on the coasts of the Baltic sea. It felt the terrible breath of war already in 2014/2015 when it accommodated refugees from Donbas region at the very beginning of the conflict.

Chernihiv is the centre of the region with population half of what is in Riga, the capital of Latvia. A significant part of the city suffered from intense Russian shelling including Yurii Haharin Stadium, the largest hotel Ukraine and Chernihiv National University of Technology. Even the cemetery was not spared. The true scale of destruction could be acknowledged in 3D scans of Museum of Ukrainian Antiquities named after V.V. Tarnovsky performed by experts from Riga Technical University and presented by dr. Bruno DESLANDES, a French conservation architect and CEO of the Latvia-based company ARCHtravs.

The sites selected by students in all three cities differed by type of construction and zoning. Anyway the proposals gave an idea about the basic principles of

До участі у пленері надали заявки 122 студенти-архітектори архітектурних шкіл різних країн. За три дні творчої роботи між часовими поясами з'явилися різні бачення того, що має бути зроблено в Бучі, Ірпіні та Чернігові.

122 students from architectural schools of different countries submitted their applications for the workshop. During three days of joint work in different time belts they created impressive visions of what should be done in Bucha, Irpin and Chernihiv

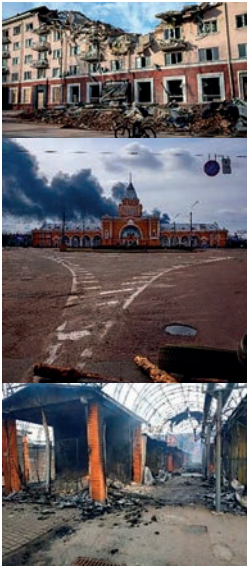

Фото в інтернеті/media photo

кого середовища. Примітно, що молодь сприйняла процес ліквідації руйнівних наслідків війни як виклик і можливість створити нове, більш якісне середовище.

РІЧКА ЯК ОБ'ЄДНУЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ

І Буча, і Ірпін розташовані на берегах річки, що їх розділяє, і мають яскраво виражену присутність природних елементів: безліч парків і лісових масивів, а також доглянуті садиби приватних будинків і безліч дерев на вулицях. Річка, яка була природним кордоном між двома містами, після підризу мостів виявилася нездоланною перешкодою для подальшого просування армії загарбників у бік Києва. Студенти запропонували в майбутньому поліпшити зв'язок між двома муніципалітетами за допомогою додаткових переправ, зробивши річку з її околицями зеленим центром цих міст.

Дізнатися, чого саме хочуть місцеві жителі, допомогли місцеві українські студенти, які спілкувалися з людьми на місцях: жителі Ірпеня хотіли більш зручного способу дістатися до залізничного вокзалу Бучі, а жителі Бучі хотіли, щоб інфраструктура Ірпеня була для них доступнішою. Люди відмічали, що для зустрічей та спілкування їм був би необхідний комфортний громадський простір. Учасники пленеру зазначили, що фактор природи має оздоровчий ефект, особливо для тих, хто відчуває на собі посттравматичні наслідки війни. Вона здатна поліпшити психічне і фізичне здоров'я людей. У діапазон нещодавніх бойових дій було запропоновано внести зони медитації, які були б доповнені елементами міського середовища, такими як кафе та інші місця для громадських заходів.

ВУЛИЦІ – СИМВОЛ НОВОГО ЖИТТЯ І НАДІЇ

Вулиця Вокзальна в Бучі з вигорілими російськими танками стала символом українського спро-

future urban environment. It is worth mentioning that the young architects generation considered the whole process as a challenge and opportunity to create a new and better surrounding.

RIVER RECONNECTING THE CITIES AND NEIGHBORHOODS

Both Bucha and Irpin are located on the banks of the same river separating them from one another. They have a lot of greenery: parks, forests, well kept gardens and many trees along the streets. The river which is geographically dividing the two cities turned out to become a serious obstacle for the advancing Russian army. The river as a natural asset and a green relief to urban environment has a great potential.

Students proposed in future to reconnect the municipalities with natural comforters

The Ukrainian students participating in the workshop surveyed the exact wishes of the local population. In mutual conversation on the spot it turned out that the people from Irpin would like to have better access to train station located in Bucha while Irpin inhabitants could have Irpin infrastructure more available. They need the space where they can feel comfort and friendly atmosphere from one another, where they can gather and connect to promote well-being and openness. Nature offers the most therapeutic calming effects on our mind and health. Sensory landscapes act as green relief

and has healing nature especially for those who are subjected to post-traumatic consequences of war. It could improve both mental and physical health.

Meditation zones in former bombardment area would be supplemented by food courts, platforms for singing / dancing, little pavilions and community elements.

STREETS AS A SYMBOL OF NEW LIFE AND HOPE

Vokzalna street with destroyed Russian tanks in Bucha has become a symbol of Ukrainian resistance. The students concept for its rebirth would be a synthesis of historical memory and innovations. It is based on adaptive renovation where old becomes the new and makes use of what has remained from the houses destroyed by the war.

Deep analysis of street structure was done surveying entrance density, bus stop coverage, zoning. It was stated that the streets should become more pedestrian and bicycle friendly on emphasis on slow mobility. People should be encouraged to stay longer on the street. Neighbourhood markets and spontaneous

тиву. Окреслюючи бачення її відновлення, студенти пропонують формулу синтезу історичної пам'яті та новаторства. В його основі лежить адаптивна реконструкція, де старе перетворюється на нове, при чому використовуючи те, що залишилося від зруйнованих будівель.

Студенти провели детальний аналіз структури вулиць, вивчивши щільність входів, покриття автобусних зупинок, зонування. Вони мають стати більш публічними, зручними для пішоходів і велосипедистів, віддаючи перевагу повільній мобільності. Людей слід заохочувати залишатися на вулицях довше, пропонуючи також такі елементи міського середовища як продовольчі ярмарки місцевих жителів (традиції вирощування в Україні навіть сильніші, ніж в Латвії) та участь у створенні зелених насаджень у вуличному просторі. Отриманий результат, безперечно, зміцнить почуття близького сусідства у мікрорайонах.

ЗЕЛЕНИЙ ЦЕНТР ЧЕРНІГОВА

Пропозиція відродити центр Чернігова і зробити його ще зеленішим була природною реакцією на рівень пошкоджень, завданих місту в результаті інтенсивних обстрілів російською армією. Наразі велика частина бульвару проспекту Миру має тверде покриття. Студенти запропонували розвивати цей громадський простір, навколо якого розташована низка будівель суспільного значення. Мікрорайон отримає чудове місце, де можна збиратися разом, і, схоже, це може стати гарним початком перепланування всього міста.

РЕНОВАЦІЯ БУДІВЕЛЬ – РАЦІОНАЛЬНІСТЬ В ПРІОРИТЕТІ

Запропонована студентами концепція відновлення зруйнованого житла була простою і фактично може бути застосовна практично до всіх пошкоджених будівель:

- ▶ Перші поверхи віддані під комерцію;
- ▶ Відновлені квартири на верхніх поверхах;
- ▶ Розширене та упорядковане створення зон відпочинку навколо будівель;
- ▶ Збереження свідчень новітньої історії у візуальному вигляді будівель;
- ▶ Повторне використання цегли, щебню, плит перекриття та інших будівельних матеріалів зі зруйнованих будівель;
- ▶ Використання елементів конструкцій зі збереженням їх текстури;
- ▶ Використання вже готових модулів для відновлення зруйнованих частин будинків;
- ▶ Збереження та реставрація культурно- історичних елементів;
- ▶ Переробка та повторне використання будівельного сміття дешевші, ніж перевезення на зберігання на полігоні.

activities connecting different people (generations, ages, races etc.) – things to be supported and improved. Community planting (gardening in Ukraine is said to be even stronger than in Latvia) and participating in creation of streetscape greenery would strengthen sense of belonging to surroundings even more.

DEVELOPING SOCIAL SPACE IN THE CITY CENTRE

Proposal to add social space to centre of Chernihiv and to make it greener was a natural reaction to damages caused by intense shelling of Russians. A large part of the existing territory surrounded by numerous public buildings historically was covered with straight stone pavement roads. Developed green area will strengthen communication between residents and community would get a new connection point. Social space park right in the city centre would be a good site to start.

PRAGMATIC RENOVATION OF BUILDINGS

Renovation concept proposed by the students is simple and could be applied to almost all buildings damaged by the warfare:

- ▶ first floor completely commercial;
- ▶ the other floors apartments;
- ▶ recreation area around the buildings to be developed;
- ▶ traces of existing history would be left in the design;
- ▶ re-using rubble (stone, bricks, concrete...) from destroyed buildings for reconstruction;
- ▶ slab, construction reuse with existing texture;
- ▶ prefabricated/modular building blocks can be placed in destroyed building parts;
- ▶ save historical value but add new purpose;
- ▶ recycling is cheaper and more ecological than trucking rubble to a landfill.

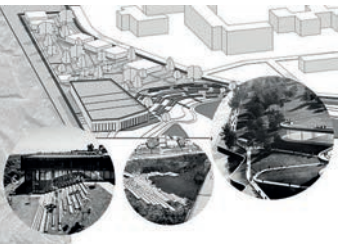

MATERIAL CONTRAST:

LIGHT TRANSPARENT OPEN INCLUSIVE RESPONSIVE

HISTORY AS BASE

Збитки, завдані російським вторгненням, величезні. Для усунення їх наслідків будуть потрібні великі капітальні вкладення і це займе чимало часу. Сучасні технології дозволили б зробити все швидше і з меншою кількістю ресурсів. Тому нові мікрорайони слід будувати з модульних будинків. Це допомогло б вирішити проблему дефіциту житлової площі за короткий проміжок часу. Було б можливим зіставити конфігурацію і розміри будинків з конкретними вимогами майбутніх мешканців і особливостями конкретних ділянок. Це дозволило б забезпечити людей житлом для поліпшення психічного здоров'я і відновлення розумових здібностей. Саме створення якісного середовища має стати однією з головних цілей відновлення України. Модулі були б оснащені всім необхідним обладнанням, їх фізичні розміри підпорядковувалися б вимогам залізничних або автомобільних перевізників.

ВІДНОВЛЕННЯ ЗРУЙНОВАНОЇ ВІЙНОЮ ПОБУТОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Як зазначив у вступі до пленеру архітектор Олександр Бабушкінс, основними цінностями українців є гостинність і спілкування з батьками, потреба час від часу бути в прямому контакті з близькими людьми. Прагнення до соціального простору, який би покращив взаємну комунікацію та створив відчуття сусідства з іншими мешканцями мікрорайону, було втілено в різних формах: ринковий павільйон як розширення оновленого торгового центру, галерея, яка слугувала б також місцем зустрічі для мешканців мікрорайону, залізнична станція як магніт для відродженого мікрорайону та точка притягання для найширшого кола інтересів. Можливість зустрітися один з одним, разом пообідати, скористатися новоствореними приміщеннями для віддаленої роботи, обговорити плани на майбутнє чи просто відпочити. Це допомогло б відновити відчуття безпеки у людей, а інколи сприяло б створенню додаткових робочих місць, що досить важливо в цей важкий час.

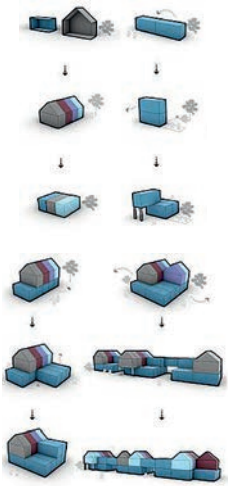
Окремо варто відзначити концепцію реконструкції Національного університету Державної податкової служби. Вона передбачає комплексний розвиток всієї прилеглої до навчального закладу території шляхом відновлення будівель, які постраждали внаслідок бойових дій, реконструкцію та розширення зруйнованого стадіону, будівництво нових облаштованих модульних будинків

The devastation in Ukraine is enormous and it may take a lot of time and resources to rebuild it all. Thanks to modern technology modular housing would be a great opportunity to provide people with a home and pleasant feelings quickly and efficiently. Shape and configuration of housing could be changed depending on the size of the family and location on the site. Population could be provided with housing in short terms thus creating good environment conditions to improve people's mental health and a comfortable place for the soul to recover. Making quality environment should become priority of renewal in Ukraine. The modules would be equipped with all the necessary installations and their size would be based on the possible overall dimensions for transportation by trucks and trains.

REBUILDING DESTROYED INFRASTRUCTURE

In the initial day of the workshop Mr.Oleksandr Babuskins stated that the basic features of Ukrainian people are hospitality and communication with parents, the necessity to be in direct contact from time to time. The need for social space which would improve mutual communication and enable the feeling of belonging to community was expressed in different shapes: market pavillion as an extension of a destroyed commercial centre, gallery with a potential to become a community centre, a railway station as a focal point and attraction for local surroundings. The possibility to meet one another having lunch, co-working, discussing future or simply relax would make the places vibrant. It would help the people to regain the feeling of safety and also create additional working places that is of great significance in current hard times.

University of the State Fiscal Service of Ukraine renewal concept is of special mention. It suggests complex development of the site heavily damaged by the warfare. The proposal includes rebuilding of the devastated stadium, construction of new module-type living units

IDEAS FOR THE MALL

SAME FUNCTION, BUT ADDED MODERN LOCAL MARKET HALL

- SOCIAL AREA
- ENCOURAGES CONVERSATION
- LOCAL PRODUCE
- SENSE OF RELIABILITY AND COMMUNITY
- EXTRA EMPLOYMENT
- SPACE FOR EVENTS

та комплексного благоустрою території. Створення такого нового інноваційного навчального середовища, яке було б доступне як студентам, так і мешканцям навколишніх будинків, було б вкрай необхідним для України, оскільки покращило б зв'язок між окремими мікрорайонами та комунікацію між людьми. Дизайн поважає масштаб середовища та базується на принципах сталого розвитку, намагаючись зберегти історичні свідчення, де це можливо, доповнюючи їх сучасними міськими рішеннями. Особливо враховуючи те, що до Ірпіня всього десять хвилин їзди на метро від Києва.

КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ ПРО ПЕРЕЖИТІ ЖАХИТТЯ ВІЙНИ

В представлених роботах було бажання за допомогою архітектурних засобів створити повідомлення майбутнім поколінням про божевілля війни, що триває. Автори кількох пропозицій рекомендували створити меморіали для вшанування пам'яті тих, хто постраждав або загинув унаслідок російського вторгнення. Це було б місце, де людина не почувалася б самотньою та покинутою, а створювало б відчуття єдності, адже єдність — це сила.

Ми хочемо створити меморіальний парк, тому що таким чином можна буде пов'язати минуле з сьогоденням і дати людям можливість згадати та вшанувати жертви людей, які загинули, воювали, брали участь чи постраждали внаслідок конфліктів, — зазначили автори концепції меморіального парку у Бучі. Меморіал стане для молоді важливим джерелом інформації, аби зрозуміти, наскільки великою є жертва попередніх поколінь. Меморіал слугуватиме місцем вшанування та пам'яті мучеників та всіх загиблих, а також нагадуванням про війну. Він має перетворитися на символ надії та стати орієнтиром у відновленні зруйнованого міста, пробуджуючи надію та створюючи нову ідентичність.

Фізичне відновлення навколишнього середовища асоціативно пов'язане з духовним відродженням. Як символ безпеки, тепла та надії, світло символізує віру людства у вічне кохання, яке неможливо згасити. Створений із простих пластикових пляшок килим світла символізуватиме покійні душі. Побачивши все це, люди почнуть розуміти справжні масштаби знищених життів. З іншого боку, символічний вхід до бомбосховища біля новоствореної галереї в Ірпіні асоціювався б із темними воротами пекла війни і вносив би дещо дисонансну ноту покори в загальний настрій новобудови.

and integrated landscaping on the area. Improving connectivity between the stadium-housing-university will raise the quality of development and provide new opportunities for recreation of local population. The new campus would respect the scale of the surroundings and would be based on principles of sustainable development where preservation of historical values would be

supplemented with modern urban elements. This kind of holistic approach is especially important considering proximity of the university to Kyiv.

SPACE AS A METHAPHOR TO SYMBOLIZE THE STRUGGLES AND SACRIFICES

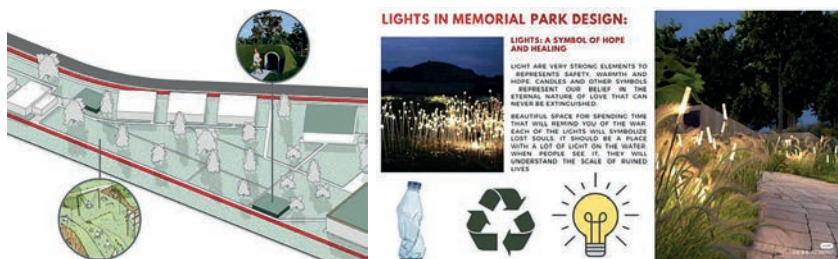
Submitted works expressed desire to generate a message to next generations about the madness of war using architecture as a tool. Several teams proposed to create memorials to commemorate those who suffered or died due to Russian aggression. In the places like these people would not feel alone. They would experience sence of unity. And together there is strength.

Our vision is to create Memorial park as they link the past to the present and enable people to remember and respect the sacrifice of those who died, fought, participated or were affected by conflict(s).

Memorials can be an important source of information for young people in understanding the sacrifices made by past generations. The memorial serves as a symbol of honour and memory of those martyrs and people who lost their lives and as a remembrance of the war. It could be seen as a symbol of hope and act as a landmark for rebuilding the destroyed city giving it hope and a new identitiy.

Physical restoration of the environment is associated to spiritual rebirth. Light is a strong symbol representing safety, warmth and hope. A simple illuminated carpet made of empty PET bottles would create a mysterious feeling where each of the lights will symbolize lost soles. When people will see it they will understand the true scale of the ruined lives.

Symbolic entrance into a bomb shelter next to a suggested gallery in Irpin makes an association with dark gates into the hell created by this war adding a slightly resigned feeling to generally positive atmosphere of rebirth.

СПІЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РЕГЕНЕРАЦІЇ ПОШКОДЖЕНИХ ВІЙНОЮ МІСТ УКРАЇНИ

► це можливість створити сучасну концепцію життєвого середовища, яка була б не набором простих примітивних прямокутних блоків і коробів, а відповідним контексту включенням будівель і парків в історичну частину міста;

► використання дерев'яних конструкцій та будівництва; зруйновані війною міста України можуть надалі стати гарним прикладом того, якою може бути архітектура з дерева та архітектура нульових викидів;

► одним із основних завдань міського середовища є створення інфраструктури з низьким рівнем викидів; при плануванні нових доріг і благоустрою слід думати не тільки про необхідність ще однієї велосмуги, а набагато глибше — як найкраще забезпечити потреби населення, наприклад, про те, щоб велодоріжки, смуги для електромобілів чи бігові смуги будувалися в місцях, де багато дерев, які поглинають викиди CO²;

► було б чудово, якби можна було б спробувати створити водойми між будівлями, у яких збирали б дощову воду та використовували її для поливу рослин, а також для охолодження будівель;

► у житлових районах слід будувати будинки з нульовими викидами, з низьким енергоспоживанням та дизайном будівлі, який би адаптувався до різних видів цільового призначення та частин міста;

► виходячи з попереднього досвіду, слід планувати будівлі, які здатні витримувати удари; вони були б схожі на бомбосховища і їх можна було б розпізнати візуально,

оскільки вони зроблені з бетону;

► емоційний стрес і психічні захворювання, викликані терором війни, швидше за все, стануть великою проблемою для українського суспільства завтрашнього дня; зелені сади між офісними будівлями мали б заспокійливий вплив на працівників мікрорайонів;

► для облаштування нових мікрорайонів слід запрошувати митців.

Війна завжди залишала незгладимий слід на обличчях міст, водночас відкриваючи нові можливості для їх розвитку. Творчий процес архітекторів не припиняється навіть під час військових конфліктів. Навпаки — за таких обставин потрібні швидкі, але продумані дії. Як зазначив, виступаючи перед учасниками пленеру, бельгійський урбаніст Марк Гелдоф, який проживає в Латвії, планування реконструкції знищеного німцями під час Другої світової війни Роттердама було розпочато одразу ж силами самих голландців, вже у 1940 році, лише через чотири дні після бомбардування — аби випередити нацистського архітектора Альберта Шпера (Albert Speer 1905 – 1981). В пленерних дискусіях архітектора Рудольфа Дайна Шміта згадувалося про американського теоретика Леббеуса Вудса (Lebbeus Woods 1940 – 2012), одного з тих, хто досліджував співвідношення війни та архітектури. Архітектура і війна не є несумісними. Архітектура — це війна. Війна — це архітектура (Памфлет «Архітектура 15: Війна та архітектура», 1993). Рани війни загояться, але шрами залишаться, залишаючи звістку для майбутніх поколінь про історію кожного окремого міста. □

Давид перемагає Голіафа, Бенксі, графіті на стіні, Бородянка, Україна, фото в інтернеті
David defeats Goliath, Banksy, mural, Borodyanka, Ukraine, media photo

GENERAL GUIDLINES FOR RENEWAL OF UKRAINIAN CITIES DEVASTATED BY WAR

► this is an opportunity to create modern urban environment concept which does not consist of usual square type blocks but more fluent type of buildings and park inclusion into old parts of area;

► building in timber is the future of sustainable architecture and construction industry; devastated areas of Ukraine could be the future city examples how we see timber and zero emission architecture;

► one of the basic urban problems to be resolved is low emission infrastructure; planning new roads and landscaping it would be necessary not only to think that there is need for a bike lane, but think more deeply — what is the best way to apply the needs of city residents, e.g. if there is a bike route, electric car lane and running road there should be a lot of trees around that would absorb the CO² emissions created by the streets;

► it would be great to make water areas between buildings where rain precipitations could be harvested and used for vegetation around the site as well as to provide a calming effect on the environment;

► if we are thinking how to make residential area we need to plan for zero emission buildings, use of low energy consumption technology and building plans that could be applied for different types of the area;

► learning from the current situation we need to plan

buildings that can withstand attacks; they could consist of bomb shelters and could be recognized from street as they would be from concrete;

► regarding the war terror emotional stress and mental problems could be a great problem of tomorrow's society in Ukraine; green garden areas between office blocks could be good relaxation options for people working in the area;

► when developing new neighborhoods artists should be attracted.

War leaves scars on urban fabric and at the same time offers new opportunities for development. Creative process of architects never stops even during military conflicts, just opposite — within these conditions there is a demand for quick and decisive action. As it was stressed by Mr. Marc Geldof, a Belgian urban planner living in Latvia during his introductory speech, planning new Rotterdam was commenced by Dutch themselves already in 1940 just four days after destructive bombardment performed by Germans — in order to prevent nazi architect Albert Speer (1905 – 1981) to start doing the same job. Lebbeus Woods (1940 – 2012), the visionary architect, artist, and educator envisaged a world at war. Architecture and war are not incompatible. Architecture is war. War is architecture (Pamphlet Architecture 15: War and Architecture, 1993). The scars created by war will be healed leaving a message to next generations about history of each single settlement. □

ДОВІДНИК З ВІДБУДОВИ МІСТ УКРАЇНИ

Наприкінці вересня 2022 року компанія «Урбаніна представила широкому загалу «Довідник з відбудови міст України», створений колективом незалежних авторів – архітекторів, ландшафтних архітекторів та фахівців з ландшафтного дизайну і благоустрою. Довідник допоможе спростити та прискорити процес відбудови міст, які постраждали від руйнації. Кінцева мета відновлення – не лише зробити українські міста сталими та готовими до майбутніх викликів, а й надати містянам якісно нові можливості для щасливого мирного життя.

Фото: Максим Голошко

Архітектор Максим Голошко, співзасновник компанії «Урбаніна», прокоментував L&A Довідник:

«Перше, відбудова міст буде мати якнайменше 2 рівні – стратегічний та тактичний. Повинні бути розроблені повноцінні стратегії відбудови того чи іншого міста, цей процес може тривати досить довгий час. Це – зрозуміло, бо треба буде залучити багато людей, а це можливо лише за умови припинення бойових дій. Але є інший напрямок – швидке тактичне відновлення, коли пошкодження не є глобальними, і можна доволі швидко починати відновлення вулиць, дитячих майданчиків, вуличних меблів. Саме для таких тактичних завдань ми створили наш Довідник. Коли ми почали думати про те, що ми можемо зробити для відбудови, то зрозуміли, що існують деякі виклики. Те що багато іноземних архітекторів прагнуть прийняти участь у відбудові українських міст – це дуже круто, бо нам необхідно якомога більше експертів, які мають досвід у відбудові міст. Втім, контекст відбудови в Україні значно відрізняється від інших країн,

тому ми зрозуміли, що було б корисним зробити такий собі витяг із загальних принципів відбудови, щоби зрозуміти, що можна буде використати у першу чергу в тих і інших конкретних ситуаціях. У нас проєкт Ребілд юа, де ми вивчаємо руйнацію українських міст. Коли ми досліджували руйнацію міст на Київщині – Бучі, Ірпня та навколишніх містечок. Для великих міст та обласних центрів знайдуться зацікавлені. Норман Фостер зацікавився Харковом, то для великої кількості малих міст, селищ та сіл може не знайтись бажаючих виконати проєкти відбудови. Втім, масштаби руйнувань є дуже високими – наприклад, на Київщині є села, зруйновані більш, ніж на 70%.

Другий виклик полягав у тому – як знайти швидкі рішення для відбудови невеличких містечок та сіл, обійдених увагою відомих архітекторів та дизайнерів. Третій виклик полягає у тому, що ми повинні відбудовувати наші міста не такими, якими вони були колись, ті місця, в яких ми хочемо жити, треба відбудовувати з думками про майбутнє. Відповіддю на ці три виклики й став наш каталог. У ньому містяться швидкі готові рішення різних масштабів – від вуличних меблів до реконструкції цілого кварталу. Також тут можна побачити основні принципи, якими слід керуватися при відновленні не лише невеликих міст, але й сіл. Цей довідник,

у якому зібрано більшість параметрів різних типологій, буде корисним архітекторам, але наша задумка – трохи ширша, ми хочемо, щоби у всіх учасників відбудови – не лише архітекторів, але й посадовців усіх рангів, місцевих чиновників сформувалася спільна візія процесу відновлення.

Тож, наш Довідник – зручний інструмент формування спільного бачення у різних людей, що прийматимуть участь у майбутній роботі. Ми хочемо зробити наш довідник доступним будь-кому, щоб я його можна було б полистати як журнал, щоб навіть не спеціалісти змогли побачити не сухі креслення з розмірами, а рендери, картинки для розуміння того, як може виглядати їхня вулиця, площа, квартал. Звісно, далі триватиме процес розробки конкретного проєкту, але загальна картинка того, що має з'явитися, у людей вже буде. Саме можливість допомогти створити спільне бачення майбутнього було ключовим завданням для нашого довідника, тож ми витратили багато часу на пошук реальних прикладів, для створення зрозумілих усім візуалізацій. Зараз ми працюємо над англійською версією нашого довідника з метою допомогти іноземним архітекторам краще зрозуміти український контекст. Довідник стане їм робочим посібником у нашій загальній справі післявоєнної відбудови українських міст, містечок, селищ та сіл. □

Digest

At the end of September 2022, Urbanina presented to the general public the «Handbook for the Reconstruction of Ukrainian Cities», created by a team of independent authors – architects, landscape architects and specialists in landscape design and improvement. The guide will help simplify and speed up the process of rebuilding cities that have suffered from destruction.

The ultimate goal of the reconstruction is not only to make Ukrainian cities sustainable and ready for future challenges, but also to provide citizens with qualitatively new opportunities for a happy and peaceful life.

The L&A reader can follow the link to the page where the Handbook is posted and get acquainted with its main provisions related to the improvement of both public and private areas.

<https://www.urbanyna.com/dovidnyk-z-vidbudovy-mist>

Читач L&A за посиланням може перейти на сторінку, де розміщений Довідник і ознайомитись із його основними положеннями, що стосуються питань благоустрою як громадських, так і приватних територій. <https://www.urbanyna.com/dovidnyk-z-vidbudovy-mist>

Матеріал підготували: Ольга КАМОЛІКОВА та Валерій КОТЕЛЬНИКОВ
The material was prepared by: Olga KAMOLIKOVA and Valery KOTELNIKOV

МІСТА, В ЯКИХ ХОЧЕТЬСЯ ЖИТИ

ТОЧКА ЗОРУ

CITIES YOU WANT TO LIVE IN POINT OF VIEW

Міста – як люди: одне схоже на манірного денді у фраку і циліндрі, інше – на грайливу панянку в різнобарвній літній сукні. Є міста похмурі й суворі, замкнуті в собі, з вузькими вуличками, що старанно зберігають свої столітні таємниці, а є – відкриті всьому світові, з широкими площами, струменями фонтанів, які б'ють у небо, каскадами кам'яних сходів, які кличуть на прогулянку. Проектування та створення комфортного для життя міського середовища – головна справа ландшафтних архітекторів та дизайнерів, ба більше – вдалі ландшафтні проекти здатні змінити життя окремого міста, надати йому «другий подих» та стимулювати подальший розвиток, покращити демографію тощо. Про деякі важливі моменти у цій роботі, редакція L&A поговорила з провідними фахівцями із різних країн.

Cities are like people: one looks like a prim dandy in a tailcoat and top hat, the other like a playful young lady in a colourful summer dress. There are cities that are gloomy and strict, withdrawn into themselves, with narrow streets that carefully keep their centuries-old secrets, and there are cities that are open to the whole world, with wide squares, jets of fountains that hit the sky, cascades of stone stairs that invite you to walk. Designing and creating a comfortable urban environment is the main task of landscape architects and designers, and moreover, successful landscape projects can change the life of a particular city, give it a «second wind» and stimulate further development, improve demographics, etc. L&A's editorial team talks to reputable experts from different countries about some of the important points in this work.

БРУНО МАРКУС

президент Міжнародної федерації ландшафтних архітекторів (IFLA)

Створення комфортного міського середовища є багатограним і складним завданням, що передбачає врахування різних соціальних, економічних та екологічних чинників. Одним з найважливіших моментів у цьому процесі є забезпечення доступу мешканців до ресурсів та послуг, необхідних для ведення здорового та повноцінного життя.

Легкий доступ до зелених насаджень і природи, висока якість повітря і води, належне житло та громадський транспорт, зручні тротуари та велодоріжки, легкий доступ до охорони здоров'я і освіти, можливості для працевлаштування та соціальної активності, а також відчуття спільноти і соціального зв'язку — все це сприяє створенню комфортного міського середовища. Саме врахування потреб усіх членів громади, в тому числі дітей, людей похилого віку та людей з інвалідністю, має вирішальне значення для створення насправді комфортного і придатного для життя міського середовища.

У зв'язку з цим ландшафтна архітектура має вирішальне значення для сталого міського середовища, інтегруючи природу в антропогенне середовище. Ландшафтні архітектори проєктують відкриті простори — парки, площі та вуличні ландшафти, які забезпечують рекреаційні можливості, покращують якість повітря і води та сприяють біорізноманіттю. Крім того, ландшафтні архітектори можуть проєктувати міське середовище, яке буде краще підготовлене до вирішення проблем, пов'язаних з управлінням зливовими водами, зміною клімату та впливом міських островів спеки.

Створюючи рекреаційні простори, ландшафтні архітектори допомагають покращити фізичний та психічний стан мешканців міст, а також сприяють соціальній згуртованості та розвитку громад. Крім того, професія ландшафтної архітектури дозволяє творчо підходити до проєктування просторів, які сприяють продовольчій безпеці, інтегруючи в ландшафт міське сільське господарство, наприклад, громадські сади та сади на дахах. Традиційні знання, такі, як системи знань корінних народів, також можуть відігравати певну роль у ландшафтній архітектурі шляхом включення культурних та екологічних практик, розроблених протягом тривалого часу для сталого управління природними ресурсами. Це може включати використання традиційних методів управління водними ресурсами, збереження ґрунтів та вирощування сільськогосподарських культур у проєктах міського сільськогосподарства. Загалом, ландшафтна архітектура має важливе значення для створення комфортного та придатного для життя міського середовища.

BRUNO MARQUES

President of International Federation of Landscape Architects (IFLA)

Creating a comfortable urban environment is a multifaceted and complex task involving addressing various social, economic, and environmental factors. One of the most important things in creating a comfortable urban environment is ensuring that residents have access to the necessary resources and services to lead healthy and fulfilling lives. For instance, access to green spaces and nature, good air and water quality, adequate housing and public transportation, sidewalks and bike lanes, access to healthcare and education, opportunities for employment and social engagement, promotion of walkability and a sense of community and social connectedness can contribute to the establishment of a comfortable urban environment. Additionally, consideration of the needs of all community members, including children, seniors, and people with disabilities, is crucial in creating a truly comfortable and liveable urban environment.

In this regard, landscape architecture is crucial in creating liveable and sustainable urban environments by integrating nature into the built environment. Landscape architects design outdoor spaces such as parks, plazas, and streetscapes that provide recreational opportunities, improve air and water quality, and promote biodiversity. In addition, landscape architects can design urban environments that are better prepared to deal with issues related to stormwater management, climate change, and urban heat island effects. By providing recreational spaces, landscape architects help improve the physical and mental well-being outcomes of urban residents, and they can also promote social cohesion and community development. In addition, the profession of landscape architecture is also equipped to creatively include designing spaces that promote food security by integrating urban agriculture, such as community gardens and rooftop gardens, into the landscape. Traditional knowledge, such as Indigenous knowledge systems, can also play a role in landscape architecture by incorporating cultural and ecological practices developed over time to manage natural resources sustainably. This can include using traditional techniques for water management, soil conservation, and crop cultivation in urban agriculture projects. Overall, landscape architecture is essential to creating comfortable and liveable urban environments.

« САМЕ
ВРАХУВАННЯ
ПОТРЕБ УСІХ
ЧЛЕНІВ
ГРОМАДИ МАЄ
ВИРІШАЛЬНЕ
ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ
СТВОРЕННЯ
НАСПРАВДІ
КОМФОРТНОГО
І ПРИДАТНОГО
ДЛЯ ЖИТТЯ
МІСЬКОГО
СЕРЕДОВИЩА.

ADDITIONALLY,
CONSIDERATION
OF THE NEEDS
OF ALL
COMMUNITY
MEMBERS IS
CRUCIAL IN
CREATING A
TRULY
COMFORTABLE
AND LIVEABLE
URBAN
ENVIRONMENT.

ІНГРІД СМІТ

ландшафтна дизайнерка,
голова GLDA, Ірландія

П'ять років тому я була у складі групи експертів, які вивчали головні вулиці в різних містах Ірландії з метою протидії занепаду центральних ядр міст. Ми мали знайти рішення, щоб підвищити їхню привабливість та запропонувати заходи, які сприяли б цьому. Наші висновки транслювалися в прямому ефірі національного радіо, і повторювані теми пішохідного руху, розумного озеленення, велосипедних доріжок, біорізноманіття та громади зустріли певний опір як некомерційні або надто амбітні.

Швидкий перехід до постковідного світу, в якому стала зрозумілою цінність громадських відкритих просторів, обідів на свіжому повітрі, поїздок на роботу і додому без автомобіля, а також потреба у більш масштабному озелененні міст, розставив крапки над «і».

Уроки, винесені з цієї пандемії та шокуючого скорочення біорізноманіття, допомогли змістити суспільний попит, а отже, і державне фінансування в бік проектування наших міст для городян, а не для транспортних засобів. Нарешті було визнано цінність кваліфіковано спроектованих громадських відкритих просторів, які сприяють розвитку громад, забезпечують здоровий відпочинок від стресів сучасного життя і певною мірою зменшують ризик повеней та втрати біорізноманіття. Урядові плани щодо скорочення руху автотранспорту на користь активних подорожей та використання громадського транспорту наразі проходять законодавче оформлення. Наші місцеві органи влади отримали фінансування та ресурси для того, щоб задовольнити суспільний попит на розвиток громадських відкритих просторів, озеленення вулиць, облаштування місць для сидіння та активних розваг, наприклад, скейт-парків та доріжок для велосипедистів.

Коли суспільство хоче ініціювати зміни, протестувати, продемонструвати колективну підтримку, святкувати або сумувати, люди виходять на вулиці. То ж наші вулиці та їхнє оточення — це те, ким ми є та ким хочемо бути. До дизайну цих просторів слід ставитися з повагою, на яку вони заслуговують, як до важливої частини людської самоідентифікації.

INGRID SMYTH

Chairperson of the GLDA, MGLDA, Dip.Hor., PMP
Project Manager Ingrid Smyth Garden Design

Вack in 2018 I was part of a panel of experts who visited and cities around Ireland to look at their main streets and suggest improvements which could be made to counteract the decline of the central core these areas or improve their appeal. Our findings were broadcast live on national radio and the recurring themes of pedestrianization, meaningful greening, cycle lanes, biodiversity and community were met with some resistance as being non-commercial or overly aspirational.

Fast — forward to a post covid world where the value of public open space, community, outdoor dining, car free commuting and the need to address urban greening in a meaningful manner has come full circle.

It has taken the lessons learned from this pandemic and the shocking decline in biodiversity to shift public demand and therefore government funding towards the design of our cities for communities as opposed to vehicles. The value of well-designed public open spaces which foster communities, provide healthy recreation, respite from the stresses of modern living and go some way to alleviate flooding and the loss of biodiversity has finally been recognized. Government plans for the reduction of vehicular movement in favour of active travel and the use of public transport are currently working their way through the legislative process. Our Local authorities have been given the funding and the resources to respond to the public demand for the development of public open spaces, for the greening of our streets and for the provision of public seating and active amenities like skate parks and greenways for cycling.

When society wants to instigate change, protest, show collective support, mourn, celebrate our lives and our culture we take to the streets. Our streets and their surroundings are who we are. The design of these spaces should be treated with the reverence they deserve as an important part of who we are and who we want to be.

« УРОКИ,
ВИНЕСЕНІ З ЦЬОЇ
ПАНДЕМІЇ ТА
ШОКУЮЧОГО СКО-
РОЧЕННЯ
БІОРИЗНОМАНІТТЯ,
ДОПОМОГЛИ
ЗМІСТИТИ
СУСПІЛЬНИЙ
ПОПИТ, А ОТЖЕ, І
ДЕРЖАВНЕ
ФІНАНСУВАННЯ В
БІК
ПРОЄКТУВАННЯ
НАШИХ МІСТ ДЛЯ
ГОРОДЯН, А НЕ
ДЛЯ ТРАНСПОР-
ТНИХ ЗАСОБІВ.

IT HAS TAKEN THE
LESSONS LEARNED
FROM THIS
PANDEMIC AND
THE SHOCKING
DECLINE IN
BIODIVERSITY TO
SHIFT PUBLIC
DEMAND AND
THEREFORE
GOVERNMENT
FUNDING TOWARDS
THE DESIGN OF
OUR CITIES FOR
COMMUNITIES AS
OPOSED TO
VEHICLES.

МАРІО БОНІЧЕЛЛІ

архітектор, засновник «Mario Bonicelli Architetto&Partners» та співзасновник ландшафтної асоціації Arketipos, Італія

Бергамо — чарівне місто на півночі Італії, лише за 50 км від Мілану. В останні роки репутація і слава його за кордоном значно поширилися, ба більше, місто стало популярним туристичним напрямком поряд із Римом, Флоренцією, Венецією. Щоб завоювати таку високу репутацію у всьому світі, протягом останніх 20 років місто зробило багато чого — наприклад, міжнародний аеропорт Оріо-аль Серіо за обсягом пасажиропотоку став 3-м в Італії.

Казковий історичний центр, оточений 6-км стрічкою старовинних венеціанських стін, розташований на високому пагорбі, звідки відкривається захоплюючий вид на рівнину, що простягається вниз, наскільки сягає око. Бруківаними вуличками «Città Alta» (Верхнього міста) можна нескінченно гуляти серед старовинних будинків і шляхетних палаців, зустрічатися з людьми в кав'ярнях, ресторанах, на площах, серед зелених насаджень у своєрідній вітальні під відкритим небом.

Кожен, хто проїжджав через Бергамо, зміг переконатися в тому, що саме тут природа, культура і дух його мешканців перетинаються в щасливому шлюбі, пропонуючи позитивний приклад того, як сучасні міста повинні надихати для розвитку в напрямку сучасності, але з глибокою повагою до своїх традицій та історії.

Жити в Бергамо дуже приємно, завдяки його людським масштабам, гостинності його жителів, відмінній кухні, красі навколишнього ландшафту, що складається з гір, пагорбів і альпійських озер, де протягом декількох кілометрів можна побачити все різноманіття природних ландшафтів — від суворих гірських до м'яких середземноморських.

Не випадково Бергамо з 2011 р. обрано місцем проведення одного з найпопулярніших міжнародних фестивалів, присвячених садам і ландшафтам — I Maersti di Paesaggio. Кожного року з'їжджаються сюди з усього світу сотні тисяч гостей та підпадають під магію цього місця. На 2023 рік Бергамо було присвоєно звання столиці італійської культури; а програма заходів та виставок, що мають відбуватися, додатково приваблять тисячі й тисячі відвідувачів.

« В БЕРГАМО ПРИРОДА, КУЛЬТУРА І ДУХ МЕШКАНЦІВ ПЕРЕТИНАЮТЬСЯ В ЩАСЛИВОМУ ШЛЮБІ, ПРОПОНУЮЧИ ПОЗИТИВНИЙ ПРИКЛАД ТОГО, ЯК СУЧАСНІ МІСТА ПОВИННІ НАДИХАТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ В НАПРЯМКУ СУЧАСНОСТІ, АЛЕ З ГЛИБОКОЮ ПОВАГОЮ ДО СВОЇХ ТРАДИЦІЙ ТА ІСТОРІЇ.

IN BERGAMO, WHERE WE HOLD AN ANNUAL LANDSCAPE FESTIVAL, NATURE, CULTURE AND THE SPIRIT OF THE INHABITANTS INTERSECT IN A HAPPY MARRIAGE, OFFERING A POSITIVE EXAMPLE OF HOW MODERN CITIES SHOULD INSPIRE DEVELOPMENT TOWARDS MODERNITY, BUT WITH DEEP RESPECT FOR THEIR TRADITIONS AND HISTORY.

MARIO BONICELLI

architect, Mario Bonicelli Architetto & Partners, Arketipos, Italy

Bergamo is a charming city in northern Italy, only 50 km away from the more famous and larger Milan. But the reputation and fame of Bergamo abroad are growing significantly in recent years, becoming more and more a tourist destination of excellence together with the more famous Rome, Florence, Venice, Siena, etc.

To spread the beauty of Bergamo throughout the world, it has contributed over the last 20 years to the development of a dynamic airport, which has now become the 3rd Italian airport in terms of passenger traffic. This has made it possible to make the city known with its marvellous historical centre, set on a hill overlooking the plain below which extends as far as the eye can see, and surrounded by a ribbon of over 6 km of ancient Venetian walls, built during the 1500.

In the cobbled streets of "Città Alta" (the Upper Town), you can walk among the silence of the ancient houses and noble palaces, and meet people in the cafes, restaurants, squares, green spaces, in a sort of cheerful open-air living room, and making a travel back in time, like in a wonderful dream. It is no coincidence that Bergamo has been chosen as the place since 2011 to host one of the most popular international festivals dedicated to gardens and landscapes. And visitors, who come here every time from all over the world, are amazed by the magic of this place. Furthermore, for this year 2023 Bergamo has been awarded the title of Capital of Italian Culture, with a program of events and exhibitions that will attract thousands of visitors.

Living in Bergamo is very pleasant, thanks to its human scale, the hospitality of its inhabitants, the excellent cuisine, the beauty of the surrounding landscape, made up of mountains, hills and alpine lakes, where within a few km we pass, almost by a spell, from the mountain flora and fauna to the mild Mediterranean one.

Anyone who has passed through Bergamo has been able to ascertain the fact of a place where nature, culture and the industriousness of its inhabitants intersect in a happy marriage, offering a positive example of how modern cities must be inspired to develop the best its growth towards modernity, but with respect for its tradition and history.

АНАЛІЗ ДІЛЬНИЦЬ У МІСТІ

URBAN SITE ANALYSIS

Автор: Кайл ГАЛЛАХЕР,
ландшафтний архітектор,
Великобританія
Фото: Кайл Галлахер
Author: Kyle GALLAHER,
landscape architect, UK
Photos: Kyle GALLAHER

Одна з ключових ролей ландшафтного архітектора у створенні комфортного міста — впливати на те, як громадськість буде використовувати простір. А щоб впливати, він повинен мати можливість передбачити, як він буде використовуватися, і ці прогнози повинні ґрунтуватися на повному розумінні того, як простір використовується зараз. Щоб досягти такого розуміння, необхідно провести детальний і ретельний аналіз місця.

One of the key roles of the landscape architect in creating a comfortable city is to influence how the public will use a space. To influence, they must be able to predict how it will be used, and these predictions must be based on a full understanding of how the space is used now. To achieve this understanding, it is essential to conduct a detailed and thorough site analysis.

Аналіз ділянки є найважливішою частиною процесу міського проектування, проте його часто не беруть до уваги. Він може забирати багато часу, але він є обов'язковим, і на його ретельне проведення необхідно виділити належну кількість часу. Відсутність належного аналізу неминуче призведе до проблем, коли проєкт відкриється для громадськості, а в найгіршому випадку може призвести до створення небезпечних просторів.

Процес включає в себе збір, а потім оцінку всієї доступної інформації, яка стосується ділянки. Це простий процес, хоча й трудомісткий. Деякі дослідження можна проводити за допомогою комп'ютера, але більшу частину потрібно проводити на місці. Провести тривалий час на вашій ділянці перед початком розробки дизайну — це чудовий спосіб налагодити зв'язок з цим місцем та зрозуміти людей, які ним користуються.

МІНІМАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОЦІНКИ

► **Розташування ділянки** — межі, доступ до ділянки та з неї (автомобільний та пішохідний), чи є поточні точки доступу найкращим варіантом? Права на проїзд. Як буде здійснюватися доступ до майданчика під час робіт, і як його потрібно забезпечити?

► **Контекст** — місце цієї ділянки в межах міста, діяльність, яка сприяє використанню ділянки, стиль дизайну і матеріали, використані на прилеглих територіях. Чи знаходиться ділянка в природоохоронній зоні або у зоні культурної спадщини, чи існують якісь обмеження? Де знаходяться найближчі альтернативні відкриті простори?

► **Історія** — яка історія цієї місцевості, чи відбувалися якісь визначні події, чи були видатні мешканці?

► **Види на територію та з неї** — які є гарні або види на територію та з неї? Чи є види, які необхідно захистити? Чи є такі, які слід навпаки скрити?

Site analysis is the most important part of the urban design process, yet it is often overlooked. It can be time-consuming, but it is not optional, and the proper amount of time must be allocated to doing it thoroughly. Failure to conduct proper analysis will inevitably lead to problems when the project opens to the public, and in the worst cases can lead to creation of dangerous spaces.

The process involves the gathering, and then the assessment, of all the available information relating to a site. It is a straightforward process, although it is a lot of work. Some of the research can be desk-based, but most will need to be done on-site. However, spending large periods of time on your site prior to starting to design is a great way to connect with the site, and to understand the people who use it.

MINIMUM INFORMATION TO ASSESSED

► **Site Location** — boundaries, access to and from the site (vehicular and pedestrian), are the current access points the best option? Rights of way. How will the site be accessed during the work, and how will it need to be secured?

► **Context** — context of the site within the city, activities which contribute to the use of the site, design style and materials used in surrounding areas. Is it in a conservation or heritage area, and therefore are there any restrictions? Where are the nearest alternative open spaces?

► **History** — what is the history of the area, have any notable events taken place, have there been any notable residents?

► **Views into and out of the site** — what are the positive and negative views into and out of the site? Are there any views which must be protected? Any which should be screened?

► **Будівлі** — які будівлі є поруч? Для чого вони використовуються? Які з них найбільш завантажені? Де знаходяться ключові входи? Чи планується поблизу будівництво нових будівель, або чи зміниться використання якоїсь із них? Якого стилю будівлі? Яка їхня висота? Які вікна виходять на ділянку? Чи є на ділянці інші будівлі?

► **Існуючі тверді матеріали** — чи є вони на ділянці та на прилеглих територіях? Чи придатні вони для повторного використання? Чи мають вони історичну цінність?

► **Стіни** — чи є вони на ділянці або прилягають до неї? Чи є вони підірними стінами? У якому вони стані? Чи є ознаки просідання або тріщин?

► **Існуюча рослинність** — яка рослинність існує на ділянці? В якому вона стані? Чи є вона безпечною? Чи є якісь з них важливими для збереження, наприклад, зрілі або рідкісні дерева? В ідеалі, повне обстеження дерев повинен провести арборист, бо може виявитися, що на ділянці є дерева високої цінності.

► **Рівні** — яка топографія ділянки? Які проблеми вона створює або які можливості пропонує? Наскільки ми можемо його змінити, і які існують обмеження (через підземні комунікації, рівень ґрунтових вод тощо)?

► **Вода** — чи є на ділянці природні водойми (ставки, струмки тощо)? У якому вони стані? Вони є позитивною чи негативною особливістю? Чи є стояча вода на твердих поверхнях через проблеми з дренажем?

► **Дикі тварини** — чи є на ділянці дикі тварини, і якщо так, то як їх можна захистити під час і після робіт?

► **Мікроклімат** — яка орієнтація ділянки по сторонах світу? Яка схема руху сонця протягом дня? Чи створюють сусідні будівлі проблеми з тінню, і як це вплине на безпеку ділянки, освітлення та дизайн насаджень? Чи піддається ділянка впливу вітру, і якщо так, то які переважаючі напрямки вітру? Як ми можемо вирішити цю проблему?

► **Негативні проблеми на ділянці** — чи є проблеми із забрудненням, сміттям, неприємними запахами, графіті тощо?

► **Вуличне освітлення** — яке воно з точки зору комфорту та безпеки? Чи є темні місця?

Підземні та надземні комунікації — де розташовані підземні труби та кабелі? Електрика, газ, вода, каналізація, телефон, інтернет тощо. Які повітряні кабелі — електрика, трамваї, тролейбуси тощо? Чи є на ділянці сервісні пункти, наприклад, підстанції або розподільні коробки? Чи необхідно, або можливо, якщо бажано, змінити щось з цього?

► **Рух транспортних засобів** — які транспортні засоби пересуваються територією — приватні автомобілі, таксі, автобуси, трамваї, тролейбуси, велосипеди? Які схеми їхнього руху? Чи існують проблеми з дорожнім рухом? Як ми можемо на

► **Buildings** — what are the neighbouring buildings? What are they used for? Which are the busiest? Where are the key entrances? Are any new buildings planned nearby, or will the use of any of the buildings change? What are the styles of the buildings? What are the heights? Which windows overlook the site? Are there any buildings within the site?

► **Existing hard materials** — what are they, on the site and in the surrounding areas? Are any reusable? Do any have heritage value?

► **Walls** — are there any on or adjoining the site? Are they retaining walls? What is their condition? Are there any signs of subsidence or cracking?

► **Existing vegetation** — what vegetation exists on the site? What condition is it in? Is it safe? Is any of it essential to save, e. g. mature or rare trees? Ideally a full tree survey should be conducted by an arboriculturist, if it appears that there are some high value trees on the site.

► **Levels** — what is the topography of the site? What problems does it create, or opportunities does it offer? How much can we change it, and what are the restrictions (due to underground services, water tables etc?)

► **Water** — are there any natural water bodies (ponds, streams etc) within the site? What is their condition? Are they a positive or negative feature? Is there any standing water on hard surfaces due to drainage issues?

► **Wildlife** — does any exist on the site, and if so, how can it be protected during and after the work?

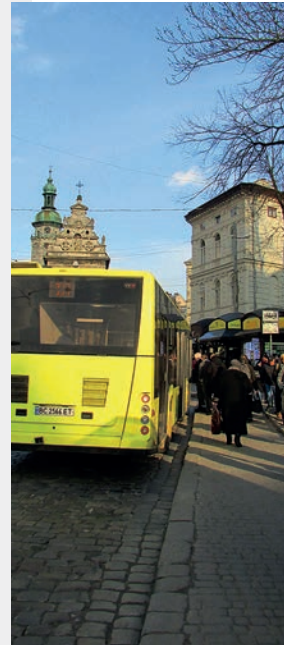
Climate — what is the orientation of the site? What is the pattern of sun-movement during the day, and patterns with shade? Are nearby buildings creating problems with shade, and how will this affect issues like site safety, lighting, and planting design? Is the site exposed to wind, and if so, what are the prevailing wind directions? How do we address this?

► **Negative site issues** — are there problems with pollution, litter, bad odours, graffiti etc?

► **Street Lighting** — how is it, in terms of comfort and safety? Are there any dark spots?

► **Underground and overhead services** — what are the locations of underground pipes and cables? Electricity, gas, water, sewerage, telephone, internet etc. What are the overhead cables — electricity, trams, trolleybuses etc. Are there any service points on the site, for example sub-stations or junction boxes? Is it necessary, or possible if desirable, to change any of these?

► **Vehicular movement** — which vehicles move through the site — private cars, taxis, buses, trams, trolleybuses, bicycles? What are the circulation patterns? Are there existing traffic issues? How can we influence those? How can we design to avoid traffic issues in the future? Is the volume of vehicular traffic consistent with the context of the site? Are there any traffic lights? Are they functioning as we would want them to, in relation to traffic-flow.

них вплинути? Як ми можемо спроектувати, щоб уникнути транспортних проблем у майбутньому? Чи узгоджується інтенсивність автомобільного руху з контекстом ділянки? Чи є світлофори? Чи функціонують вони так, як ми хотіли б, по відношенню до транспортного потоку?

► **Зупинки громадського транспорту** — чи є вони та де розташовані? Скільки людей ними користуються, і чи є сплески використання в різні часи доби? Чи розташовані вони в найкращому місці, а якщо ні, то чи маємо ми повноваження їх перенести? Який поточний стан будь-яких укриттів, місць для сидіння тощо? Чи можемо ми їх покращити? Чи потрібно покращити інклюзивний доступ до них?

► **Пішохідний рух** — які напрямки руху та обсяги? Чи є «гарячі точки», де збирається або рухається велика кількість людей (наприклад, транспортні зупинки, під'їзди будівель, переходи)? Чи потрібно впливати на цей рух, щоб зробити простір комфортнішим, і якщо так, то як? Чи узгоджується інтенсивність пішохідного руху з контекстом місця?

► **Дорожні переходи** — де вони розташовані? Чи регулюються вони світлофорами? Чи достатньо їх, чи забагато? (Дослідження показують, що в районах із завеликою кількістю переходів водії частіше не зупиняються). Чи потрібно покращити інклюзивний доступ?

► **Вимоги до доступу екстрених служб** — як забезпечити безпечний доступ для швидкої допомоги, пожежної служби тощо під час і після будівництва? Чи потрібно враховувати вантажівки для вивезення сміття або транспортні засоби для доставки?

► **Зацікавлені сторони** — хто вони: широка громадськість, місцеві жителі, місцеві підприємці, власники домашніх тварин, бігуни, школярі та їхні батьки тощо? Наскільки важливою є їхня думка щодо цієї ділянки, та як ми збираємо та обробляємо їхні думки?

► **Місцева демографія** — хто ті люди, які зараз користуються ділянкою? Яка щільність населення на цій території? Який їхній розподіл за віком, статками, етнічною приналежністю? Як саме вони користуються ділянкою? Скільки часу вони проводять там (добровільно чи примусово)? Чи вони просто проходять повз? Чи є демографічна група, яку ми хотіли б залучити на ділянку, чи інша, яку би ми хотіли відштовхнути?

► **Людські та культурні питання** — який рівень зайнятості в сусідніх районах? Чи існують проблеми з вандалізмом або антисоціальною поведінкою? Як місцеві жителі ставляться до цього району в даний час? Чи є можливості для відпочинку поблизу? А найголовніше питання — як місцеві жителі ставляться до перепланування території та людей, які до нього залучені?

► **Public Transport Stops** — what are they, and where are they located? How many people use them, and are there spikes in use at various times of the day? Are they in the best place, and if not, do we have authority to move them? What is the current condition of any shelters, seating etc? Can we improve them? Does the inclusive access to need to be improved?

► **Pedestrian movement** — what are the directions of circulation, and the volumes? Where are the hot-spots, if any, where large numbers of people gather or move towards (e.g. Transport stops, building entrances, road crossings)? Do we need to influence this movement to make the space more comfortable, and if so, how? Is the volume of pedestrian traffic consistent with the context of the site?

► **Road crossings** — where are they located? Are they controlled by traffic light systems? Are there enough, or too many? (Research highlights that in areas with too many crossings, drivers are more likely not to stop.) Does the inclusive access to need to be improved?

► **Service access requirements** — how do we ensure safe access for emergency services (ambulances, fire service etc), during and after construction? Do we need to account for refuse lorries, or delivery vehicles?

► **Stakeholders** — who are they: the general public, local residents, local business owners, pet-owners, joggers, schoolchildren and their parents etc? How much importance do we attach to their opinions on the site, and how do we gather and process their opinions?

► **Local Demographics** — who are the people who currently use the site? What is the population density in the area? What is their breakdown in terms of age, wealth, ethnicity? How do they use the site? How much time do they spend time there (voluntarily or involuntarily)? Do they just pass through? Is there a demographic that we would like to attract to the site, or another we would like to repel?

► **Human and Cultural Issues** — how are employment levels in the neighbouring areas? Are there issues with vandalism or anti-social behaviour? How do local people treat the area currently? Are there opportunities for recreation nearby? And the biggest question of all — what are local attitudes towards the re-development of the site and the people involved?

АНАЛІЗУЄМО, ЩОБ НЕ РОБИТИ ПОМИЛОК

Як бачите, аналіз міських територій полягає в тому, щоб поставити багато запитань і знайти на них відповіді. В ідеальному світі, хоча це не завжди можливо, аналіз сайту слід проводити в різні пори року, щоб зібрати інформацію про сезонні зміни. Принаймні, його слід проводити в різний час дня і ночі, а також у різні дні тижня. Обсяг інформації, яку потрібно зібрати, і важливість детального аналізу є причиною того, що конкурси на проектування громадських просторів, на жаль, рідко бувають успішними. Команда проєктувальників не в змозі виділити ресурси, необхідні для аналізу місця, в результаті чого цей процес, як правило, пропускається, що в кінцевому підсумку призводить до неякісного проєктування. Отже, чим загрожує відсутність аналізу? Було б неймовірним везінням, якби в проєктах, де аналіз сайту був неповним або взагалі пропущений, не виникало жодних проблем. Проблеми можуть проявлятися по-різному: проблеми для водіїв, проблеми для пішоходів, проблеми для людей з обмеженими можливостями, небезпечні місця, марно витрачені гроші, рослини, що не ростуть, локальні підтоплення, незадоволення громадськості — цей список нескінченний. Наприклад, в одному з поточних проєктів у центрі Львова частина жвавої вулиці між зупинками громадського транспорту та пішохідним переходом була різко звужена за рахунок додавання трав'яних ділянок. В результаті пішоходи постійно ходили по траві, оскільки у них не було альтернативи, тож зелень швидко була знищена. Аналіз ділянки міг би передбачити, що це станеться, оскільки доріжка зараз занадто вузька для такої інтенсивності пішохідного руху. Встановлення паркану для захисту трави не є варіантом, він просто створить вузьке місце для пішоходів і, ймовірно, сам буде зруйнований з часом. Тож потрібно буде перепроектувати і перебудувати, що є марною тратою ресурсів, яку міста не можуть собі дозволити, і якої можна було б цілком уникнути.

Щоб запобігти таким ситуаціям, важливо, щоб команда проєктувальників не лише провела аналіз, але й представила його клієнту та громадськості одночасно з майстер-планом та візуалізаціями. Таким чином, команда проєктувальників чітко ілюструє логіку своїх пропозицій, що допоможе завоювати довіру та отримати схвалення громадськості. Крім того, якщо вони припустилися якихось помилок у своєму аналізі, з'являються шанси, що клієнт або громадськість оскаржать їх на етапі планування, а не після того, як проєкт буде реалізований.

Презентація аналізу повинна бути у вигляді серії спрощених діаграм, що накладаються на карту ділянки з серією стандартних галузевих символів. Ці діаграми повинні бути зрозумілими для широкої громадськості, і їх дуже швидко створити (можна зробити за допомогою Google Maps і Photoshop або Microsoft Paint), тому немає необхідності обмежувати кількість створених діаграм. Не обов'язково представляти весь аналіз ділянки, але важливо показати розташування ділянки, контекст, будівлі, рух транспорту і пішоходів, мікроклімат.

Насамкінець, у проведенні аналізу сайту немає нічого складного, це справа здорового глузду. Але це великий обсяг роботи, і тут не може бути коротких шляхів. Рухаючись вперед, найважливіше, що може зробити ландшафтна індустрія в Україні, — це навчити наших клієнтів — девелоперів, міські ради тощо — важливості аналізу ділянки, щоб нам платили за час, необхідний для його належного виконання. Це буде першим — і найбільшим — кроком до покращення дизайну наших міст. □

WE ANALYZE TO DON'T MAKE MISTAKES

As you can see, urban site analysis is simply about asking many questions, then finding the answers. In an ideal world, although not always possible, site analysis should be carried out at different times of the year, to gather information on seasonal variations. At the very least it should be carried out at different times of day and night, and on different days of the week.

The volume of information to be collected, and the importance of detailed analysis, is the reason that competitions to design public spaces are rarely successful. It is infeasible for a design team to allocate the resources required for the site analysis, with the result that the process tends to be missed, ultimately leading to poor design.

So, what are the dangers of failure to analyse? It would take an incredible slice of good fortune if no problems arose in projects where the site analysis had been incomplete or missed altogether. The problems may manifest themselves in various ways: issues for drivers, issues for pedestrians, issues for people with disabilities, unsafe spaces, wasted money, plants failing to grow, localised flooding, public dissatisfaction — the list is endless.

In one current project in Lviv city centre, part of a busy street between transport stops and a pedestrian crossing has been dramatically narrowed by the addition of grass areas. As a result, pedestrians are constantly walking over the "grass" as they have no alternative, and it has already been destroyed. Site analysis would have predicted that this would happen, as the pathway is now much too narrow for the volume of pedestrian traffic flow. Putting a fence to protect the grass is not an option, it will simply create a bottleneck of pedestrians, and will probably itself be destroyed over time. A re-design and re-build will be required, a waste of resources that cities can not afford, and completely avoidable.

To prevent such situations, it is important not only that the design team conducts the analysis, but presents it to the client and to the public at the same time as their masterplan and visualisations. In doing so, the design team clearly illustrate the logic behind their proposals, which will help with public confidence and approval. Also, if they have made any misjudgements in their analysis, there is more chance that either the client or the public will challenge it at the planning stage, rather than after the project has been built.

The presentation of the analysis should be in a series of simplistic diagrams, overlaying the site map with a series of industry-standard symbols. These diagrams should be easy for the general public to understand, and they are very quick to produce, (can be done with Google Maps and Photoshop or Microsoft Paint), so there is no need to limit the number of diagrams produced. It is not necessary to present all the site analysis, but site location, context, buildings, vehicular and pedestrian movement and climate are important to show.

In conclusion, there is nothing difficult about conducting site analysis, it is all common sense. But it is a large body of work, and there can be no short-cuts. Moving forward, the most important thing for the landscape industry to do in Ukraine is to educate our clients — developers, city councils etc — on the importance of site analysis, to ensure that we get paid for the time necessary to do it properly. This will be the first — and greatest — step in improving the design of our cities. □

Текст/Text: L&A та Archimatika
Фото/Photo: Archimatika

ЖК RESPUBLIKA ЯК ЯСКРАВІЙ ПРИКЛАД КОМФОРТНОГО МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

RESIDENTIAL COMPLEX RESPUBLIKA AS A VIVID
EXAMPLE OF A COMFORTABLE URBAN ENVIRONMENT

Що робить місто живим? Звичайно, люди, тисячі, мільйони городян, які щодня виходять на вулиці із своїх домівок, ідуть по своїх справах, працюють, спілкуються, відпочивають... Комфортне міське середовище, гарна екологія, висока якість громадських просторів та зелених насаджень – дуже важливий показник при оцінці конкурентоспроможності того чи іншого міста. Ба більше, якісне міське середовище – це те, без чого не може жити та розвиватися сучасне місто.

What makes a city alive? Of course, people, thousands, millions of citizens who go out into the streets every day, go about their business, work, socialise, relax... But what about liveability? A comfortable urban environment, good ecology, high quality public spaces and green spaces are a very important indicator when assessing the competitiveness of a city. Moreover, a high-quality urban environment is something that a modern city cannot live and develop without.

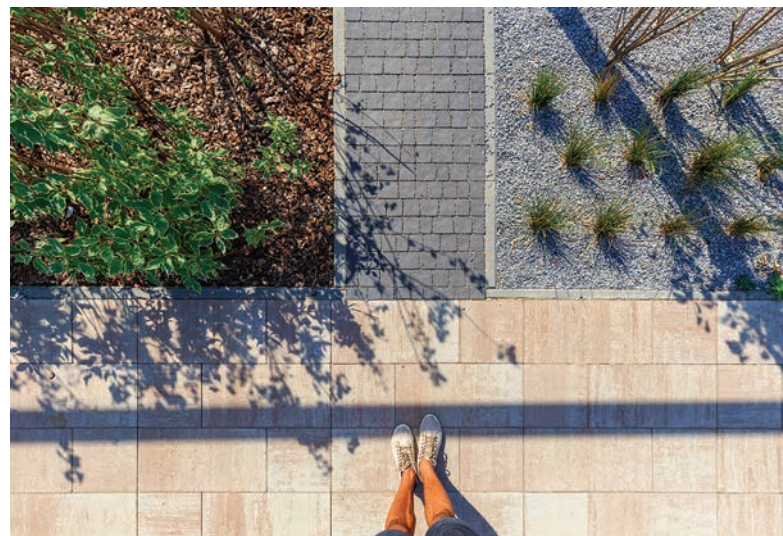
У сучасній Україні досить довго будувалися звичайні багатоповерхові «мурашки», а благоустрій територій навколо них завжди виконувався за залишковим принципом та з мінімальним набором: кілька дерев, пара лавок та примітивний дитячий майданчик... Лише порівняно недавно почали з'являтися житлові комплекси та квартали, девелопери яких почали приділяти увагу створенню справжнього комфортного середовища.

Один із таких — житловий комплекс Respublika, що розташований у Києві на масиві Теремки-3. Площа забудови становить 2130 кв. м. Основні роботи по об'єкту, в тому числі благоустрій та озеленення, були завершені у 2021 році (станом на сьогодні: 11 черг вже побудовано, 12 — будується). Як зазначають самі мешканці, їхній житловий комплекс став для них ідеальним місцем проживання, де поєднуються естетична привабливість, дружнє, комфортне, функціональне

In modern Ukraine, ordinary multi-storey «anthills» have been built for a long time, and the landscaping around them has always been done on a residual basis and with a minimal set: a few trees, a couple of benches and a primitive playground... Only recently have residential complexes and neighbourhoods begun to appear, and their developers have begun to pay attention to creating a truly comfortable environment.

One of them is the Respublika residential complex, located in Kyiv's Teremky-3 neighbourhood. The construction area is 2130 sq m. The main works on the project, including landscaping and gardening, were completed in 2021 (11 phases of the project have already been built and put into operation — and another twelfth phase is under construction). According to the residents themselves, their residential complex has become an ideal place for them to live, combining aesthetic appeal, friendly, comfortable, functional environment with the opportunity to relax, meet

середовище з можливістю, не виходячи за межі території, відпочивати, зустрітися з друзями за філіжанкою кави чи на барбекю, займатися спортом, тощо. Житловий комплекс складається з кількох мінікомплексів, будинки яких розташовані таким чином, що мають спільний внутрішній дворик, в центрі якого створено штучні пагорби за допомогою геопластики. Висаджено дерева, чагарники, встановлено лавки для відпочинку, мініатюрні ігрові зони. В зонах загального користування є гарний дитячий та спортивний майданчики і зона барбекю.

Фішка цього ЖК — закручена, наче равлик будівля, в якій розташовані — магазини та кав'ярня, по центру водойма, в центрі водойми острівці з величезним деревом клену цукрового та футуристичним дитячим майданчиком. Зелена покрівля відкрита для експлуатації, її нахилена частина, що нагадує пагорб, взимку перетворюється на дитячу гірку для катання на санчатах. Як зазначають автори: «Це перший в Україні біоставок, побудований в міському житловому кварталі за німецькою технологією, розповідають автори проєкту, — концепція цієї водойми полягає у створенні системи природного очищення води; екосистему ставка підтримують спеціально підібрані рослини. Ми зосередили всі необхідні функції дозвілля в центрі площі. Попередньо проаналізували пішохідні шляхи та зберегли їх, залишивши вільними транзит під зеленою покрівлею. Ресторани, магазини, дитячі майданчики мають як приміщення так і відкриті ділянки для забезпечення цілорічного використання». □

friends for a cup of coffee or a barbecue, play sports, etc. without leaving the territory. The residential complex consists of several mini-complexes, the houses of which are arranged in such a way that they have a common courtyard, in the centre of which artificial hills were created using geoplastics. Trees and shrubs have been planted, and benches have been installed. The common areas have a nice children's and sports grounds and a barbecue area.

The pearl of this residential complex is a snail-like building with shops and a cafe and a children's playroom in the lower part of it, a pond in the center, and islands in the center of the pond with a massive sugar maple tree and a giant futuristic children's playground. The green roof is open for use, its sloping part resembling a hill, which in winter turns into a children's tobogganing hill. As the authors note: «This is the first bio-pond in Ukraine to be built in a city residential area using German technology,» say the project authors, «The concept of this pond is to create a system of natural water purification; the pond's ecosystem is supported by specially selected plants. «We have concentrated all the necessary leisure functions in the centre of the square. We analysed the pedestrian routes and preserved them, leaving transit free under the green roof. Restaurants, shops, playgrounds have both indoor and outdoor areas to ensure year-round use.» □

АВТОР ПРОЄКТУ:

архітектурна компанія «Archimatika», команда практиків, архітекторів, ландшафтних архітекторів, інженерів і новаторів.

СПІВАВТОР-ДЕВЕЛОПЕР ПРОЄКТУ:

KAN Development

КОНЦЕПЦІЯ: Дмитро Васильєв, Олександр Попов, Микола Морозов

АРХІТЕКТОРИ: Сергій Грабар, Олександра Брандт, Ольга Морозова, Олексій Жандаров, Катерина Оночук

ЛАНДШАФТНІ АРХІТЕКТОРИ: Анна Корнілова, Анна Кульвановська, Маргарита Кузьміна, Катерина Романів.

Компанія «Archimatika» спеціалізується на проектуванні великих житлових та багатофункціональних комплексів. Виступає як генпроектувальник, здійснює управління проекту в цілому, а також супроводжує будівництво до введення об'єкту в експлуатацію. Важливо, що ландшафтні архітектори компанії включаються в роботу вже на перших етапах проектування будинку/житлового комплексу. Це дає можливість більш досконало розробити проєкт ландшафту, підібрати стилістику у відповідності з проєктом забудови, а за потреби — оптимізувати процеси чи роботи, і навіть проєкспериментувати. Оточуюче середовище має бути дружнім людині, — вважають фахівці компанії. І саме це беруть за основу в своїй роботі.

AUTHOR OF THE PROJECT:

Archimatika, a team of practitioners, architects, landscape architects, engineers and innovators.

CO-AUTHOR-PROJECT DEVELOPER:

KAN Development

CONCEPT: Dmitry Vasiliev, Alexander Popov, Nikolai Morozov

ARCHITECTS: Sergey Grabar, Alexandra Brandt, Olga Morozova, Oleksiy Zhandarov, Kateryna Onachuk

LANDSCAPE ARCHITECTS: Anna Kornilova, Anna Kulvanovskaya, Margarita Kuzminova, Kateryna Romaniv.

Archimatika specialises in the design of large residential and mixed-use complexes. The company acts as a general designer, manages the project as a whole, and accompanies the construction until the facility is put into operation. It is important that the company's landscape architects are involved in the work at the first stages of designing a house/residential complex. This makes it possible to develop a more perfect landscape design, choose a style in accordance with the development project, and, if necessary, optimise processes or works, and even experiment. «The environment should be friendly to people,» the company's specialists believe. And this is what they take as a basis for their work.

ЖИВЕ МІСТО/комфортний простір
LIVING CITY/comfortable space

Photo credit: Sanjay Puri Architects

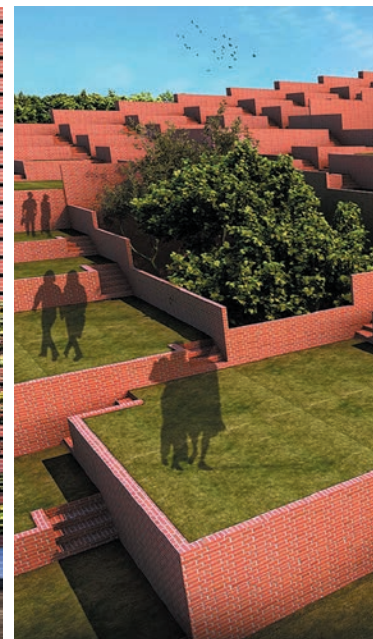
СУЧАСНА АРХІТЕКТУРА ІНДІЇ

Північне освітлення та внутрішні дворики запозичені із традиційної індійської архітектури; вони утворюють енергоефективну стійку будівлю з мінімальною залежністю від штучного освітлення та кондиціювання повітря.

Переклад та адаптація: Валерій КОТЕЛЬНИКОВ

Photo credit: Sanjay Puri Architects

Digest

PRESTIGE UNIVERSITY INDORE, INDIA

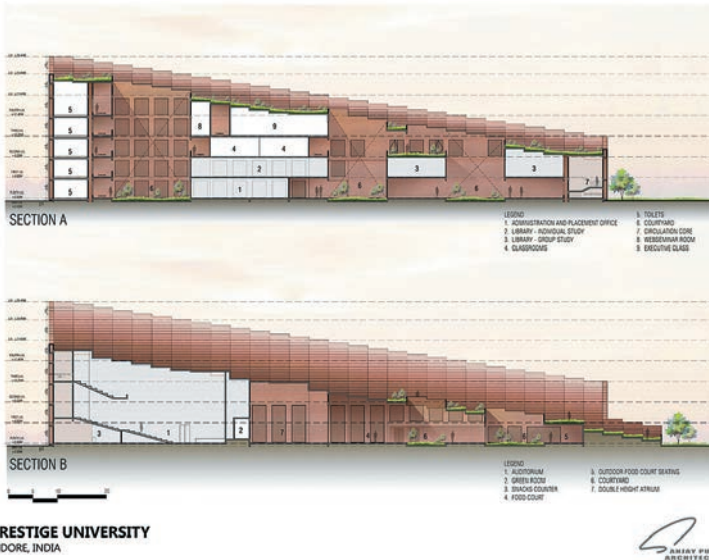
Situated within a 32-acre university campus, the main administration offices, along with an auditorium, seminar halls, library & cafeteria, form the functions of this building.

As opposed to creating an imposing edifice, the building gradually steps up from the approach direction belying its 20 m height. Stepped up from the northern direction, the entire terrace of the 4 level building is accessible to the students & faculty of the university, transferring into an open auditorium amidst the landscape.

The multiple functional spaces within are interspersed, with naturally lit landscaped courtyards allowing indirect light to infuse the internal volumes at each level.

The north lighting & courtyards are imbibed from traditional Indian architecture, creating an energy-efficient sustainable building with minimal dependence on artificial lighting and air conditioning. This is in response to the climate of the city that varies from 30°C to 40°C for 8 months of the year.

Varied sectional volumes punctuated by landscape create different experiences in each part of the building. A continuous diagonal indoor street, in addition to the numerous open courts, facilitate natural ventilation within the internal spaces.

Нова будівля університету Престиж розташовується на території студентського містечка площею майже 13 га, на околицях міста Індор (штат Мадх'я Прадеш, Індія). У ньому розташовані головні адміністративні офіси, а також аудиторії, зали для семінарів, бібліотека та кав'ярня. Чотириповерхова 20-метрова будівля піднімається з півночі на південь таким чином, що вся покрівля будівлі доступна для студентів та викладачів університету, утворюючи відкриту аудиторію серед краєвиду. Численні функціональні простори всередині будівлі перемежуються з природним освіт-

Photo credit: Sanjay Puri Architects

Photo credit: Sanjay Puri Architects

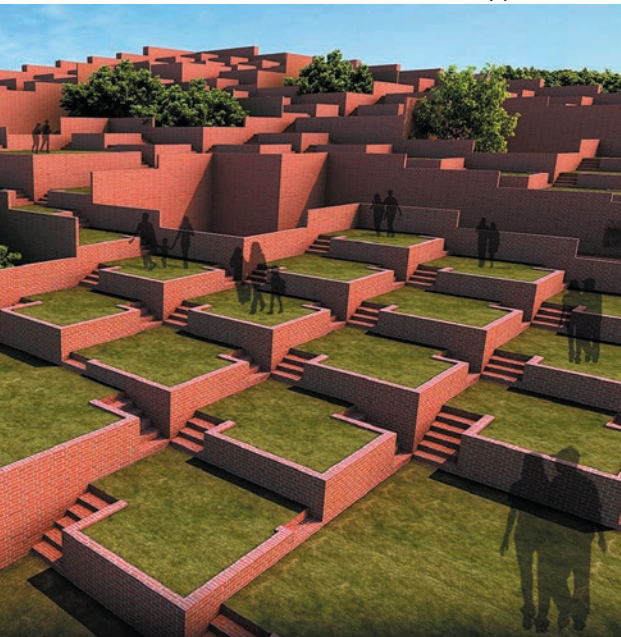

Photo credit: Sanjay Puri Architects

ленням затишних двориків, що дозволяють непрямому світлу проникати у внутрішні обсяги на кожному рівні. Північне освітлення та внутрішні дворики запозичені із традиційної індійської архітектури; вони утворюють енергоефективну стійку будівлю з мінімальною залежністю від штучного освітлення та кондиціонування повітря. Це пов'язано з клі-

матом міста, де температура від 30°C до 40°C тримається протягом 8 місяців на рік. Різноманітні секційні об'єми, що перемежуються ландшафтом, створюють різні відчуття у кожній частині будівлі. Безперервна діагональна крипа вулиця на додаток до численних відкритих дворів сприяє природній вентиляції внутрішніх приміщень. □

Photo credit: Sanjay Puri Architects

Photo credit: Sanjay Puri Architects

ТЕХНІЧНИЙ ОПИС

Місцезнаходження: Індор, Індія

Загальна площа: 23,2 тис. кв. м

Головний архітектор: Санджай Пурі

Команда дизайнерів: Санджай Пурі, Ручіка Гупта, Сюзанна Мачадо, Омкар Ране, Девендра Дуггад.

ПРО САНДЖАЙ ПУРІ АРХІТЕКЕТС

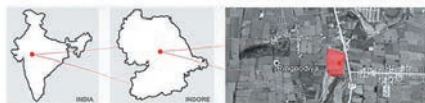
Компанія – переможець LEAF Awards London Best Interior Architecture 2021, володар призу за найкращий житловий проект 2018 р. за версією Всесвітнього архітектурного фестивалю в Амстердамі та найкраща житлова будівля у світі на LEAF Awards, Лондон 2017 р. Всього ж архітектурне бюро отримало понад 190 міжнародних та понад 100 національних нагород. Sanjay Puri Architects входить до списку 100 найкращих архітекторів світу за версією Archdaily. Компанія Architizer з Нью-Йорка включила Sanjay Puri Architects до свого списку 136 найкращих дизайнерських фірм світу. Фірма очолює список володарів нагород WA Community у всьому світі.

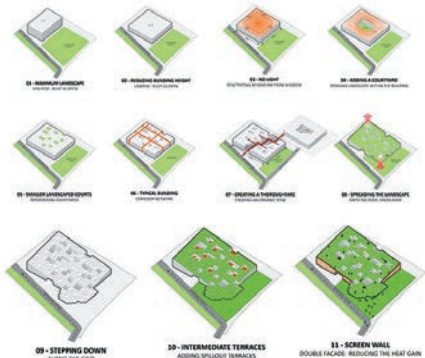
Photo credit: Sanjay Puri Architects

SITE LOCATION

CONCEPT

PRESTIGE UNIVERSITY
INDORE, INDIA

Photo credit: Sanjay Puri Architects

Photo credit: BAI Yu

SKYPARK.

СИНТЕЗ ІНФРАСТРУКТУРИ, АРХІТЕКТУРИ ТА МІСЬКОГО ЛАНДШАФТУ

За останні 40 років Шеньчжень із крихітного рибальського села перетворився на один із надсучасних та інноваційних мегаполісів Китаю, збільшивши своє населення від кількох тисяч до майже 17 млн жителів. Більше 33% мешканців міста – це молоді люди віком до 30 років, тому міські парки, а також місця для відпочинку та розваг є важливими компонентами зеленої інфраструктури, яка сприяє благополуччю місцевих спільнот, що проживають у Шеньчжені та густонаселених міських околицях. Завдяки комфортному клімату місця для відпочинку на свіжому повітрі можна використовувати повною мірою цілий рік.

Переклад та адаптація: Валерій КОТЕЛЬНИКОВ

Одна з територій, яку місцева влада визначила для перетворення на зону спорту та відпочинку, став дах Південного терміналу та будівля депо лінії метро, яка веде до Шекоу, головного пункту сполучення з сусіднім Гонконгом, куди можна потрапити на поромі, автобусі, автомобілі чи поїзді.

Основна мета проекту полягала в тому, щоб використати існуючу площу даху довжиною 1,2 км та інтегрувати будівлю у тканину його ото-

чення, переосмислюючи таким чином громадські функції міського дизайну в XXI столітті.

Одне із завдань полягало в тому, щоб задовольнити потреби різних груп користувачів: по-перше, покращити якість фізичного виховання в прилеглих школах, по-друге, надати більше місця для занять спортом місцевим мешканцям, а, по-третє – створити приміщення для професійних занять спортом, де можна проводити спортивні заходи із глядачами.

Photo credit: BAI Yu

Компанія Crossboundaries у співпраці з урядом округу Наньшань Шеньчженя, зосередилася на розробці поверхні даху як міри з реконструкції, модернізації існуючого депо метрополітену та створення над ним піднесеного парку для спорту та відпочинку.

Реалізована концепція складається з кількох різних спортивних об'єктів, поєднаних із парком для відпочинку, побудованих на частині міської інфраструктури. Відповідно до первісного задуму архітекторами було створено доступний суспільний простір, що доповнив раніше фрагментований міський контекст. При початковому аналізі вимог проекту та вихідної ділянки компанія Crossboundaries розглядала три основні аспекти:

КОНТЕКСТНА УЗГОДЖЕНІСТЬ – НА ВСІХ РІВНЯХ

Архітектори розпочали з огляду загального міського контексту проекту (макро). Потім вони послідовно наближалися до місцевих умов ділянки, щоб вивчити навколишні освітні, комерційні та житлові об'єкти щодо потенційних підходів та з'єднань між річкою та районом

Photo credit: BAI Yu

Digest

CROSSBOUNDARIES' SKYPARK. A FUSION OF INFRASTRUCTURE, ARCHITECTURE AND URBAN LANDSCAPE.

Over the past 40 years, Shenzhen has developed from a tiny fishing village to one of the most innovative, modern cities in China. With a rapid population growth, from just a few thousand to nearly 17 million inhabitants today, it has evolved into a thriving megalopolis. More than 33% of its very young population – averaging just under 30 years old – lives in these densely populated metropolitan surroundings, hence urban parks, as well as spaces for leisure and recreation, are essential components of a green infrastructure that helps contribute to the well-being of local communities. With Shenzhen's comfortable year-round climate, these outdoor recreational spaces can be utilized to their fullest potential.

One of the areas the local government had identified to be transformed into a sports & leisure zone was the 1.2 km long rooftop of the Southern terminal and depot building of Shenzhen's Metro Line 2, which leads to Shekou, a major crossing point to neighboring Hong Kong by ferry, bus, car, or train. The main goal of the project was to make use of the existing, yet previously underutilized rooftop area, and to better integrate the building into the fabric of its surroundings, while simultaneously rethinking the civic function of urban design in the 21st century.

One of the challenges was to accommodate the needs of different user groups: first, to improve the quality of physical education in the surrounding schools, second, to provide places for the general public to enjoy leisurely sports, and third, to establish facilities for professional sports events and competitions with an audience.

Crossboundaries partnered with the Shenzhen Nanshan District Government to focus on the development of the roof surface as a refurbishing measure, upgrading the existing Shenzhen Metro line 2 Depot and creating an elevated sports and leisure park on top of it.

The actual depot itself is primarily used for maintenance of the Metro trains (cleaning, repair, technical inspections, etc.), and also contains administrative spaces, including a crew center, a signal office, equipment rooms, etc.

The realized concept consists of a sequenced stretch of several sports facilities, combined with a park for recreation, built on an existing part of the city's infrastructure. In line with the original intention of the architects, a public, accessible space was created, complementing a previously fragmented urban context.

Photo credit: BAI Yu

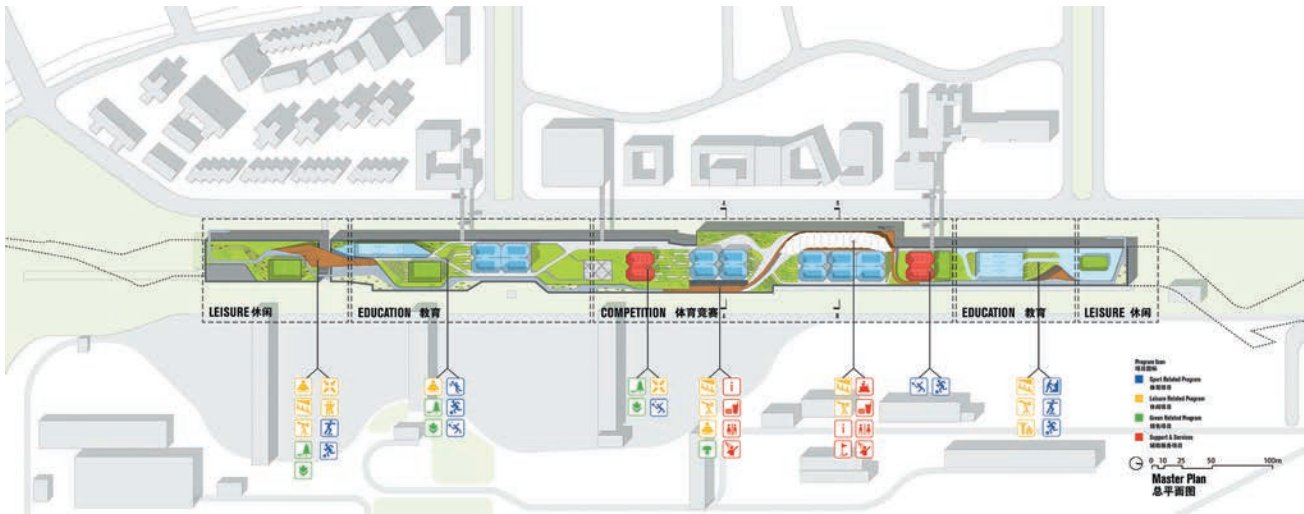
Photo credit: BAI Yu

затоки (мезо). Нарешті, на заданій проектній ділянці було проведено переоцінку існуючої будівлі депо, в тому числі її паркування (мікро). Першою проблемою, з якою довелося зіткнутися, стала довга 1,2-кілометрова ділянка комплексу будівель. Маючи загальну висоту близько 15 м, ширину 70 м у найширшому та 50 м у найвужчому місці, транспортне підприємство повністю відрізало прилеглі квартали від затоки, не додаючи естетичної цінності та не виконуючи конкретного функціонального призначення.

Наступне міркування полягало в тому, як інтегрувати нову спортивно-дозвільну зону в навколишнє середовище, а також як пов'язати її з житловими будинками та навчальними закладами, розташованими в безпосередній близькості. Це також стало частиною загального дослідження, хоча реалізація естакад, мостів та коридорів не входила ні до початкового обсягу, ні до першої фази будівництва.

Окрім того, загальна площа поверхні даху 73 тис. кв. м (при загальній проектній площі близько 77 тис. кв. м) мала забезпечити просторові рішення як для відкритих, так і для закритих зон таким чином, щоб поєднати динамічну діяльність, наприклад, спортивні змагання з більш статичними, «спокійними» заняттями (відпочинок, насолода природою).

«Ми зіткнулися з винятковими обставинами, — пояснює Хао Донг, співзасновник і партнер Crossboundaries, — у Китаї інфраструктура та

області, пов'язані з дорожнім рухом, зазвичай належать уряду і взагалі не призначені для використання з будь-якою суспільною метою. Цей подовжений дах мав величезний потенціал для перетворення на корисний парк, що збагачує міське середовище навколо нього та доступний для широкої публіки».

ПЕРЕПЛЕТЕННЯ ПРОГРАМНИХ ФУНКЦІЙ

Бенефіціарами нового проекту були визначені три групи користувачів: широка громадськість, місцеві професійні спортивні клуби (зокрема, тенісні та волейбольні), а також 3 навчальні заклади: Шеньчженьська школа іноземних мов та школа Затоки, що складається з двох програм навчання: початкової та середньої.

Тож, компанія Crossboundaries запропонувала розділити сюжет нового парку на три програмні зони для трьох різних груп користувачів, кожна з яких тісно пов'язана з їх безпосереднім оточенням: одна для соціальних та культурних взаємодій широкої публіки, одна виключно для використання сусідніми школами, та одна для професійного спорту, для тренувань та проведення змагань із глядачами.

Особлива увага була приділена тому, що всі три сценарії користувача можуть відбуватися паралельно. Спеціалізовані зони повинні дозволяти закриватися для більш обмеженої аудиторії або ширше відкриватися для ширшої аудиторії у певний час.

Кожна з програмних областей була розроблена зі збалансованим поєднанням різних видів спорту, відпочинку, підтримки та обслуговування (роздягальні, зони для тренерів та суддів), а також «зелених» функцій, що призвело до появи загального інтегрованого спортивного та ігрового простору.

Зрештою архітектори розділили ділянку даху на 5 сегментів: північна частина віддана школі іноземних мов, за якою слідує зона професійних спортивних змагань і тренувань. Далі йдуть об'єкти для Північного та Південного кампусу Shenzhen Bay School і, нарешті, зона, призначена для широкої публіки для відпочинку, фітнесу та насолоди зеленню. У функціональному сенсі вузький лінійний парк задовольняє потреби кількох груп користувачів у спорті та відпочинку, стаючи важливим центром відпочинку, що обслуговує околиці.

Загалом для всіх шкіл було розміщено 5 тенісних та 6 баскетбольних майданчиків, а також 2 поля для міні-футболу. Також було додано кілька бігових доріжок (460 м, 160 м та пряма 200 м). На змагальне-тренувальному майданчику для професіоналів було обладнано 2 трав'яні корти, 6 спортивних тенісних кортів,

Photo credit: BAI Yu

Photo credit: BAI Yu

Photo credit: BAI Yu

4 тренувальні та 2 ґрунтові корти, а також 2 волейбольні майданчики. У громадському сегменті з'явилися зелені зони та повно розмірне футбольне поле.

ДОСТУП ТА ПІДКЛЮЧЕННЯ

Всі входи та виходи в парк на даху розташовані в безпосередній близькості від різних функціональних зон. Усього ж точок доступу — шість. Вертикальні з'єднання роблять північну та південну частини легкодоступними з першого поверху, запрошуючи широку публіку піднятися на дах. Доступ до школи здійснюється виключно через переходи, що ведуть прямо на дах. Вони прибудовані до трьох другорядних громадських входів у вигляді ліфтів та сходів для додаткового доступу з рівня вулиці.

На даху рух організовано трьома основними доріжками, які іноді перетинаються, з'єднуються і «переростають» в інші функції: доріжка для відпочинку, пішохідна доріжка і спортивна доріжка (біг чи катання на роликах). Доріжки також відрізняються за матеріалами: більшість пішохідної доріжки вимощена каменем, а прогулянкові доріжки в основному вкрита деревом. Спортивна стежка має гумове покриття.

НАВІГАЦІЯ У ЛЮДСЬКОМУ МАСШТАБІ

Розробка системи навігації і покажчиків вздовж дуже довгої смуги, як у випадку з проектом затоки Шеньчжень, повинна полегшити навігацію і подолати повторюваний характер протяжної лінійної ділянки. Застосовуючи результати свого аналізу, компанія Crossboundaries розробила систему вивісок, що застосовується в макро-, мезо- та мікро масштабах. Над входами закріплені вивіски великого масштабу, які виділяють їх та забезпечують

Photo credit: BAI Yu

їх видимість з першого поверху та здалеку. Знаки мезо-масштабу розгорнуті вздовж смуги та допомагають користувачам орієнтуватися на довгій лінійній платформі. Вздовж смуги з кроком 100 м розташовані опори-покажчики, що вказують на об'єкти, розташовані на цій же ділянці, і дають уявлення про положення щодо північного та південного входу. На верхніх частинах пілонів є цифри — 100, 200, 300 і т. д. — що позначають пройдену відстань. Нарешті, вказівники в мікромасштабі позначають конкретні пункти призначення не більше цих 100-метрових позначок. Вони визначають місця зустрічі, одночасно виступаючи функціональними об'єктами у вигляді ослонів, світлових кубів, сміттєвих баків тощо.

ПОСТІЙНО МІНЛИВИЙ ДОСВІД

Оскільки спортивний лінійний парк, пропонуючи безліч можливостей для відпочинку, є важливим доповненням до міського району, він приваблює користувачів усіх профілів та вікових груп. Цей факт є гарантією того, що цей громадський простір використовуватиметься протягом дня найрізноманітнішою публікою. З самого парку також можна насолоджуватися навколишніми міськими краєвидами, панорамою Шеньчжень та районом затоки. Жителі прилеглих житлових комплексів також виграють від чудових видів на схід з видом на парк на даху.

Photo credit: BAI Yu

Концепція Crossboundaries об'єднала освітні заклади з місцевою спільнотою в унікальному поєднанні спортивних та розважальних пропозицій, пов'язаних разом з ландшафтом. Крім того, він використовує місцеву панораму, включаючи види на море і представляючи постійно мінливий досвід. Частково піднята рекреаційна стежка не тільки об'єднує допоміжні споруди, але і є відмінним місцем для спостереження за тренуванням та змаганнями, а також для насолоди видом на затоку Шеньчжень.

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ПРОСТОРУ

Мова дизайну Crossboundaries вкотре виділяється завдяки інтеграції саме людських аспектів. Все це проявляється не тільки у загальному функціональному плануванні, що об'єднує різні групи користувачів та сприяє різним сценаріям використання, але й у виборі матеріалів та у застосуванні екологічних та стійких принципів. У проекті використовується велика кількість дерева, у тому числі — на всіх трибунах стадіону. Тут також велика кількість зелених насаджень, багато світла та проникних архітектурних споруд. Зелень, висаджена вздовж доріжок, створює тінь, а також сприяє ефективному дренажу та формуванню мікроклімату. Рішення Crossboundaries — це зелений акцент на міських околицях, мета якого — забезпечити здоровий спосіб життя, який відповідає молодому, підприємливому та динамічному характе-

Photo credit: BAI Yu

ру мегаполіса. Розвиток парку на даху став привабливим доповненням до міського району, вплетеним в його інфраструктуру і розглядається як місцева перлина, на яку прямо дивляться багато навколишніх висотних будівель.

«Наш лінійний парк схожий на недостатню головоломку, яка підключається до сусідніх спільнот», — робить висновок Бінк Ленхардт, інший співзасновник Crossboundaries, — це створює необхідний фізичний і візуальний зв'язок між міською тканиною і узбережжям і, принагідно, спрямовано на задоволення постійно зростаючих населення у місцях для відпочинку та просторі для дихання у щільному міському середовищі».

Компанія Crossboundaries розробила великомасштабний парк для спорту та відпочинку на даху депо метрополітену, створила важливе місце зустрічі в Шеньчжені, яке сприяє соціальній та культурній взаємодії між різними групами міського населення міста. Проект успішно виконує свій освітній мандат та пропагує спорт та здоров'я у густонаселеному міському просторі. □

Photo credit: BAI Yu

Photo credit: BAI Yu

Автори: Олена АРОВА, ландшафтна дизайнерка, фізіологія рослин, власниця розплідника 'Щавель', психотерапевтка, головний консультант волонтерського проекту 'Volksgarten' (Харків, Україна)

Людмила ВОЛОХАТЮК, ландшафтна дизайнерка, керівник компанії Lada&Co, керівник волонтерського проекту 'Volksgarten' (Київ, Україна)

Text: Olena AROVA, landscape designer, plant physiologist, owner of the 'Sorrel' Nursery, psychotherapist, chief consultant of the 'Volksgarten' volunteer project (Kharkiv, Ukraine)
Lyudmila VOLOKHATIUK, landscape designer, head of the company Lada&Co, head of the 'Volksgarten' volunteer project (Kyiv, Ukraine)

Текст: Олена АРОВА, Людмила ВОЛОХАТЮК
Фото: Людмила ВОЛОХАТЮК

Text by Olena AROVA, Lyudmila VOLOKHATIUK
Photo by Lyudmila VOLOKHATIUK

Скульптура «Серце закоханих» на фоні Pennisetum.
The Heart of Lovers sculpture on the Pennisetum background.

У центрі Буковини, у колоритному українському місті Чернівці, з багатою історією та унікальною, просякнутою духом різних культур архітектурою, є парк, якому вже 180 років. Австрійці, які його заснували, назвали парк Volksgarten — народний сад. Парк прожив австрійський період, потім румунський, потім радянський і повернувся до українського. Нині це центральний парк культури та відпочинку ім. Шевченка. У десятих роках 21 століття, залишаючись привабливим природним оазисом, парк став серйозно потребувати перетворення — про це все голосніше стали говорити самі городяни.

Місту потрібні нові природні простори:

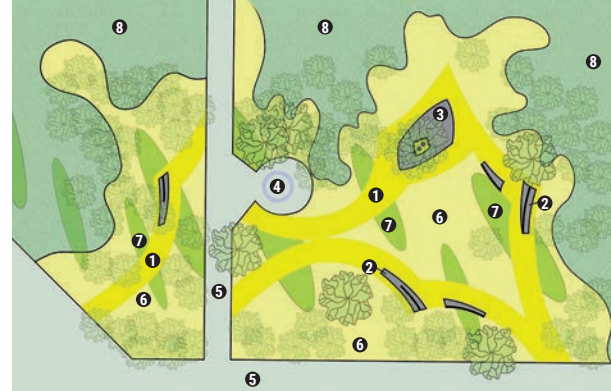
- ▶ для споглядання, усамітнення
- ▶ щоб сповільнитись, заспокоїтись, почути себе, відчутти себе обійнятим природою;
- ▶ для тілесних практик, оздоровчого бігу, катання на велосипеді;
- ▶ для концертів, перформенсів, виставок;
- ▶ для простих щоденних людських занять, які так цілюще здійснювати на природі: роботи, зустрічі з друзями, пікніків, ігор з дітьми ... вирішили громадсько-активні чернівецькі волонтери та запросили нас для реконструкції парку.

До 2018 року, коли розпочався

«Volksgarten» ми мали:

- ▶ 16 га старого парку в центрі міста з прекрасними деревами, включаючи сторічні;
- ▶ Майже повну відсутність підліску;
- ▶ Лавки, розташовані переважно на алеях, де завжди людно і галасливо;
- ▶ Підтримку керівництва парку в людських ресурсах, техніці, готовності приймати нові ландшафтні рішення;
- ▶ Азарт до перетворення та дослідницький інтерес.

Ми почали з ландшафтного проекту території у 20 соток. Прагнули створити природний простір, який справляв би враження галявини в лісі, насиченої терпкими та ніжними рослинними запахами, численними фарбами диких квітів. Завдання, яке поставив перед нами директор парку, Юрій

- 1 Доріжка
- 2 Дерев'яна лавка
- 3 Дерев'яний настил
- 4 Скульптура «Серце закоханих»
- 5 Алея парку
- 6 Посадки багаторічників, трав та чагарників
- 7 Масиви злаків
- 8 «Дика» зона парку

- 1 Pathway
- 2 Wooden benches
- 3 Wooden deck
- 4 The Heart of Lovers sculpture
- 5 Park alley
- 6 Planting of perennials, grasses and shrubs
- 7 Arrays of grasses
- 8 'Wild' park area

In the center of Bukovina, in the colorful Ukrainian city of Chernivtsi, with its rich history and unique, imbued with the spirit of different cultures architecture, there is a park that is already 180 years old. The Austrians, who founded it, called the park Volksgarten — People's Garden. The park went through the Austrian period, then the Romanian period, then the Soviet period and returned to the Ukrainian period. Now it is the Shevchenko Central Park of Culture and Leisure. In the second decade of the 21st century, while remaining an attractive natural oasis, the park had a serious need for improvement — the citizens began to speak about it louder and louder.

The city needs new natural spaces:

- ▶ for contemplation, solitude — to slow down, to calm down, to hear yourself, to feel embraced by nature;
- ▶ for bodily practices, health jogging, cycling;
- ▶ for concerts, performances, exhibitions;
- ▶ for simple daily human activities that are so healing to do in nature: work, meetings with friends, picnics, playing with children ... decided the civically active Chernivtsi volunteers and invited us to reconstruct the park.

By 2018, when the Volksgarten project began, we had:

- ▶ 40 acres of old park in the city center with beautiful trees, including century-old trees;
- ▶ Almost no undergrowth;
- ▶ Benches located mostly in the alleys, where it is always crowded and noisy;
- ▶ The support of park management in human resources, technology, and a willingness to make new landscaping decisions;
- ▶ An excitement for transformation and an exploratory interest.

We started with a landscape project of a half acre area. We decided to create a natural space that would give the impression of a forest edge, full of tart and delicate plant scents, numerous colors of wild flowers. The task set by Yurii Venhryniuk, the director of the park, was very chamber-like — to create a zone of quiet rest where we could be alone, read, meditate, let a baby in a baby carriage sleep — mothers with babies asked the director especially about it.

Венгринок, було доволі камерним – створити зону тихого відпочинку, де можна було б усамітнитися, почитати, поміркувати, дати виспатися малюкові в колясці – матері з немовлятами просили директора про це особливо.

Скульптура «Серце закоханих» у центрі парку вабила відвідувачів, але все, що вони робили – це фотографувалися біля неї на гойдалці. Ми скористалися популярністю цього місця. За скульптурою була територія, яка справляла враження пустиря. Вона-то і стала видозмінюватися силами ландшафтних дизайнерів, волонтерів міста, а головне, завдяки регулярному вкладу працівників парку.

Широкі, поки газонні, а в майбутньому гравійні доріжки, зараз м'яко загортають, заводячи відвідувачів від центральних алей у посадки запашних трав та багаторічників. На відміну від клумб із однорічниками ці посадки постійно у перетворенні. Навесні та влітку одна хвиля цвітіння накриває іншу. Великі мазки злаків піднімаються, стають домінуючими у другій половині літа та восени. Масиви чагарників разом із злаками зберігають об'ємність посадок взимку, роблячи всю рослинну картину чіткішою та лаконічнішою.

Pachysandra, Carex, Polygonum, Sorbaria, Viola, Hosta, Matteuccia, Symphoricarpus створюють підлісок природного вигляду. Nepeta, Calamagrostis, Molinia, Aster, Allium, Pennisetum, з включенням Salix та Spiraea, піднімаються мальовничим лугом на сонячних місцях. Простір задихав, і люди почали блукати доріжками, торкатися рослин, розглядати та нюхати їх.

Війна зупинила рух у реалізації проекту – так і залишилися поки що на папері лави, на яких можна було б сидіти і напівлежати, розташуватися обличчям до рослин – або людей, які проходять повз.

За п'ять років існування проекту ми зіткнулися з різними складнощами. Рясні дощі призводили до потоків зливових вод, які буквально змивали рослини та надовго затоплювали ґрунт. Ми змінювали асортимент рослин, і введення стійких чагарників замість багаторічників, поширення в квітниках Nepeta faassenii, який показав себе непохитним і незмивним, стало гарним рішенням. Піднімали ґрунт у низинних місцях, полегшували його за допомогою піску, щоб покращити дренаж. Працівники парку навчалися принципово новим алгоритмам догляду за рослинами. Проект «Volksgarten» живе волею, пристрастю, стійким наміром волонтерів, підтримкою керівництва парку. Надалі хотілося б більше підтримки держави аналогічних проектів, покликаних задовольняти найважливішу потребу людини – у поєднанні з природою. Городянам потрібні простори, де рослини виконують не тільки та не стільки декоративну роль, скільки лікувальну та розвиваючу. Потрібні добротні ландшафтні простори, де в хорошому балансі будуть цілющість, зручність та естетика. Особливо зараз у війну. Особливо потім, після війни. □

The Heart of Lovers sculpture in the center of the park beckoned visitors, but all they did was take pictures near it on the swing. We took advantage of its popularity. There was an area behind the sculpture that looked desolate. It began to change through the efforts of landscapers, city volunteers, and, most importantly, through the regular contribution of park workers. Wide, initially lawned, and in the future gravel pathways, are now gently wrapped, taking visitors away from the central alleys into the planting of fragrant grasses and perennials.

Unlike the beds of annuals, these plantings are in constant transformation. In spring and summer, one wave of blooms sweeps over the other. Large strokes of grasses rise, becoming dominant in the second half of summer and fall. Arrays of shrubs along with the grasses maintain the volume of the plantings in winter, making the whole plant picture clearer and stricter.

Pachysandra, Carex, Polygonum, Sorbaria, Viola, Hosta, Matteuccia, Symphoricarpus create an undergrowth of natural appearance. Nepeta, Calamagrostis, Molinia, Aster, Allium, Pennisetum, with the inclusion of Salix and Spiraea, rise as a picturesque meadow in sunny places.

The space breathed, and people began to wander along the paths, touching the plants, examining and smelling them.

The war halted progress on the project – so far the benches remained only on paper. On the benches one could either sit or half-lie, being able to choose whether to face the plants – or people passing by.

Over the five years of the project's existence, we have faced various challenges. Heavy rains resulted in torrents of rainwater that literally washed away the plants and flooded the soil for a long time. We changed the assortment of plants, and the introduction of resistant shrubs instead of perennials, a greater spread of Nepeta faassenii in the flower beds, which had shown itself to be unbending and indestructible, was a good solution. We raised the soil in low-lying areas, lightened it with sand to improve drainage. Park workers learned a fundamentally new algorithm for caring for plants.

The Volksgarten project lived by the will, the passion, the steady intention of the volunteers, the support of the park's management.

In the future, we would like more support of the state to similar projects, designed to meet the most important need of man – to be united with nature.

Townsppeople need spaces where plants serve not only and not as much a decorative role, but one of healing and development. We need solid landscaped spaces, where healing, comfort and aesthetics are in good balance. Especially now, during the war. Especially after the war. □

Нижній шторм
квітнування Myosotis.
Gentle storm of
Myosotis bloom.

Зарості Hosta
у напівтіні.
Thickets of Hosta in the
semi-shady zone.

Вадім Волохатюк,
Людмила Волохатюк
та Олена Арова після
праці у парку.
Vadim Volokhatiuk,
Liudmyla Volokhatiuk
and Olena Arova in the
park after work.

Nepeta faassenii як
основа квітників.
Nepeta faassenii as a
basis of flower beds.

ВІКТОРІАНСЬКИЙ САД У КАЙЛМОРІ (ІРЛАНДІЯ) ПРОДОВЖУЄ ЗАХОПЛЮВАТИ CONNEMARA'S SHOWCASE GARDEN The Victorian walled garden at Kylemore continues to delight

Авторка: Мері ХАККЕТТ, RHSI
Переклад та адаптація тексту:
Валерій КОТЕЛЬНИКОВ
Джерело: ірландський журнал «Компас»
(за сприяття ландшафного дизайнера
Майкла О'Рейлі)

Words by Mary HACKETT RHSI
Translation and adaptation of the text:
Valery KOTELNIKOV
Source: Irish Compass magazine
(courtesy of landscape designer
Michael O'Reilly)

Сад у Кайлморі (графство Ґолвей), відновлений в рамках програми відновлення Великих садів Ірландії — винятковий, він поєднує в собі дух пізнього вікторіанства з допитливістю та схильністю до наукових досліджень, характерних для інтелектуалів тієї епохи. Його засновник Мітчелл Генрі, був багатою та творчо мислячою людиною. Захоплення полюванням, стрільбою та риболовлю привело його до Коннемари у 1860-х рр., коли цей регіон на заході Ірландії переживав дуже скрутні часи — холера та голод винищили населення, а дві третини місцевих маєтків були виставлені на продаж.

Щоб побудувати замок із сімдесятьма кімнатами, внутрішнім водопроводом, газовим освітленням і пожежними гідрантами в тих умовах, потрібна була надзвичайна впевненість у власних силах. На самому сонячному місці, на захід від замку, Мітчелл Генрі створив сад площею 32,4 тис. кв.м. Задуманий частково як розважальний майданчик, частково — як місце наукових експериментів, цей сад перевернув місцеві умови і традиційне управління маєтком, створивши власний мікроклімат, в якому квіти і овочі добре почувалися на кам'янистій та болотистій ділянці.

Ураганні вітри виривали дерева, солоні дощі з Атлантики шкодили посадкам — записи свід-

Not many garden designers can insist that their project necessitates the realignment of the only major road for miles around. Things were better ordained in Victorian Ireland.

The road from Clifden to Westport was re-routed in 1871 to accommodate the building of Kylemore Castle and the creation of its pleasure grounds. The old road is still there, following the shoreline of Pollacappul Lake and running through the Walled Garden of the Kylemore Estate to the Western Gate. The pleasure grounds, set out in 1867, are also in good heart having been restored in the 1990s with financial input from the Benedictine community and the European Regional Development Fund under the Great Gardens of Ireland Restoration Programme. The FÁS (now SOLAS) Community Employment Scheme and the Heritage Council of Ireland were also involved from the beginning. Fionnuala Reid, then manager of the Great Gardens of Ireland Restoration Program, oversaw the restoration. Belinda Jupp was largely responsible for the selection of planting material. Ann Golden was head gardener on the project.

Kylemore is an exceptional garden. It combines the 'can do' spirit of late Victorianism with the curiosity and inclination towards scientific research of that era. Mitchell Henry, later Liberal MP for Galway, was both

чать, що Мітчелл Генрі висаджував у своєму маєтку до 300 тис. дерев на рік протягом кількох років. Сьогодні деякі з монтерейських сосен (*Pinus radiata*) та монтерейських кипарисів (*Hesperocyparis macrocarpa*), що використовувалися в оригінальних садових вітрозахисних огорожах, все ще на місці. Улюбленці вікторіанської епохи рододендрон понтійський (*Rhododendron ponticum*), пампасна трава і новозеландський льон продовжують рости тут, як і багато років тому. Догляд за рододендроном понтійським став показником сталого розвитку для управителів садів у двадцять першому столітті.

Енн Голден, яка була головним садівником у період реставрації, пригадала, що коли почалися реставраційні роботи, вони навіть не могли бачити стін, тому що сад був повністю зарослий. «Це була дика місцевість, а від оранжерей залишилися лише основи», — розповіла вона. Використовуючи карту Військово-геодезичної служби 1898 р. як орієнтир, Енн та її команда відтворили газон та квітники з геометричними клумбами.

«Посадки максимально наближені до тих, що використовувалися у 1880-1890-х рр., — розповідає Аня, — щороку я досліджую нові сорти однорічників для клумб. Лобелія, алісум, настурція та левиний зів — ось деякі з видів, які ми використовуємо. Як правило, є зовнішнє кільце яскравого

rich and imaginative. The Victorian pursuits of hunting, shooting and fishing brought him to Connemara in the 1860s when the region was destitute. Cholera and famine had decimated the population. Two-thirds of the local estates were up for sale. To build a 40,000 square feet castle with seventy rooms, indoor plumbing, gas lights and fire hydrants in this environment took an unusual degree of self-confidence. West of the house, in the hottest and the brightest spot in the grounds, Mitchell Henry created an eight-acre garden. Part pleasure ground, part scientific experiment, the garden upended local conditions and traditional estate management by creating micro-climates in which flowers and vegetables flourished on what had been a stony boggy site.

Salt-laden wind and rain from the Atlantic stunts and shreds planting in Connemara. Records suggest that Mitchell Henry planted up to 300,000 trees a year over several years on his estate. Some of the Monterey pines *Pinus radiata* and Monterey cypress *Hesperocyparis macrocarpa* used in the original garden windbreaks are still in position. Victorian favourites *Rhododendron ponticum*, pampas grass and New Zealand flax continue to flourish. Control of *Rhododendron ponticum* is a sustainability issue for the twenty-first century estate managers.

In an interview with the *Irish Times* in May 2000, Ann Golden who was head gardener through the period of restoration explained how far the garden had fallen

кольору, наприклад, темно-синя лобелія. Потім йде внутрішня посадка квітів, які доповнюють один одного. Наприклад, *Verbena rigida* — типова рослина вікторіанської епохи. В останніх посадах я використала *Canna iridiflora* з календулою 'Orange King', *Tagetes tenuifolia* і *Antirrhinum 'Defiance'* з окантовкою із *Lobelia erinus 'Crystal Palace'*. Строкаті рослини добре вписуються у вікторіанські схеми. Ми вважаємо, що багаторічний чагарник *Anaphalis triplinervis* з його сірим листям також добре виглядає тут. Завершальним компонентом вікторіанської схеми озеленення часто було щось екзотичне, що використовується в якості пунктуаційної рослини в центрі клумби. В цій ролі мені подобається мавпяче дерево-головоліпка *Araucaria araucana*. У нас все ще є кілька 150-річних кордилин, а також пампасна трава. Незвично для саду спадщини є те, що ми розмножуємо більшу частину наших рослин на місці. Втім, це все ще дуже бідна, болотиста земля, — пояснює Аня, — ми використовуємо якомога більше природної мульчі, включаючи морські водорості».

На партерному майданчику, видовбаному в скелі, було побудовано двадцять одну теплицю, в яких добре почувалися виноград та навіть ананаси, окремо були розташовані будиночки для папороті, нектаринів та бананів будиночки. Також тут вирощували рідкісні лікувальні рослини та нові інтродуценти. Поки сім'я Генрі жила в

from its Victorian glory. «When the restoration work began, we couldn't even see the walls, because the garden was completely overgrown. It was a wilderness. All that was left of the glasshouses were the bases,» she said.

By using the Ordnance Survey map of 1898 as a reference guide, Ann and her team re-created the sloping lawns of the flower garden with its geometrical beds.

“The two sides of our lawn are not mirror-images,” Anja Gohlke, Kylemore's current head gardener, points out. The strong colours visitors see in the Kylemore flower beds are carefully judged. “The planting is as true as we can make it to what would have been used in the 1880-1890s,” Anja says. “Every year I research new varieties of annuals for the formal beds. Lobelia, alyssums, nasturtium and snapdragon are a few of the species we use. Plants are laid out in Victorian patterns within the flower beds. Typically, there is an outer ring of a vibrant colour, perhaps a dark blue lobelia. Then an inner planting of complementary colours. *Verbena rigida*, as an example, is a typical Victorian plant. In recent planting I've used *Canna iridiflora* with *Calendula 'Orange King'*, *Tagetes tenuifolia* and *Antirrhinum 'Defiance'* with an edging of *Lobelia erinus 'Crystal Palace'*. Variegated plants fit well into Victorian schemes. We find that the perennial shrub *Anaphalis triplinervis* with its felted, grey leaves also does well here. The final component in a Victorian planting scheme is often something exotic, used as a punctuation plant at the centre of the bed. I enjoy using the monkey puzzle tree *Araucaria araucana* as a dot feature in our parterre beds. We still have some 150-year old cordylines from the original Victorian planting and pampas grass is also featured. Unusually for a heritage garden, we propagate most of our stock on-site”.

And then there were the glasshouses. On a parterre blasted out of the rock of Dúchruach mountain, twenty-one inter-connected hothouses were built to form three sides of a rectangle. Pineapples and vines flourished. Family and friends could promenade when the weather was less than optimal. Designed by Cranston's of Birmingham and heated by 5,000 feet of hot water pipes served by three saddle boilers, the Kylemore glasshouses included a fernery, a nectarine house and a banana house. Rare plants grown for medicinal purposes and new introductions were cosseted here. Time and Connemara weather have rotted the wood-framed structures but some of the piping and most of the original lay-out can still be seen on the garden's upper terrace. Two hothouses have been restored and planning is in hand for further rebuilding.

While the Henry family lived at Kylemore, the vegetable garden would have grown all the fruit and vegetables for the castle's kitchen. Cherry, fig and plum trees were trained against high walls. Now it is a show gar-

Для отримання
додаткової інформації
відвідайте/For more
information visit:
www.kylemoreabbey.com

Кайлморі, на городі вирощували всі фрукти та овочі для кухні замку; уздовж високих стін росли вишні, інжир та сливи. Зараз це — демонстраційний сад з ділянками, на яких вирощують старовинні сорти овочів, що належать до культурної спадщини замку. Календула лікарська (*Calendula officinalis*), чорнобривці в горщиках, використовується як супутні рослини і додають кольорів. Час та місцевий клімат згноїли дерев'яні конструкції, але деякі труби і більшу частину первісного планування все ще можна побачити на верхній терасі саду. Дві теплиці були відреставровані і планується їхня подальша перебудова. ЄС профінансував програму відновлення Великих Садів Ірландії з метою порятунку елементів ірландської спадщини, а також створення нових визначних пам'яток для відвідувачів, як місцевих, так і закордонних. Сьогодні абатство Кайлмор є найбільшим роботодавцем у своїй місцевості і за рік очікує побачити майже 600 тис. відвідувачів. Кайлмор став успішним прикладом успішної та чутливої реставрації, яка забезпечила виживання важливого ірландського саду. □

den with plots growing old varieties of heritage vegetables. *Calendula officinalis*, the pot marigold, is used as companion planting and to add colour. Broad bean 'Bunyard's Exhibition' has been grown for over 100 years. Cabbage 'Red Drumhead' is an old hardy variety from the 1860s. Heirloom kales *Brassica oleracea* 'Red Russian' and 'Black Tuscany' are pretty and practical. "This is still very poor, boggy land," Anja explains. "We use as much natural mulch as we can including seaweed collected locally".

The European Union funded The Great Gardens of Ireland Restoration Programme, under the Operational Programme for Tourism 1994-99 with the joint aims of rescuing elements of Irish heritage and history and providing new attractions for visitors both domestic and international. Kylemore Abbey is the largest employer in its locality and in a normal tourism year expects to see almost 600,000 visitors. It stands as an example of successful implementation of a sensitively imagined restoration which has ensured the survival of an important Irish garden. □

**ЧИТАЙТЕ В НАСТУПНОМУ НОМЕРІ:
ІСТОРИЧНІ САДИ АБАТСТВА КИЙЛІМОРА (ІРЛАНДІЯ)**
READ IN THE NEXT ISSUE:
HISTORIC GARDENS OF KIYLIMORE ABBEY (IRELAND)

DESIGNING OUR
SUSTAINABLE
FUTURE
THE NEXT 60 MONTHS

VOL
73

JOURNAL OF THE GARDEN & LANDSCAPE DESIGNERS ASSOCIATION

COMPASS

AUTUMN/WINTER 2020

GLDA publish 72-page flagship Irish landscape and garden design journal Compass (Editor: Michael O'Reilly), twice a year & many Ukrainian designers have written for us. Ireland's Compass design journal is run completely voluntarily & each publication is kindly financed by our many generous & loyal Corporate Members ad sponsor funds, and powered seamlessly by our fabulous editorial, sales and photographic teams our powered by 8 x fabulous Compass volunteers: Michael O'Reilly, Gary Foran, Kinta Oakes, Mary Hackett, Frazer McDonagh, Vyvian White, Niamh Foran and Vincent McMonagle. So far, copies Compass design journal has flown & landed in many countries including recipients in Ukraine, Ireland, the UK, Northern Ireland, Holland, the US, Canada, France, Spain & Russia.

Compass — це журнал, який випускає GLDA. Compass — це 72-сторінковий флагманський ірландський журнал з ландшафтного та садового дизайну (редактор Майкл О'Рейлі). Журнал виходить двічі на рік, і серед його авторів є навіть українські ландшафтні архітектори та дизайнери. Ірландський журнал про дизайн Compass люб'язно фінансують численні щедри та лояльні корпоративні члени, рекламні спонсорські фонди, і підтримують чудові редакційні, торгові та фотографічні команди, а також 8 чудових волонтерів Compass: Michael O'Reilly, Gary Foran, Kinta Oakes, Mary Hackett, Frazer McDonagh, Vyvian White, Niamh Foran і Vincent McMonagle. До теперішнього часу копії дизайнерського журналу Compass читають професійні ландшафтні дизайнери в багатьох куточках світу, зокрема, в Україні, Великій Британії, Північній Ірландії, Голландії, США, Канаді, Франції, Іспанії.

WWW.GLDA.IE

ЧАРУЮЧІ КОЛЬОРИ САДУ ДЖУН БЛЕЙК AN APPRECIATION OF COLOUR IN JUNE BLAKE'S GARDEN

Автори: Пітер МАККЕННА, (Ірландський художник) & Берні О'Рейлі MGLDA
Автор фото: Вінсент МАКМОНАГЛ
Переклад та адаптація тексту: Валерій Котельніков
Джерело: ірландський журнал «Компас» (за сприяття ландшафтного дизайнера Майкла О'Рейлі)

Words by: Peter McKenna (Irish artist) & Bernie O'Reilly MGLDA
Location: June Blakes garden, Co Wicklow, Ireland
Photos credit: Vincent McMonagle
Translation and adaptation of the text: Valery Kotelnikov
Source: Irish Compass magazine (courtesy of landscape designer Michael O'Reilly)

Одного вихідного дня разом із членами GLDA (Ірландська асоціація садових та ландшафтних дизайнерів) ми завітали у незвичайний сад Джун Блейк, розташований у містечку Тіноде (графство Віклоу), на південь від ірландської столиці Дубліна. Цей сад інтригує і відновлює водночас, бо являє собою рідкісне поєднання натхненного дизайну та живописних рослин. У минулому житті пані Блейк була талановитою ювеліркою, тож ті ж самі ретельно відточені навички — гостре око і пильна увага до деталей, глибоке розуміння кольору, текстури і форми, а також здатність взяти сирий матеріал і майстерно перетворити його на щось глибоко естетичне — все це яскраво проглядається в її сучасному заміському саду. У ньому є багато різних цікавих ділянок, ретельно продуманих та майстерно виконаних, що викликає непідробну радість у душі будь-якого садівника. Але саме для очей художника робота з кольором в гармонії незліченних квітів стає насправді захоплюючою. Вона створює відчуття краси різноманітних взаємозв'язків у кольорах квітів у поєднанні з безліччю зеленого листа. Видатний хімік XIX сторіччя Мішель Ежен Шеврель, автор дослідження «Про закон одночасного контрасту кольорів», в якому він обґрунтував закономірності колірних поєднань і властивості додаткових тонів у природі та мистецтві писав: «Серед задоволень, які дарує нам вирощування добрих рослин, небагато таких, які були б настільки насиченими, як видовище колекції квітів, різноманітних за кольором, формою і розміром, а також за їхнім розташуванням на стеблах». Тож, кольори квітів найкраще демонструють їхнє співвідношення один до одного, як на палітрі. Протягом багатьох років Шеврель впливав на багатьох митців — від художників-імпресіоністів до ткачів гобеленів і садівників. Сад Джун Блейк уособлює все те, що він ілюстрував. На зображенні 1 ми бачимо гармонію, що поєднує будівлі з рослинами. Червоний колір дверей і цегли в оточенні будинку поєднується з аналогічними кольорами фіолетових і помаранчевих квітів на клумбі. Фіолетово-сірий колір далекого даху (за будинком) відображає фіолетовий колір квітів на клумбі. У загальному

Not many garden designers can insist that their project necessitates the realignment of the only major road for miles around. Things were better ordained in Victorian Ireland.

I spent a time one week-end on a tour and lunch with members of the GLDA, taking in the wonderful planting of the astonishingly beautiful grounds of June Blake's Garden (Co. Wicklow) that creates something very special. As an artist, I found the working of colour within the harmonies of the myriad flowerings exciting. It created a sense of the beauty of various relationships in the colours of the flowers, combined with an array of the multitude of green foliage.

As was written by Michél Eugene Chevreul in the 19th century, "Among the pleasures afforded us by cultivation of choice plants, there are few so intense as the sight of a collection of flowers, varied in colour, form and size, and in their position on the stems that support them."

The colours of flowers are best shown by their relationship to each other, as seen in the colour wheel. Chevreul influenced many artists over the years in a range from painters to tapestry weavers, to horticulturists. I have found such inspiration from his writings. June Blake's Garden personifies everything he illustrated.

In image/1, we see the harmony incorporating the buildings with the planting. The reds of the door and brick in the border surround of the house, marry with the analogous colours of purple and oranges in the planting. The purple greys in the distant roof (behind the house) reflects the purple of the flowers within the bed. In the overall view of this border, you see the contrast of the complements of yellow and purple, with the greens, golds and blues to complete the harmony. You have a vibrant juxtaposition of colours in the planting being reflected in the stone wall where

вигляді цього бордюру ви бачите контраст доповнення жовтого і фіолетового кольорів, а зелень, золото і блакить доповнюють гармонію. Яскраве поєднання кольорів у посадці відображається в кам'яній стіні, де синій, фіолетовий і зелений віддзеркалюються в дзеркальному відображенні. Дерев'яна огорожа поєднує в собі кольори стебел рослин, стіни та віддаленого дерева на задньому плані. Верхня частина насаджень чудово обрамлена синім, фіолетовим і білим кольорами.

Зображення 2 показує контраст електричного синього кольору миколайчиків (*Eryngium*) з помаранчевим оману високого (*Helenium*), який доповнює його. Ефект підсилюється глибоким фіолетовим, червоним і кремовим кольорами. Уся ця краса потім огортається яскравими кольорами у центрі, а завершується темною зеленню.

Надзвичайно точний баланс глибокого соковитого бордового з яскравими, теплими золотистими центральними пасмами, який можна знайти лише в природі — зображення 3.

Шари кольору, що просочуються крізь квіткові облямівки, створюють мінливі чарівні композиції. Далекі дерева з їх глибокою холодною зеленню, сірим та відтінками синього контрастують з наступним рівнем теплої зелені та жовтого. Від дерев їх відділяють теплі, золотисті, вицвілі на сонці трави, які підкреслюють яскраво-червоні помаранчеві кольори жоржин та крокосмії, що прикрашають квіткову сцену. Чудовий баланс кольорів, що вибудовується від світлого до темного і охоплює весь спектр, не залишить байдужим жодного відвідувача саду Джун Блейк. □

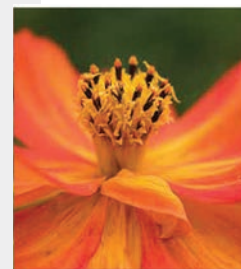
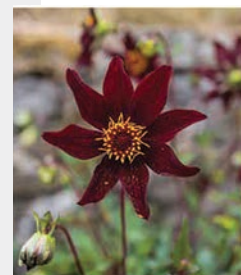
the blues, purples, and greens are mirrored. The timber fence then incorporates the colours of the plant stems, the wall and the distant tree in the background. The top of the planting is wonderfully edged by blues, purples and whites.

Image/2 shows a contrast of electric blues (*Eryngium*) with their complementary orange (*Helenium*) enhanced by the deep purple, reds and creams. All are then enveloped by an enhancement of bright colour in the centre, and book-ended by the darker greens.

A singularly beautiful balance of deep luscious burgundy with the bright, warm golden central strands that can only be found in nature, so perfectly – Image/3.

The layers of colour filtering through the flower borders create magical compositions of such beautiful variance. Distant trees with their deep cool greens, greys and hints of blue are contrasted by the next level of warm greens and yellows. Borders are separated from the trees by warm, golden, sun-faded grasses which highlight the bright red oranges of the Dahlia and *Crococsmia* that punctuate the scene. There is a wonderful balance of colours here, building from light to dark and encompassing the full spectrum. □

Image/3

Image/2

НА ЗАХИСТІ РОСЛИН

Рослини потерпають від негативного впливу мінливого клімату, людського фактору, і, що дуже актуально для нашої країни, – від воєнних дій та їх наслідків. Тож, якщо у вас є сад, ваша громада опікується сквером чи парком, або на території є ділянки рослин, що постраждали від війни, – знайомтесь і починайте дружити з фахівцями по догляду та захисту рослин.

Автор: Євгеній КОРИНЧУК,
провідний фахівець компанії DENDRO PROTECT
<https://dendro-protect.com.ua/>
<https://www.facebook.com/dendro.protect.com.ua>
+380961850555

ПРОБЛЕМИ РОСЛИН ТА ДЕЯКІ МЕТОДИ ЇХ ЗАХИСТУ

В Київській, Чернігівській, Житомирській області чи в Карпатах важко знайти ліс чи паркові насадження, які б не потребували захисту та відновлення.

Так само майже не має приватної присадибної ділянки, де була б непотрібна професійна допомога дендролога, арбориста чи садівника. Рослини, як і люди, періодично хворіють, тому постійно потребують професійного догляду, профілактичного огляду. Комусь потрібна декоративна чистка та обрізка хвойних культур, іншим більш радикальні методи захисту. Особливо це стосується старих насаджень.

Будь-яка приватна територія з ландшафтним дизайном, де є насадження дерев, кущів і квітів, вимагає дбайливого, постійного догляду.

Адже потрібно проводити роботи в сфері догляду та захисту дерев і чагарників, лікування від шкідників і профілактика проти інвазивних хвороб, укриття на зиму тощо. Всі ці заходи потребують професійних знань і навичок, інакше багаторічні зусилля й фінансові вкладення будуть марними.

Деревні рослини уражаються численними хворобами. Найбільш поширеними та небезпечними з них є інфекційні. Твердження лікарів, що хворобі легше запобігти, ніж її лікувати, цілком справедливе і до дерев – для їхнього захисту у нас існує цілий арсенал заходів. Так ефективно профілактика проти ракових некрозів, інвазивних та інших хвороб. Проте, якщо дерево вже вражено, варто потурбуватися про його дієве лікування, та захист інших рослин на ділянці, допоки інфекція не

знищила їх. Один з методів лікування та захисту — стовбурові ін'єкції. Це сучасний метод дозволяє виліковувати від захворювань і шкідників, провести профілактику заражень, а також підгодовувати насадження будь-якого віку, розміру без застосування спецтехніки. Завдяки йому швидко й ефективно доставляються різні речовини (інсектициди, фунгіциди, макро-, мікроелементи) у необхідному обсязі у всі частини рослини. Для нашого клімату, регіону найпоширеніші ін'єкції дерев від каштанової молі, для хвойних від стовбурових шкідників, ін'єкції проти мінулої молі на каштанах, платанах.

DENDRO PROTECT НА СЛУЖБІ ДОГЛЯДУ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН

DENDRO PROTECT надає широкий спектр послуг із догляду за зеленими насадженнями, у тому числі лісами, міськими парками, ландшафтним озелененням приватних територій, садами.

Компанія була заснована професіоналами у сфері догляду за деревами, кущами й рослинами. Маючи за плечима чималий досвід, фахівці компанії успішно застосовують теоретичні знання й практичні навички для вирішення великої кількості задач – починаючи від лікування хвойних у міському парку до фігурної обрізки кущів по типу бонсай на приватній території. Індивідуальний підхід у кожній конкретній ситуації допомагає відшукати оптимальне рішення на користь клієнта. DENDRO PROTECT – це спілка дендрологів, лісопатологів, мікологів, арбористів, лісівників, садівників, ентомологів, які люблять ліс та сади, тому роблять все можливе для їх захисту, комфортного зростання. Кожен із нас знає свою справу якнайкраще, що дає відмінний результат. Наші послуги:

- Комплексне обслуговування садів, присадибних ділянок, парків.

- Роботи по догляду за деревами, кущами, газонами.
- Вирощування нових насаджень й збереження старих.

- хімічне оброблення хвойних і листяних культур, їх лікування, боротьба із ствольними шкідниками, обробка гарячим туманом від комарів, кліщів, павуків;

- хімічне оброблення проти короїда для сосни, ялинки, туї, псевдотуга;

- ін'єкції дерев проти соснового клопу, мінулої молі, короїда, каштанової молі для хвойних, липи, каштану, платану;

- дослідження інвазивних та вірусних хвороб дерев, знайдення оптимальних методів лікування;

- послуги міколога консультанта з комплексного обслуговування приватних садів, парків, садових центрів;

- чистка та обрізка хвойних культур, послуги лісопатолога, ландшафтні роботи, багато іншого.

- Ін'єкції дерев та профілактика хвороб, як кращий спосіб подбати про приватний сад, парк чи ліс.

- Багаторічний досвід та високий рівень професіоналізму фахівців компанії дозволяє бездоганно виконати будь-яке замовлення по догляду за рослинами. Особливий акцент зроблено на профілактиці інвазивних хвороб, ракових некрозів, боротьбі зі шкідниками та ефективними ін'єкціями дерев.

- Проводимо як окремі роботи з догляду за ділянками, так і комплексну опіку з укладанням договору на повне обслуговування приватної ділянки, саду, парку чи лісу. При укладанні договору на комплексне обслуговування передбачаються значні знижки.

Ми любимо рослини, і з радістю працюємо з ними, даруючи при цьому позитив замовникам, та отримуючи щире задоволення від своєї роботи. □

Digest

Plants are negatively affected by a changing climate, human impact, and, what is very important for our country, by military operations and their consequences.

So, if you have a garden, your community takes care of a public garden or park, or there are areas of plants affected by the war on the territory, get acquainted and start making friends with plant care and protection specialists.

DENDRO PROTECT provides a wide range of services for the care of green spaces, including forests, city parks, landscaping of private territories, and gardens.

The company was founded by professionals in the field of tree, shrub and plant care. Having considerable experience, the company's specialists successfully apply theoretical knowledge and practical skills to solve a large number of tasks – from treating conifers in a city park to figured pruning of bonsai bushes in a private area. An individual approach in each specific situation helps us find the best solution for the client's benefit.

ДОЩОВІ САДИ – ВАЖЛИВО СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ЛАНДШАФТУ

RAIN GARDENS ARE AN IMPORTANT PART
OF THE MODERN LANDSCAPE

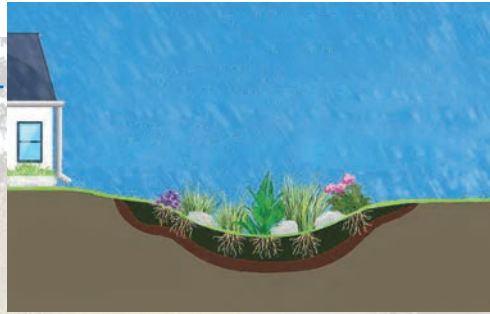

Текст та фото:
Дмитро ДОЛГІХ,
директор
ТОВ 3D-GROUND
[https://
www.3dground.biz](https://www.3dground.biz)
+38(099)195 46 57
Наталія
ПОЛЯХОВИЧ,
ландшафтний
архітектор, керівник
бюро «Орігамі»
origami.org.ua
+38(067)750 29 50

Text and photos:
Dmitry DOLGIKH,
director
Ltd 3D-GROUND
[https://
www.3dground.biz](https://www.3dground.biz)
+38(099)195 46 57
Natalia
POLYAKHOVYCH,
landscape architect,
head of the Origami
bureau
origami.org.ua
+38(067)750 29 50

Створення дощових садів – не модний тренд, а виклик часу. Кліматичні зміни, перш за все, проявляються у зміні режиму випадання опадів. Сильні зливи, що перемежаються із тривалими періодами посухи та спеки стають майже регулярним явищем у наших широтах. Такі природні умови вкрай негативно впливають на навколишнє середовище – міські «бетонні джунглі» виявилися не готові до таких катаклізмів. Вода під час дощів переповнює зливову каналізацію, підтоплює переходи і інші підземні інфраструктурні об'єкти. В селищах, де немає зливової каналізації, вода біжить по дорогах, доповнюючись водою з ділянок. Змиваючи залишки нафтопродуктів, фекалії тварин, осаду, пилу, важкі метали та інші забруднювачі, ці потоки надходять у ставки та річки, отруюючи всю екосистему навколо. Дощові сади, малі і великі, можуть стати частиною вирішення цієї проблеми. Відкритий ґрунт з рослинністю має природні вологозатримуючі властивості. Кожний на своїй ділянці таким методом може зменшити або навантаження на каналізацію, або обсяг брудних сірих стоків у ставки та річки. Ідея дощового саду полягає в тому, щоб максимально зупинити та використати дощову воду.

Creating rain gardens is not a fashion trend, but a challenge of the times. Climate change is primarily manifested in changes in precipitation patterns. Heavy downpours interspersed with long periods of drought and heat are becoming an almost regular occurrence in our latitudes. Such natural conditions have an extremely negative impact on the environment – the urban «concrete jungle» was not prepared for such disasters. Water during rains overflows the storm sewers, flooding crosswalks and other underground infrastructure facilities. In villages with no stormwater drainage, water runs down roads, supplemented by water from plots. Washing away oil residues, animal crap, sediment, dust, heavy metals, and other pollutants, these streams flow into ponds and rivers, poisoning the entire ecosystem around them. Rain gardens, small and large, can be part of the solution to this problem. Open ground with vegetation has natural moisture retention properties. Everyone on their own site can use this method to reduce either the load on the sewage system or the volume of dirty grey runoff into ponds and rivers. The idea behind a rain garden is to stop and utilize rainwater as much as possible. A rain garden is a lowland or a recessed area where excess rainwater is collected from roofs and other surfaces. In the

ТОП-РОСЛИНИ ДЛЯ «ДОЩОВОГО САДУ» TOP PLANTS FOR THE «RAIN GARDEN»

КУЩІ/SHRUBS

rosa rugosa,
hydrangea, *cornus*
sanguinea, *sambucus*
nigra, *salix purpurea,*
stephanandra incisa

БАГАТОРІЧНИКИ/ PERENNIALS

hemerocallis, *iris sibirica,*
geranium wallichianum,
geranium rozanne,
campanula glomerata, *ajuga*
reptans, *hosta,* *bergenia*
cordiflora

ТРАВИ ТА ЗЛАКИ/ GRASSES AND CEREALS

miscanthus sinensis,
deschampsia cespitosa,
calamagrostis
brachytricha, *carex*
muskingumensis

Дощовий сад — це низина або заглиблена ділянка, куди з дахів та інших поверхонь збираються надлишки дощової води. В низині вода утворює тимчасовий ставок, який починає позитивно впливати на навколишнє середовище. Ставок змінює мікроклімат та створює постійно змінний ландшафт. Вода, інфільтруючись в дощовому саду, очищується за допомогою рослин (біофільтр) та природними підземними шляхами попадає у природні водойми бо збирається у водоносних прошарках. Воду можливо збирати, як поверхневим методом, так і підземним трубним. Поверхневий метод може бути дизайнерським рішенням із сухих струмків, перепадів та каскадів. Схили дощового саду формують, укріплюють та захищають від ерозії, як рослинами так і геосинтетичними матеріалами.

Звертайте увагу на підбір рослин, що висаджують у дощовому садочку — в центральних частинах садочка, з найбільшим пониженням, висаджуються рослини, які витримують регулярне підтоплення до 48 год. Чим далі від центру, тим більш посухостійкі рослини використовуються, а вже по периметру такого садочка використовують посухостійкі рослини. □

lowland, the water forms a temporary pond that begins to have a positive impact on the environment. The pond changes the microclimate and creates a constantly changing landscape. The water infiltrating into the rain garden is purified by plants (biofilter) and enters natural underground water bodies through natural pathways because it is collected in aquifers. Water can be collected both by the surface method and the underground pipe method. The surface method can be a design solution of dry streams, drops and cascades. The slopes of the rain garden are shaped, reinforced and protected from erosion, both with plants and geosynthetic materials.

Pay attention to the selection of plants planted in a rain garden — in the central parts of the garden, with the greatest depression, plants that can withstand regular flooding for up to 48 hours are planted. The farther from the centre, the more drought-resistant plants are used, and drought-resistant plants are used along the perimeter of the garden. □

ДОЩОВІ САДИ
РОЗМІЩУЮТЬ
ТІЛЬКИ
НА СОНЦІ ЧИ
В НАПІВТІНІ

БАГАТОРІЧНИКИ У МІСТІ: СТІЙКІСТЬ ТА КРАСА

PERENNIALS IN THE CITY: SUSTAINABILITY AND BEAUTY

Авторка:
Олена ВОЙТКО,
засновниця компанії
«Сонцєцвіт»
Фото: «Сонцєцвіт»
<http://solncecvet.com.ua/>
(067) 548 19 87,
(063) 963 79 70
Author: Olena VOYTKO,
founder of Sontsetsvit
company
Photo: Sontsetsvit

На сьогодні в Україні склалася потреба у терапевтичних садах та інших громадських просторах, що сприяють покращенню психоемоційного стану людей. Тісний контакт з природою сприяє зниженню рівня тривожності, покращенню при стресових станах і нормалізує кров'яний тиск. Такі сади допомагають людям позбутися стресу та отримати позитивні емоції. Навіть у невеликих парках можна створювати справжні оази, які дадуть додатковий затінок, очистять повітря, підвищать біорізноманіття та виконуватимуть інші важливі функції міських зон рекреації.

Але ж у будь-якому місті зелених насаджень не буває занадто багато. Особливо гостро відчувається нестача не лише виразних та емоційно значущих рослин, але й стійких, здатних продуктивно існувати в урбанізованому середовищі. На жаль, більшість рослин не в змозі витримати всі несприятливі фактори міста — бідність ґрунтів, тривалі періоди без поливу, забруднене повітря, вітрове та дощове навантаження.

То ж, основними вимогами до рослин у місті є їхня стійкість та здатність підтримувати декоративний вигляд протягом усього періоду вегетації. Такого ефекту не можливо досягти посадкою однорічних культур; це під силу тільки трав'янистим багаторічникам. У містах гарно себе почувують такі багаторічні рослини, як ехінацея (Echinacea), котовники (Nepeta), Nepeta (Salvia), рудбекія (Rudbeckia), перовскія (Salvia subg. Perovskia), лаванда (Lavandula), очитки видні (Sedum spectabile), фізостегія (Physostegia), корепіс (Coreopsis), пенстемон (Penstemon), плакун

Today, in Ukraine, there is a need for therapeutic gardens and other public spaces that contribute to the improvement of the psycho-emotional state of people. Close contact with nature helps to reduce the level of anxiety, improve stress conditions and normalize blood pressure. Such gardens help people get rid of stress and get positive emotions. Even in small parks, real oases can be created that will provide additional shade, clean the air, increase biodiversity and perform other important functions of urban recreation areas.

But in any city, there are never too many green spaces. The lack of not only expressive and emotionally significant plants, but also stable ones capable of productively existing in an urbanized environment is particularly acute. Unfortunately, most plants are unable to withstand all the unfavourable factors of the city — poor soil, long periods without watering, polluted air, wind and rain load.

Also, the main requirements for plants in the city are their stability and ability to maintain a decorative appearance throughout the growing season. Such an effect cannot be achieved by planting annual crops; this is only possible for herbaceous perennials.

Such perennial plants as coneflower (Echinacea), catnips (Nepeta), sage (Salvia), coneflowers (Rudbeckia), russian sage (Salvia subg. Perovskia), lavender (Lavandula), Hylotelephium spectabile, Physostegia, tickseed (Coreopsis), beardtongues (Penstemon), purple loosestrife (Lythrum salicaria L.), snowdrop anemone (Anemone sylvestris), knotweed (Polygonum L), crane's-bill (Geranium), false goat's beard (Astilbe), daylilies (Hemerocallis) do well in cities.

верболистий (*Lythrum salicaria* L.), анемона лісова (*Anemone sylvestris*), гірчак (*Polygonum* L.), герань (*Geranium*), астільба (*Astilbe*), лілейники (*Heimerocallis*) та інші. Основна перевага багаторічників — у тому, що за умови правильного догляду вони можуть зростати тривалий період на одному місці, витісняючи при цьому рослини бур'янів.

Такі рослини також приваблюють корисних комах і птахів. У міському середовищі серед щільної забудови з переважанням багатопверхових будинків більшість поверхонь постійно перебуває у умовах часткового затінення. В таких місцинах — найбільш оптимальним буде застосування тіньюлюбних рослин, які здатні не лише виростати в умовах часткового затінення, але мають високі декоративні якості, стійкість та здатність до швидкого заповнення вільного простору, не даючи шансів бур'янам.

В тінь та напівтінь ми зазвичай рекомендуємо висаджувати пахісандру (*Pachysandra*), барвінок великий та малий (*Vinca*), бадан (*Bergenia*), папороть, герань (*Geranium*), копитняк європейський (*Asarum europaeum* L.), різні сорти гібридних хост (*Hosta hybrida*), брунеру (*Brunnera*) та інші.

При цьому важливо висаджувати рослини не по 1-2 екземпляри, а групами — по 20 і більше штук на кв. м, створюючи одноколірні поверхні, які добре сприймаються не тільки на рівні очей пішохода, але і з вікон будинків поблизу. На територіях даного типу добре виглядатимуть рослини пейзажного стильового напрямку, що імітують природне середовище. Асортимент підібраних рослин повинен мати досить високі декоративні якості, швидко розростатися і утворювати досить щільну куртину.

Введення рослин багаторічної культури в квітники дозволить не тільки збільшити біорізноманіття та покращити якість середовища, зменшить щорічні витрати на закупівлю посадкового матеріалу та доглядові роботи, урізноманітнить квітники за рахунок використання рослин з різними текстурами та кольором листя, формами та забарвленням квіток. Багаторічники допомагають створити естетично насичене середовище, більш комфортне для мешканців міста.

Злакові можуть виступати і як архітектурні рослини, що підтримують квітники в зимовий час і допомагають об'єднати всі частини композиції в єдине ціле. Злаки — найбільш стійкі рослини, вони не вибагливі до ґрунтової родючості, мають виняткову посухостійкість. Існує багато різноманітних видів і сортів, одні дуже схожі між собою, інші сильно відрізняються. Із злакових ми рекомендуємо висаджувати осоки (*Cárex*), просо прутоподібне (*Panicum Virgatum*), костри-

The main advantage of perennials is that, with proper care, they can grow for a long time in one place, while displacing weed plants.

Such plants also attract beneficial insects and birds. In an urban environment, among dense buildings with a predominance of high-rise buildings, most surfaces are constantly in partial shading. In such places, the most optimal will be the use of shade-loving plants, which are able not only to grow in conditions of partial shading, but have high decorative qualities, stability and the ability to quickly fill the free space, giving no chance to weeds.

We usually recommend planting pachysandra, periwinkle (*Vinca*), bergenia, fern, geranium, asarabacca (*Asarum europaeum* L.), various varieties of hybrid hosts (*Hosta hybrida*) in shade and semi-shade.

At the same time, it is important to plant plants not in 1-2 copies, but in groups of 20 or more per square meter, creating single-colored surfaces that are well perceived not only at the eye level of a pedestrian, but also from the windows of nearby buildings. Landscape-style plants imitating the natural environment will look good on the territories of this type. The assortment of selected plants should have fairly high decorative qualities, grow quickly and form a fairly dense curtain.

The introduction of plants of perennial culture into flower gardens will not only increase biodiversity and improve the quality of the environment, it will reduce annual costs for the purchase of planting material and maintenance work, it will diversify flower gardens due to the use of plants with different textures and colors of leaves, shapes and colors of flowers. Perennials help create an aesthetically rich environment that is more comfortable for city residents.

Cereals can also act as architectural plants that support flower beds in winter and help unite all parts of the composition into a single whole. Cereals are the most resistant plants, they are not picky about soil

МОНОПОСАДКИ РОСЛИН ВІДМІННО ВПИШУТЬСЯ У ЗАГАЛЬНУ КОНЦЕПЦІЮ КАНТРИ-САДУ, САДУ РОМАНТИЧНОГО СТИЛЮ, А ТАКОЖ ПРИРОДНИХ ПОСАДОК У СТИЛІ НОВОЇ ХВИЛІ.

цю (*Festuca*), імперату (*Imperata*), кунічник (*Calamagrostis*), безколінець (*Molinia*), пенісетуми (*Pennisetum*), міскантуси (*Miscanthus*) та інші.

Стійкість багаторічників до суворих кліматичних та екологічних умов дозволяє припустити, що саме вони є найперспективнішими квітковими культурами для озеленення міст. З урахуванням вимог до асортименту квіткових культур, вони допоможуть мінімізувати витрати на догляд та утримання. Посадки в стилі «нової хвилі» передусім відповідають сучасній тенденції влаштування садів сталого розвитку. Вони відповідають також питанням економії трудовитрат у перспективі тривалого використання та заощадження ресурсів, тому що не вимагають для свого розвитку великої кількості води, мінеральних добрив та дорогих ґрунтосумішей. □

fertility, they have exceptional drought resistance. Among the cereals, we recommend planting sedges (*Cárex*), sedge millet (*Panicum Virgatum*), sedge (*Festuca*), imperata, marten (*Calamagrostis*), *Molinia*, *Pennisetum*, *Miscanthus* and others.

The resistance of perennials to harsh climatic and environmental conditions suggests that they are the most promising flower crops for urban landscaping. Taking into account the requirements for the assortment of flower crops, they will help minimize the costs of care and maintenance. Plantings in the style of «new wave» primarily correspond to the modern trend of arranging gardens of sustainable development. They also meet the issues of saving labor costs in the perspective of long-term use and saving resources, because they do not require a large amount of water, mineral fertilizers and expensive soil mixtures for their development. □

ТОП-БАГАТОРІЧНИКИ ДЛЯ МІСТА TOP PERENNIALS FOR THE CITY

АНЕМОНА ЛІСОВА (*ANEMONE SYLVESTRIS*)

Багаторічна кореневищна трав'яниста рослина, стебло пряmostояче 15-30 см заввишки, листки прикореневі, густо опущені. Квітки великі 3-4 см в діаметрі, білого кольору зі світло-фіолетовим відтінком. Квітує у квітні-травні. Гарно виглядає в групових посадках.

АСТИЛЬБА АРЕНДСА

Ажурні маленькі квіточки зібрані у верхівковій суцвітті. Квітують з червня по серпень. Висота пряmostоячих пагонів 80-150 см (в залежності від сорту). Кінцеві суцвіття можуть бути бузкового, рожевого, білого або червоного кольору. Рекомендуємо сорти "Brautshleier", "Diamant", "Vision", "Flamingo".

АСТИЛЬБА КИТАЙСЬКА

Висота куща — до 110 см. Довжина щільних суцвіть 30-35 см. Забарвлення маленьких квіточок, як правило, бузковие, проте зустрічається біле і рожеве. Найефектніші такі сорти бузкового забарвлення «Vision in Pink», «Vision in Red».

БАРВІНОК МАЛИЙ (*VINCA MINOR*)

Довжина стебла — до 60 см, листя блискучі та цілісні, навіть узимку лишаються темно-зеленими. Добре росте в тіні, напівтіні, і на сонці. Період квітання: травень-червень, квіти голубого, синього, рожевого, білого кольору. Не потребує особливого поливу, тільки в разі посадки та тривалої посухи.

БРУННЕРА КРУПНОЛИСТА («JACK FROST»)

Трав'янистий, кореневищний багаторічник. Має декоративне велике листя. Висота — 30-50 см. Квіти блакитного кольору до 1 см в діаметрі. Період квітання травень-червень. Чудово підходить для передніх планів квітників, тінювих та кам'янистих садів, міксбордерів.

БАДАН ГІБРИДНИЙ (BERGENIA HYBRIDA)

Вічнозелена багаторічна рослина висотою 10-35 см з товстим горизонтальним кореневищем з бокаловидними квітками білого, червоного або рожевого кольору. Квітує в кінці весни або на початку літа. Гарно росте в напівтіні. Рекомендуємо сорти: "Rotblum", "Angel Kiss".

ГЕРАНЬ КЕМБРІДЖСЬКА (GERANIUM × CANTABRIGIENSE)

Кущик акуратний, щільний, до 20 см заввишки та 30 см завширшки. Цвітіння рясне в червні - ніжного рожево-бузкового кольору. Сонцелюбива, ґрунтопокривна, декоративно-листяна, потребує мінімального догляду. Рекомендуємо сорти: "Czakar", "Max Frei", "Buxton Blue".

ЕХІНАЦЕЯ ПУРПУРНА (ECHINACEA PURPUREA)

Має різноманітні кольори: червоний, рожевий, жовтий. Всі сорти є медоносами. Квітує з серпня по вересень, на вершинах пагонів з'являються поодинокі, великі в будь-якій кольоровій гамі квіти. Особливо красиво виглядає у груповій посадці. Рекомендуємо сорти: "Green Twister", "Magnus", "Alba".

ІМПЕРАТА ЦИЛІНДРИЧНА (IMPERATA CYLINDRICA 'RED BARON')

Багаторічний вертикально-ростучий ефектний злак висотою до 80 см. Цінується за шикарне строкате забарвлення листя: вузьке, жорстке, загострене, верхня частина молодого листа червоного кольору, а старе — винно-малинового. Морозостійкий, невибагливий.

КОТОВНИК ФАССЕНА (NEPETA FAASSENI)

Відрізняється тривалим і рясним цвітінням, має схожість з квітками лаванди. Доросла рослина досягає висоти трохи більше півметра. Цвіте з початку літа і до середини осені. Рекомендуємо сорти: "Six Hill Giant", "Wild Cat", "Junior Walker", "Kit Cat".

КУНИЧНИК ГОСТРОКВІТКОВИЙ (CALAMAGROSTIS ACUTIFLORA ,KARL FOERSTER')

Має прямостоячі стебла висотою до 2 метрів разом з колоссям, діаметром до 1 м. Суцвіття з літа по осінь міняють колір з рожевого до пшенично-жовтого кольору. Декоративний взимку і влітку. Рекомендується сорти "Overdam", "Avalance", кунічник коротко волосистий.

МІСКАНТУС ФЕДЕРВАЙСЕР (MISCANTHUS "FEDERWEISSER")

Трав'янистий кореневищний багаторічник заввишки 150 см і такого ж діаметра. Прямостоячі стебла прості, жорсткі, злегка пониклі. Квітує спочатку кремово-білими, пізніше стають сріблясто-білими. Цвіте з серпня до жовтня, найкраще рослина розвивається на сонячних місцях, допустимо легке притінення. Miscanthus sinensis або віяло, висаджують не тільки в композиціях з іншим злаками, а й у міксбордерах, посадці групою. Рекомендуємо сорти: "Malepartus", "Morning Light", "Silberfeder", "Adagio", "Gracillimus", "Flamingo", "Zebrinus".

ОСОКА (CAREX)

Існує безліч декоративних підвидів осоки (понад 500 сортів). Це трав'яниста багаторічна рослина, квіти утворюють колоски, що звисають на довгих та тонких нитках. Більшість видів зберігає яскравий та соковитий колір на протязі усього періоду існування. Осока (C. togrowii) — багаторічна щільна кущова рослина діаметром до 30-40 см. Невибаглива у догляді легко пристосовується до умов навколишнього середовища. Рекомендуємо сорти: "Ice Dance", "Raureif", "Prairie Fire", "Irish Green", Carex muskingumensis.

ОЧИТОК ВИДНИЙ

Прямостояча рослина до 50 см заввишки, листки овальні або лопатоподібні, блакитно-зелені. Квіти зібрані в напівпарасольки до 15 см. Цвіте у вересні-жовтні. Віддає перевагу сонячному місцю. Одне з небагатьох рослин, які прикрашають сад до снігу. «Діамант» (*Sedum spectabile Brilliant*) у період цвітіння на кожному стеблі утворюються гарні пишні суцвіття, діаметр яких може досягати 25 см. Забарвлення бутонів темно-рожеве, ближче до центру — майже червоне. Рослина добре переносить морози, невибагливий сорт відрізняється тривалим періодом цвітіння — із середини серпня до початку листопада.

ПАПОРОТЬ СТРАУСОВЕ ПЕРО (MATTEUCCIA STRUTHIOPTERIS)

Багаторічна рослина, висота досягає 60-170 см у висоту і більше 1 м в діаметрі. Листя зовні нагадують пір'я страуса, зелені, двічі перисті. Не цвіте. Під осінь у центрі розетки вегетативних листків розвиваються спеціальні листки, на яких утворюються спори. Спороносять у другій половині літа — на початку осені.

ПАХИСАНДРА ВЕРХІВКОВА (PACHYSANDRA TERMINALIS "GREEN CARPET")

Рослина вічнозелена висотою до 15-20 см. І до 1 метра в діаметрі. Розростаючись підземно, утворює густі вічнозелені зарості, які ніколи не втрачають декоративності. Добре росте в тіні, при посадці на відкритих сонячних місцях страждає від весняного сонця рано навесні. Цвіте в кінці весни непоказними білими квітками, зібраними в невеликі суцвіття. Оскільки ростуть переважно в тіні, поливати потрібно тільки при дуже жаркій і посушливій погоді. Багаторічники воліють вологі, але не заболочені місця, на кислих і слаболужних ґрунтах погано росте. Також гарний сорт: "Variegata".

ПЕННІСЕТУМ ЛИСОХВОСТНИЙ (PENNISETUM ALOPECUROIDES "RED HEAD")

Багаторічні декоративні злаки з димчасто-фіолетовим пір'ям, висаджують на відкритій для сонця місцевості та в легкій тіні. Висота рослини: 70-90 см. Період цвітіння серпень-жовтень. Гарно виглядає завдяки своїм довгим, ніжним, симпатичним навіть взимку суцвіттям. Посухостійкий, поливають у міру просихання верхнього шару землі, не допускаючи перезволоження. Ефектно виглядає як в самостійних, так і в групових посадках поблизу водойм. Рекомендуємо сорти: "Hameln", "Japonicum", "Little Banny", "Burgundy Banny", "Foxtrot".

ПЕРОВСЬКІЯ ("BLUE SPIRE")

Являє собою яскраву і ефектну ароматичну багаторічну рослину. Цей напівчагарник досягає розмірів до 150 сантиметрів у висоту і стільки ж завширшки. Листя вузькі, опушені сріблясто-сірого кольору. Якщо потерти листя поширюється аромат, який схожий на запах шавлії. На стеблах розпускається величезна кількість дрібних квіток лавандово-синього кольору. Квітує серпень-вересень. Віддає перевагу рости на сонячних місцях. Гарно росте на сухому, піщаному, добре дренованому ґрунті. Рослина досить зимостійка, може вимерзати в суворі зими, але швидко відростає після обрізки, теплолюбна, добре переносить літню спеку і посуху. Утворює густі декоративні кущі.

ШАВЛІЯ ДІБРОВНА (SALVIA NEMOROSA "CARADONNA")

Декоративний квітучий багаторічник заввишки 40-50 см. Цвіте темно-пурпуровими з синюшністю квітами, що зібрані у мутовчасті колосовидні суцвіття протягом всього літа з червня до початку вересня. Краще всього розвивається на сонячних територіях, захищених від холодних вітрів. Кущі цього сорту нарощують свою масу швидко. Також ця шавлія добре виглядає поряд із злаками — пеннісетумами чи осоками, седумами із довгим терміном квітання. Рекомендуємо сорти: "Amethyst", "Snow Hill", "Compact Deep Blue".

LANDSCAPE FESTIVAL
I MAESTRI del PAESAGGIO

Landscape Festival – I Maestri del Paesaggio- 2023

Ландшафтний фестиваль I Maestri del Paesaggio (організатор Arketipos) проходить що вересня у чудовому італійському місті Бергамо, яке минулого року отримало статус культурної столиці Італії! I Maestri del Paesaggio, – це три тижні воркшопів, семінарів, лекцій, майстер-класів, це – виставкові композиції та Міжнародна ландшафтна конференція, яку відвідує понад 500 ландшафтних архітекторів та дизайнерів з усіх куточків світу. Фахівці збираються, щоб послухати всесвітньо відомих майстрів ландшафтної справи, спілкуються між собою, діляться своїми

напрацюваннями. Тема, спікери та доповіді 2023 року поки що тримаються в секреті, але L&A вже точно знає, що буде корисно і цікаво, зі справжнім італійським шиком! Фестиваль I Maestri del Paesaggio-2023 пройде 7-24 вересня одночасно у Бергамо та Брешиї! Це буде круто, адже це два різні міста, з унікальною культурною, мистецькою, історичною та ландшафтною спадщиною, які знають, як показати свої найкращі якості!

Бажаючи відвідати фестиваль самостійно – дивіться сюди:
<https://www.facebook.com/imaestridelpaesaggio>

А хто бажає поїхати на Landscape Festival – I Maestri del Paesaggio разом з L&A – попередній запис до 1 серпня 2023 р. за тел. +380675058553, e-mail: landscape_kiev@ukr.net
Або пишіть мені в приват ФБ:
<https://www.facebook.com/olga.kamolikova>
(Програма включає відвідування конференції, сучасних громадських просторів Мілану та декількох приватних садів на озерах Гарда та Комо та ще багато цікавого).

foto/Photo: Arketipos

The I Maestri del Paesaggio Landscape Festival (organised by Arketipos) takes place every September in the beautiful Italian city of Bergamo, which last year received the status of the Italian Capital of Culture! I Maestri del Paesaggio is three weeks of workshops, seminars, lectures, master classes, exhibition compositions and the International Landscape Conference, which is attended by more than 500 landscape architects and designers from all over the world. Specialists gather to listen to world-renowned masters of landscape design, communicate with each other, and share their best practices. The theme, speakers and reports of 2023 are still under

wraps, but L&A already knows for sure that it will be useful and interesting, with real Italian chic! The I Maestri del Paesaggio-2023 festival will be held simultaneously in Bergamo and Brescia on 7-24 September! It will be cool, because these are two different cities with unique cultural, artistic, historical and landscape heritage that know how to show their best!

If you want to visit the festival on your own, click here:
<https://www.facebook.com/imaestridelpaesaggio>

And if you want to go to the Landscape Festival – I Maestri del Paesaggio together with L&A – pre-registration until 1 August 2023 by phone +380675058553, e-mail: landscape_kiev@ukr.net
Or write to me in private FB:
<https://www.facebook.com/olga.kamolikova>
(The programme includes visits to the conference, modern public spaces in Milan and several private gardens on Lakes Garda and Como, and many more interesting things).

РОЗСАДНИК БАГАТОРІЧНИХ РОСЛИН СОНЦЕЦВІТ

ВЕЛИКИЙ АСОРТИМЕНТ ЯКІСНИХ БАГАТОРІЧНИХ, ҐРУНТОПОКРИВНИХ РОСЛИН ТА ДЕКОРАТИВНИХ ЗЛАКОВИХ ДЛЯ ЛАНДШАФТНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ.

PERENNIAL FLOWERS, CEREALS, HERBS

В нашому розсаднику ви зможете придбати багаторічники — як у тих кількостях, що цікавлять вас, так і якість, різноманітність сортів, видів, приємні знижки, подарунки.

Продукція в контейнерах та частково з відкритою кореневою.

Спеціальні ціни для ландшафтних дизайнерів.

Приймаємо індивідуальні заявки для вирощування рослин на наступні роки.

Від нас ви не підете без покупки. Ви отримаєте задоволення і справжню цінність, яку зможете передати наступним поколінням!

Ландшафтні дизайнери нашого розсадника виконують на ваше замовлення будь-які роботи.

www.solncecvet.com.ua

Войтко Андрій

(067) 405 47 46, (050) 441 44 71,
(063) 963 79 71

Войтко Олена Іванівна

(067) 548 19 87, (063) 963 79 70

Войтко Петро

(098) 090 08 28, (093) 538 64 79

Герасимчук Тетяна

(096) 900 47 40, (099) 242 62 37,
(063) 889 21 37

Київська область, Рославичі,
вул. Жовтнева.

50°14'12.4»N 30°26'41.6»E

[https://maps.app.goo.gl/
NKxA3Bkw3V5aewpa7?g_st=iv](https://maps.app.goo.gl/NKxA3Bkw3V5aewpa7?g_st=iv)

andriivoitko777@gmail.com